

Riksdagens protokoll

2005/06:88

Torsdagen den 16 mars

Kl. 12.00 – 19.25

Protokoll
2005/06:88

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 mars.

2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 mars

SkU17 Motioner om företags- och kapitalbeskattning

Punkt 1 (Företags- och kapitalbeskattningen, allmänt)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

122 för res. 1

23 för res. 2

127 avstod

77 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

119 för res. 1

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 5 (Etableringskonto, m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (c, kd, mp)

Votering:

219 för utskottet

53 för res. 8

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 117 s, 44 m, 34 fp, 22 v, 1 mp, 1 -
För res. 8: 1 fp, 23 kd, 17 c, 11 mp, 1 -
Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 26 (Konstinköp, m.m.)

1. utskottet

2. res. 23 (c)

Votering:

216 för utskottet

54 för res. 23

2 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 9 m, 35 fp, 21 kd, 21 v, 11 mp, 2 -

För res. 23: 35 m, 1 kd, 17 c, 1 mp

Avstod: 1 kd, 1 v

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU19 Allmänna motioner om mervärdesskatt

Punkt 1 (Vissa varu- och tjänsteomsättningar)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c)

Votering:

188 för utskottet

84 för res. 1

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 35 fp, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 23 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 2 (Allmännyttiga ideella föreningar)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

152 för utskottet

119 för res. 2

1 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 11 mp, 2 -

För res. 2: 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 3 (Företagsbilar)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, m, kd, c)

Votering:

153 för utskottet

119 för res. 3

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 3: 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Prot. 2005/06:88

16 mars

Punkterna 4–9

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU21 Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Punkt 1 (Ansvar för underentreprenörers skatter och avgifter, bättre kontroll av kontanthandeln, insatser mot svartarbete m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

153 för utskottet

119 för res. 1

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 2 (F-skattsedel)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, m, kd, c)

Votering:

153 för utskottet

117 för res. 3

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 3: 44 m, 34 fp, 22 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 14 fp, 11 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Runar Patriksson (fp) och Dan Kihlström (kd) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Tidpunkten för inbetalning av moms)

1. utskottet
2. res. 7 (fp, m, kd, c)

Votering:

153 för utskottet

119 för res. 7

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 v, 12 mp, 2 -

För res. 7: 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Punkt 10 (Skriftliga svar från Skatteverket)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

Votering:

246 för utskottet

23 för res. 9

2 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 44 m, 35 fp, 23 kd, 15 c, 12 mp, 1 -

För res. 9: 22 v, 1 -

Avstod: 2 c

Frånvarande: 28 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU12 Förskolan

Punkt 15 (Mångfald och valfrihet inom förskolan)

1. utskottet

2. res. 18 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

140 för utskottet

132 för res. 18

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 22 v, 1 mp, 1 -

För res. 18: 1 s, 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c, 11 mp, 1 -

Frånvarande: 27 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

1. utskottet

16 mars

2. res. 30 (mp)

Votering:

181 för utskottet

14 för res. 30

74 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 41 m, 2 fp, 21 v

För res. 30: 1 kd, 12 mp, 1 -

Avstod: 3 m, 31 fp, 22 kd, 17 c, 1 -

Frånvarande: 27 s, 11 m, 15 fp, 10 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 31 (Uppdrag till Skolverket och Myndigheten för skolutveckling)

1. utskottet

2. res. 37 (v)

Votering:

248 för utskottet

23 för res. 37

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 44 m, 35 fp, 23 kd, 17 c, 12 mp, 1 -

För res. 37: 22 v, 1 -

Frånvarande: 28 s, 11 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Christer Adelsbo som ledamot i utbildningsutskottet, Britta Rådström som suppleant i utrikesutskottet och i försvarsutskottet samt Ameer Sachet som suppleant i utbildningsutskottet och i trafikutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i utbildningsutskottet

Christer Adelsbo (s)

suppleant i utrikesutskottet

Britta Rådström (s)

suppleant i försvarsutskottet
Britta Rådström (s)

suppleant i utbildningsutskottet
Ameer Sachet (s)

suppleant i trafikutskottet
Ameer Sachet (s)

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att avtackning av avgående ledamöter skulle äga rum *lördagen den 17 juni* och inte som tidigare aviseras den 2 juni. Avtackningen skulle ske efter informationen från Europeiska rådets möte.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM61 Grönbok om behörighetskonflikter och ne bis in idem-principen i straffrätten *KOM(2005)696* till justitieutskottet

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2005/06:92 till socialutskottet
2005/06:93 till justitieutskottet
2005/06:117 till lagutskottet
2005/06:119 och 122 till justitieutskottet
2005/06:135 till lagutskottet
2005/06:137 och 138 till justitieutskottet
2005/06:147 till kulturutskottet
2005/06:156 till konstitutionsutskottet

Skrivelser
2005/06:81 och 82 till utrikesutskottet

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU13
Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar (prop. 2005/06:50).

Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar

Anf. 1 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Efter andra världskrigets slut trodde man att också kriget mot infektionssjukdomar var över, att slaget skulle vara vunnit med hjälp av olika bakteriedödande antibiotika som penicillin. Men i dag, 50 år senare, blir fler och fler bakteriestammar resistenta.

Ökad resistens har länge varit ett problem och som har kunnat lösas genom att nya former av preparat har utvecklats. Men de senaste decennierna har utvecklingen avtagit, och i dagsläget är det endast ett fåtal nya produkter som är under utveckling.

Bristen på antibiotika, som tas upp i betänkandet, är ett stort problem, inte bara för oss i Sverige utan också globalt sett. Sverige kan inte heller ensamt tillgodose behovet av nya läkemedel.

Effekterna av en antibiotikaresistens ser vi redan genom längre vårdköer, genom att möjligheterna till framgångsrika transplantationer blir mindre. Vi ser redan hur resistenta bakterier försvårar en annars framgångsrik vård.

Trots att vi i Norden har en betydligt mer gynnsam situation än sydligare länder, är detta ett växande folkhälsoproblem också för oss i Sverige.

Fru talman! I afrikanska länder med hög förekomst av hiv har frekvensen av tuberkulos tredubblats sedan 1990 och går fortfarande upp med 3–4 % årligen.

I Sverige botas i princip alla som insjuknar, men flera utbrott har den senaste tiden uppmärksamats vad gäller tbc. Det handlar om både barn och vuxna.

Vi hade inte väntat att så många vuxna skulle vara smittade, sade smittskyddsläkaren vid ett av de senaste utbrotten.

I ett av fallen hade den person som förde in smittan varit smittförande under en lång period. Man ska nu undersöka varför sjukvården inte har uppmärksammat symtomen.

Det är viktigt att alla läkare nu har tbc i beaktande när man möter patienter som hostar och är trötta, säger smittskyddsläkare Åke Örtqvist.

Att då som majoriteten i utskottet konstatera att det pågår ett arbete för effektiv smittspårning och skydd mot tuberkulos stämmer inte riktigt på det exempel som jag nyss nämnde.

Att smittan fick en sådan spridning trots att endast en person var smittsam säger man berodde på en kombination av att den sjuka varit smittsam under en lång period, haft en stor mängd bakterier och att man levat tätt ihop på dagis. Det är inte en helt ovanlig situation, kan man kanske tillägga.

Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar

Moderaterna vill därför ytterligare sätta fokus på behovet av smittskyddsarbete och beklagar att utskottet inte helt har velat stödja oss i detta ställningstagande.

Fru talman! I veckan har Smittskyddsinstitutet konstaterat ett utbrott av mässling i Helsingborg. Samtidigt som de svenska fallen diagnostiserades upptäcktes flera fall i Köpenhamn. Trots att andelen mässlingsvaccinationer gått upp från en tidigare oroväckande nedåtgående spiral måste vi nogsamt följa utvecklingen och bejaka snabba informationsinsatser så snart man ser att intresset för vaccination åter börjar dala.

Vi ser öar i Sverige där vaccinationsfrekvensen är oroväckande låg. Det gör att situationen måste hållas under nogsam uppsikt.

Fru talman! Vårdrelaterade sjukdomar är ett annat avsnitt i betänkandet. Det är sjukdomar som uppkommer i samband med vård och undersökningar eller behandlingar inom hälso- och sjukvården.

I början av 1960-talet tillsattes de första hygiensköterskorna. Anledningen var att den så kallade sjukhussjukan hade blivit ett större problem.

I dag finns det ca 100 hygiensköterskor och ett 30-tal hygienläkare som tillsammans har ansvar för att se över rutiner som ska förhindra uppkomst och motverka spridning av vårdrelaterade infektioner. Det handlar om att sprida kunskap, ge råd, undervisa, följa vetenskapliga studier, bedriva utvecklingsprojekt med mera.

Det handlar också om vårdhygien i kommunerna som att till exempel utbilda personal inom äldreomsorgen och granska hygienrutinerna på förskolan.

En särskilt besvärlig form av vårdrelaterade sjukdomar är de infektioner som orsakas av bakterier som är resistenta mot antibiotika, till exempel en viss typ av stafylokokker, MRSA.

Fru talman! I min närhet har jag nu följt hur man i Sverige behandlar och följer upp personer med MRSA. Jag har konstaterat att på sjukhus i Lund tar man uppföljande prover nästan ute på parkeringsplatsen eftersom man inte vill ta in den MRSA-diagnostiserade personen. Vid uppföljande behandling i Stockholm får man komma in i vilket väntrum som helst. Så kan det inte få vara. Om vi ska visa att vi verkligen vill försöka mota bort just den här typen gäller det att få rutiner och följa dem.

Fru talman! Forskning och utveckling för att få fram nya preparat inom antibiotika hastar. Det kan till och med finnas skäl att via offentliga medel delfinansiera forskning om så kallade globala nyttigheter, till exempel utveckling av läkemedel mot hiv, tuberkulos och malaria – de sjukdomar som vi ibland kallar fattigsjukdomar.

Jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 2 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 2005/06:SoU13 *Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar*.

Fru talman! Jag vill redan inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner. De lagändringar som föreslås i betänkandet träder i kraft den 1 juli 2006.

Fru talman! Socialutskottet ställer sig bakom regeringens strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar. Regeringens förslag i detta betänkande är ett led i arbetet för att tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar. Syftet med strategin är att bevara möjligheterna att effektivt använda antibiotika vid bakteriella infektioner hos människor och djur. Vidare tillstyrker utskottet förslaget om lagändringar för att motverka uppkomsten och spridningen av vårdrelaterade sjukdomar.

Detta innebär att det i hälso- och sjukvårdslagen samt i tandvårdslagen införs krav på att vården ska vara av god hygienisk standard. I smittskyddslagen ges regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Socialstyrelsen möjlighet att föreskriva om uppgifter av betydelse för smittskyddet som ska anges i anmälan av anmälningspliktiga sjukdomar. Därtill klagörs smittskyddsläkarens uppgifter beträffande de vårdrelaterade sjukdomarna. Denna strategi ska följas upp. Socialstyrelsen ska följa upp detta vartannat år och komma med en delrapport 2008 samt göra en större översyn 2010.

Fru talman! Antibiotika ingår i antimikrobiella medel och utgörs av läkemedel som är verksamma mot bakterier. När bakterier utvecklat motståndskraft mot antibiotikans effekter kallas detta antibiotikaresistens. Den tilltagande förekomsten av bakterier och andra mikroorganismer som är resistenta mot antibiotika har medfört betydande folkhälsoproblem och utgör ett globalt problem. Det hot som finns är att inte ha möjlighet till effektiv antibiotikabehandling av bakteriesjukdomar på grund av resistenta stammar. De av oss som drabbas hårdast är de för tidigt födda, gamla och patienter med nedsatt immunförsvar.

Fru talman! Antibiotika används till djur dels terapeutiskt för att behandla en identifierad sjukdom, dels profylaktiskt för att förebygga utbrott eller vidare spridning av en sjukdom. Det förekommer också att små mängder antibiotika blandas in i djurfoder för att öka djurens tillväxt. Sådan antibiotikaanvändning är förbjuden i Sverige sedan år 1985 och sedan den 1 januari 2006 är det också förbjudet inom den europeiska unionen.

Fru talman! Minst en miljon ton antibiotika har spritts i vår biosfär under de 60 år som världen har haft tillgång till antibiotika. Detta har inneburit ett stort selektionstryck för bakterier som har resistens. Därför måste vi se problematiken från ett brett ekologiskt perspektiv där resistens kan spridas mellan olika typer av bakterier, mellan djurslag och mellan olika ekologiska system.

Insatser för att förhindra antibiotikaresistens sker på alla fronter, dels genom nationella myndigheters övervakning och tillsyn, dels genom landstingens ansvar för de vårdhygieniska frågorna, insatser inom folkhälsopolitiken, djurpolitiken, livsmedelspolitiken samt miljöpolitiken. Strategin har en tydlig koppling också till den nationella folkhälsopolitiken samt EU-arbetet och på det internationella planet.

När det gäller lagändringarna i hälso- och sjukvårdslagen finns det i dag krav på att hälso- och sjukvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god vård. Det tillägg som nu föreslås förtydligar att vårdgivarna är skyldiga att tillgodose en god hygienisk standard i vården och i behandlingen. Skyldigheten omfattar hela vårdkedjan och oavsett om vården ges i öppna eller slutna former. Vårdgivarna är skyldiga att vidta

de åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla kravet på en god hygienisk standard. Utöver tillgång till vårdhygienisk kompetens krävs exempelvis att utrustning och lokaler som används i vården svarar mot de behov som finns på en god vårdhygien samt att verksamheten är planerad och organiserad så att de vårdrelaterade sjukdomarna i största möjliga utsträckning kan förebyggas eller begränsas.

När det gäller lagförslaget om ändring i tandvårdslagen är det exakt samma principer som råder för den verksamheten.

Det tillägg som görs i smittskyddslagen medför bland annat att smittskyddsläkarens uppgift förtydligas gällande ansvaret för att följa upp att vårdgivarna vidtar de åtgärder som krävs för att förebygga smittspridning. Då en vårdgivare inte vidtar tillräckliga åtgärder ska smittskyddsläkaren anmäla detta till tillsynsmyndigheterna. Socialstyrelsen har då ett ansvar och kan utfärda ett föreläggande som kan vara förenat med vite.

Fru talman! När det gäller vaccineringar i vårt land har vi varit väldigt framgångsrika. Och regeringen anför att följsamheten i barnvaccinationsprogrammet och vaccinationsgraden i fråga om influensa och pneumokocker bör vara så hög att man så långt som möjligt förebygger spridning och utbrott av dessa infektioner. Det finns ingen allmän skyldighet i Sverige att låta vaccinera sig. Men vårt samhälle ska erbjuda vaccinationer till alla medborgare.

Vaccinering är den mest kostnadseffektiva insatsen när det gäller insatser för folkhälsan. Förutom att individen skyddas, skyddas även kollektivet när tillräckligt många människor blir vaccinerade. Sjukdomen slutar helt enkelt att cirkulera i befolkningen om man upprätthåller en tillräckligt hög vaccinationsgrad. Socialstyrelsen har utöver tillsynen över vaccinationsverksamheten också ansvar för att kontinuerligt följa upp nuläget i befolkningen gällande vaccinprogram och immunitet.

Fru talman! Just nu arbetar en expertgrupp utsedd av Socialstyrelsen med förslag gällande barnvaccinprogrammet och gör en analys så att man bland annat ska se vilka tillgängliga vaccin som finns, hur programmet ser ut i andra länder och hur barn- och skolhälsovården fungerar. Detta arbete ska slutföras under 2006. Det är också intressant med den kvalitetsregisterutredning som på uppdrag av regeringen ser över förutsättningarna att inrätta ett nationellt register med uppgifter om i princip alla vaccineringar som görs i vårt land på individnivå. Denna utredning ska också redovisas före årets slut. Om det blir ett sådant register kan den enskilde patienten och vårdgivaren få uppgifter om vilka vaccinationer som patienten har fått – när, var och hur. Registret ska också innehålla en vårddatabas och en analysdatabas.

Fru talman! Självklart är det viktiga i denna strategi att kunskap finns hos alla som kan bidra till att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar och att man därigenom kan få en nedgång i resistensutvecklingen i fråga om antibiotika.

När det gäller förslaget som regeringen har lagt fram bör Socialstyrelsen få i uppdrag att i samråd med berörda parter göra en inventering av antibiotikaanvändningen inom den öppna och inom den slutna vården och av tillgången till infektionsmedicinsk kompetens både i kvalitetsarbetet och i det löpande kliniska arbetet i verksamheterna. Riktlinjer ska utarbetas för när och vid vilka diagnoser antibiotika ska användas. Man ska också ta reda på vilka metoder som finns för utvärdering och hur

riktlinjerna följs upp och göra utvärderingar av hur denna kunskap kan återföras till berörd personal.

När det gäller det internationella samarbetet kring dessa frågor kan vi inte fortsätta att låta tiden springa ifrån oss när det gäller utvecklingen av kommersiellt ointressanta läkemedel. Antibiotika är ett sådant läkemedel.

Enligt propositionen har många läkemedelsföretag lagt ned sin forskning och utveckling inom antibiotikaområdet. Regeringen avser därför att via samverkan både inom EU och internationellt aktivt undersöka möjligheterna för att få fram ny forskning och nya handelsinitiativ samt nya former för finansiering och söka lösningar mellan privat och offentlig sektor, detta för att möjliggöra just utveckling av de kommersiellt ointressanta läkemedlen, som är så viktiga för länder som finns utanför Europa, i de fattiga länderna i tredje världen.

Utskottet ser mycket positivt på att Sverige enligt regeringen kommer att verka aktivt för att slutsatserna från Arbetsgruppen för de globala nyttigheterna ska spridas internationellt.

Jag ska säga något om inrättandet av Strama VL, Strategigruppen för rationell antibiotikaanvändning och minskad antibiotikaresistens inom veterinärmedicin och livsmedel. Organisationen ska inrättas för att arbetsmetoderna skiljer sig åt mellan human- och veterinärsidan. Organisationen ska ha sitt säte vid SVA, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, och ska ha ett samarbete med Strama i strategiska frågor, men de ska följa var sitt spår eftersom verksamheterna skiljer sig åt när det gäller human- och veterinärsidan.

I motion So13 tar man upp frågan om den framtida finansieringen av Strama VL. Utskottets ställningstagande är att vi förutsätter att det som tas upp i motionen So13 tillgodoses om det visar sig att behov föreligger.

Anf. 3 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Detta att vi får bakterier eller mikroorganismer som blir resistent mot våra läkemedel håller på att utvecklas till ett hot mot folkhälsan. Det är därför bra att regeringen nu har lagt fram förslag om en strategi för att motverka detta folkhälsoproblem.

Vi har naturligtvis många ideologiska motsättningar i Sveriges riksdag, men detta hör knappast till dem. Vi är alla oroliga över denna utveckling, och vi vill alla att vi ska få en hållbar strategi i fråga om detta där vi trycker på dels en återhållsam användning av de antibiotiska medel som vi har så att man inte stimulerar till en resistensutveckling, dels att vi får en bättre hygien inom hela vårt samhälle, framför allt naturligtvis inom vården. Det är också bra att vi arbetar aktivt internationellt med dessa frågor som regeringen aviserar i sin proposition. Detta har tagits upp både inom Världshälsoorganisationen och inom EU, som har levererat en rapport alldeles nyligen.

Jag måste också säga att jag tycker att det är bra att man har arbetat obyråkratiskt och informellt med kommittén Strama och att man inte har lagt några hinder i vägen när det gäller att snabbt ta itu med dessa frågor.

I sådana här frågor finns det ju, kan man säga, en naturlig arbetsfördelning mellan regeringspartiet och de övriga partierna. Socialdemokraterna har kanske en tendens att vara lite mer nöjda med vad regeringen gör. Vi andra vill gärna på olika sätt driva på. Därför väcker vi motioner, och det har vi i Folkpartiet gjort här. Det har också Moderaterna gjort.

Prot. 2005/06:88
16 mars

Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar

Man kan också ha lite olika strategi för hur man vill att motionerna ska behandlas. Det har lett till att Moderaterna har reserverat sig, medan vi har tyckt att utskottsmajoritetens markeringar tillgodoser våra önskemål. Vi har väl anledning att tro att majoritetens markeringar gör ett något större intryck i Regeringskansliet än vad våra reservationer gör. Jag ska nämna några exempel på detta.

På s. 14 i betänkandet säger majoriteten att man förutsätter att de ansvariga myndigheterna följer utvecklingen när det gäller vaccin mot mässling. Man kan tycka att det inte låter så mycket att man "förutsätter", men det är klart att i det ligger också att följa utvecklingen. Är det sedan så att det här inte leder till de åtgärder som vi tycker behövs har vi från riksdagens sida möjlighet att komma tillbaka.

På samma sätt är det med en annan fråga som vi har tagit upp. Det här var Moderaternas motion, men vi har tagit upp att det i regeringens strategi här var ett ganska magert avsnitt om hur kunskap byggs upp. Det var mycket mer omfattande i den plan som Socialstyrelsen utformat. Utskottet säger även där att man utgår från att de här uppdragen kommer att bidra till att förbättra kunskapsunderlaget och att det därför inte behövs något initiativ från riksdagens sida. Om så inte sker kan vi återkomma även där.

När det slutligen gäller att få fram nya läkemedel säger utskottet att man bör pröva om det går att satsa mer offentliga medel på att utveckla de läkemedel som inte betraktas som kommersiellt intressanta. Det är tydligen så – alla tycks nämligen vara överens om detta – att det här med att utveckla nya antibiotika inte är så kommersiellt intressant. Dels säger vi att de ska användas med återhållsamhet, dels finns risken att det blir en resistens även mot dem. Därför måste man kanske gå in med en offentlig insats, i form av ett samarbete mellan staten och läkemedelsindustrin eller på annat sätt.

Det sistnämnda kan man säga är en påminnelse – om det nu behövs – om att den så kallade marknaden inte löser alla problem på läkemedelsområdet. Det behövs också offentliga insatser – någonting som jag tror att vi alla inser. Det framgår av att utskottet och reservanterna tycker samma sak på den här punkten, så det är kanske något som det kan vara värt att tänka på i andra sammanhang.

Vi kommer alltså att följa utvecklingen. Ministern är inte här nu när vi behandlar hans proposition. Han har väl någonting viktigare för sig – hoppas jag. Men vi får hoppas att han läser protokollet från debatten och att medarbetarna på Socialdepartementet läser utskottets betänkande och finner att det även om det inte innehåller några formella tillkännagivanden i alla fall finns ganska tydliga anvisningar från utskottets sida om hur man ska arbeta vidare med detta.

Som framgått har jag inget annat yrkande än ett yrkande om bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har samarbetat med regeringen om propositionen *Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar*. Likaså står vi bakom socialutskottets betänkande, så jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Det är bra att, som vi tidigare hört här, riksdagen nu kommer att besluta om en strategi som syftar till att begränsa ökningen av antibiotika-resistenta bakterier, det vill säga bakterier som har utvecklat motståndskraft mot de penicilliner och penicillinliknande antibiotika som vanligen används mot infektioner, till exempel stafylokockinfektioner.

För 78 år sedan upptäckte Alexander Fleming penicillinets, en mögelsvamps, förstörande effekt på stafylokocker. Sedan dröjde det ända till år 1940 innan penicillinet började användas som botemedel mot bakteriella infektioner. Det var en fantastisk upptäckt, så det var riktigt att Alexander Fleming fick ta emot Nobelpriset i medicin år 1945.

Sedan dess har fler och fler olika antibiotika upptäckts. Tyvärr har också bakterierna utvecklat motståndskraft mot antibiotika. Vi har fått lära oss en ny benämning av stafylokocker, nämligen meticillinresistenta gula stafylokocker – ett sjukdomstillstånd som också kallas för MRSA.

Med mycket noggranna hygienrutiner kan vi begränsa spridningen av MRSA. Även om förekomsten av MRSA fortfarande är låg i Sverige i jämförelse med andra europeiska länder är utvecklingen oroande. Men ännu mer oroande är att resistenta smittämnen har hittats i bakterier som orsakar tuberkulos, tyfoidfeber och pneumokocker. Det finns en självklar risk för import av dessa resistenta bakterier till Sverige. Det är också viktigt med ett internationellt samarbete kring dessa frågor.

Med andra ord, fru talman, är det inte bara bra utan också nödvändigt att vi nu samordnar arbetet mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar.

Vänsterpartiet delar regeringens bedömning att arbetet mot antibiotikaresistens även kommer att motverka resistensutvecklingen bland andra mikroorganismer genom förbättrade arbetssätt och en mer rationell läkemedelsanvändning.

En mer rationell läkemedelsanvändning betyder enligt min mening en mer restriktiv läkemedelsanvändning. Det är oerhört viktigt att den som ordinerar antibiotika har lättillgänglig, saklig, aktuell och producentobunden information om antibiotika som är i samklang med de riktlinjer som finns för användning av antibiotika i Sverige.

Vidare kan vi inte blunda för problemen med läkemedelsföretagen som inte visar intresse för att bedriva forskning för att få fram nya antibiotika. Gabriel Romanus sade i sitt anförande att marknaden inte löser alla problem. Det håller jag verkligen med om.

Utvecklingen av antibakteriella läkemedel sägs vara kommersiellt ointressant för läkemedelsindustrin. Regeringen menar att det är viktigt att hitta olika sätt att arbeta för produktion och vidareutveckling av så kallade kommersiellt ointressanta läkemedel. Vänsterpartiet ser fram emot att delta i en diskussion om forskning och framtagande av läkemedel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU22
Förrättare av vigsel och partnerskap (prop. 2005/06:58).

Anf. 5 PIA NILSSON (s):

Fru talman! Kolleger, åhörare och tv-tittare! Några knyter hymens band medan andra föredrar att gånga sig. Vissa svär evig tro eller ser att du blir ett. Kärt barn har många namn. Att ingå äktenskap eller partnerskap är för många ett viktigt, väldigt och vackert åtagande.

Vem har då rätt att få förrätta detta så hedrande uppdrag? I äktenskapsbalken framgår det vem som är behörig att vara vigselförrättare. Det kan vara en präst i Svenska kyrkan eller en präst eller motsvarande från ett trossamfund. Det finns också möjlighet att få en lagfaren domare i tingsrätten eller någon annan person som länsstyrelsen har förordnat att förrätta vigseln. Att registrera partnerskap kan en lagfaren domare i tingsrätten få göra eller den som länsrätten har förordnat som registreringsförrättare.

I dag finns det inget hinder för att en länsstyrelse ger samma person behörighet att förrätta såväl vigslar som partnerskap. Men det är i så fall fråga om två olika uppdrag.

Fru talman! I propositionen som vi socialdemokrater har arbetat fram tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår regeringen att länsstyrelserna i fortsättningen endast ska meddela förordnanden som ger behörighet att vara både vigsel- och registreringsförrättare. Det bör alltså vara ett gemensamt uppdrag. Detta ska träda i kraft den 15 april i år.

Det finns ett antal skäl till att regeringen föreslår det här. Rent praktiskt kan man tycka att det är onödigt att det, som i dag, utfärdas olika förordnanden för äktenskap respektive partnerskap. En fördel med gemensamt uppdrag kan vara att man minskar risken för att det i vissa kommuner endast kommer att finnas förrättare av det ena eller andra slaget.

Men det främsta skälet som anges är rent principiellt. Eftersom det ytterst handlar om myndighetsutövning är förrättaren en företrädare för det allmänna. Som företrädare för det allmänna får man vara beredd att stå bakom grundprincipen om att äktenskap och partnerskap är jämbördiga.

Vad händer då med den som i dag har ett förordnande att utföra enbart vigselförrättning eller enbart registrering av partnerskap? Regeringen föreslår helt enkelt att den förrättaren från och med den 15 april, när de nya reglerna börjar gälla, bör anses ha behörighet att förrätta både vigsel och registrering av partnerskap.

Fru talman! Vi är inte helt överens i lagutskottet om frågan om gemensamt förordnande. I betänkandet finns en reservation från Kristdemokraterna och ett särskilt yttrande från Moderaterna.

Kristdemokraterna tycker inte att man kan jämställa uppdragen som vigsel- respektive partnerskapsförrättare. De tror också att det kan vara så att en vigselförrättare av samvetsskäl tycker att det strider mot övertygelsen att förrätta registrering av partnerskap.

Moderaterna har inget att invända i sak, men de tycker att tidpunkten för att införa förändringen – det vill säga från den 15 april i år – är

mindre lämplig. De menar att det skulle vara bättre att avvakta till efter höstens val.

Till sist, fru talman, vill jag mot den här bakgrunden lämna plats till debattörerna för att mer i detalj redogöra för sina respektive ställningstaganden om betänkandet LU 22 *Förrättare av vigsel och partnerskap*.

Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Ärendet i dag handlar om lagutskottets betänkande angående förrättare av vigsel och partnerskap som ett gemensamt uppdrag. Kristdemokraterna yrkar avslag på propositionen och bifall till motionerna L4 och K398.

Äktenskapet som institution har reglerat förhållandet mellan man och kvinna i årtusenden i Sverige liksom i många andra länder och i många olika religiösa kulturer. I Sverige har vi sedan 1994 lagen om registrerat partnerskap som reglerar partnerskapsförhållanden. Den lagen har i princip samma rättsverkan som lagen om äktenskapet.

Trots att vi har två olika lagar som berör äktenskap respektive partnerskap vill regeringen nu att den som av länsstyrelsen har blivit förordnad att antingen förrätta vigsel eller registrera partnerskap ska vara tvungen att anta båda dessa uppdrag. Att göra förrättare av vigsel och partnerskap till ett gemensamt uppdrag är olyckligt, tycker vi.

Först och främst har regeringen begått ett formellt misstag i själva förfarandet med ämnet. När Äktenskaps- och partnerskapsutredningen tillsattes i januari 2005, när man skulle utreda huruvida samkönade par skulle kunna ingå äktenskap, var frågan om behörighet att förrätta vigsel och registrering av partnerskap som ett gemensamt uppdrag en av de frågor som lyftes fram i direktiven. Utredaren ska redovisa sina slutsatser den 30 mars 2007.

Frågan om ett gemensamt uppdrag, fru talman, för vigselförrättare och partnerskapsregistrerare, är med andra ord avhängigt av vad utredaren kommer fram till. Utredningen ska alltså presenteras först om över ett år. Trots det väljer regeringen att lyfta fram frågan redan nu.

Senast i går satt vi på en hearing där man diskuterade frågan om vigslar i utredningen. Jag tycker över huvud taget att de här frågorna hänger i luften när man hanterar processen på detta sätt.

Fru talman! I propositionen framgår att regeringen menar att eftersom en vigselförrättare förordnad av en länsstyrelse och på grund av att hon eller han är en myndighetsperson och därmed företrädare för det allmänna ska denna vara beredd att stå bakom grundprincipen att äktenskap och partnerskap är jämbördiga. Men helt jämbördiga är de inte! Det är de inte nu, för då skulle vi inte ha två olika lagar.

Utan att invänta utredarens förslag vill nu regeringen dessutom att den här lagen träder i kraft redan den 15 april i år. Det kan ha olika anledningar att Socialdemokraterna väljer att hasta fram en lag. Det kan bero på att s-kongressen sade ja till en motion om könsneutrala äktenskap 2005.

Vad än slutsatsen blir av utredningen hade det ändå varit på sin plats att frågan, som andra, hade fått vänta.

Om denna invändning har varit mer formmässig så är vår andra invändning helt och hållet innehållslig. Uppdragen som borgerlig vigselförrättare och partnerskapsförrättare är olika till sin karaktär. Såväl kyrkliga

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Förrättare av vigsel
och partnerskap*

som borgerliga vigselförrättare kan av samvetsskäl finna det oförenligt med sin övertygelse att inneha båda uppdragen. En registreringsförrättare kan vilja förrätta enbart registreringar av partnerskap precis som en vigselförrättare kanske vill förrätta enbart vigslar. Vi vill därför poängtera att samvets- och religionsfriheten måste gälla alla på detta område.

Vår tredje invändning är att det i dag inte råder någon brist på partnerskapsförrättare. Det finns ingen anledning att göra uppdraget gemensamt. I dagsläget är inte en förordnad vigselförrättare skyldig att ta emot förordnande att registrera partnerskap. Enligt den av regeringen föreslagna ordningen vidgas uppdraget till att omfatta både vigsel och partnerskap. Därmed kommer de personer som i dag är vigselförrättare att retroaktivt få ett förändrat innehåll i sitt uppdrag genom att regeringen nu föreslår den här förändringen.

För att sammanfatta våra ståndpunkter, fru talman, finns det alltså i dagsläget inget behov av att göra uppdraget som vigselförrättare och partnerskapsregistrerare gemensamt – allra minst eftersom partnerskap och äktenskap regleras i två olika lagar.

Regeringens och utskottets förslag innebär att riksdagen i dag ska rösta om detta och föregripa den utredning som finns. Man åsidosätter dessutom vigselförrättares tros- och samvetsfrihet på det sätt som jag tidigare har beskrivit.

Detta är oacceptabelt, och jag yrkar återigen bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 7 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Som tidigare har sagts ändras äktenskapsbalken och lagen om registrerat partnerskap den 15 april så att ett förordnande kommer att gälla. Under senare år har det väckts många motioner om att detta ska bli ett gemensamt uppdrag. Redan år 2000 ansåg utskottet att det var viktigt att det fanns tillgång till registreringsförrättare över hela landet, och ett sätt att uppnå detta var att det blev ett gemensamt uppdrag.

Så sent som våren 2005 behandlade riksdagen ett betänkande i frågan. Utskottet förutsatte då, utan formellt tillkännagivande, att regeringen skyndsamt skulle vidta erforderliga åtgärder. Därför anser inte regeringen och majoriteten att man ska avvakta utredningen, utan en pm upprättades som har remissbehandlats och blivit en proposition. Detta är en samarbetsproposition mellan s, v och mp.

I dag är detta två uppdrag som ibland leder till att det inte finns tillgång till förrättare i alla delar av landet. Det finns flera skäl till att det här ska bli ett gemensamt uppdrag. Bland annat finns det ett principiellt skäl. Vi tycker att de förrättare som utses ska stå bakom grundprincipen att äktenskap och partnerskap är jämbördiga.

I går var vi, som Yvonne Andersson sade, på en hearing. Där var det en man som sade att det aldrig går att undvika all diskriminering. Tyvärr tror jag att det är sant, framför allt när det gäller den upplevda känslan av diskriminering. Men måste man inte försöka motverka all diskriminering? Är det inte det som är drivkraften i politiken? Om man inte ens försöker, varför sysslar man då med politik? Detta är en av de verkligt enkla åtgärderna, som enligt min mening borde ha genomförts för länge sedan.

Majoriteten vill ha ett gemensamt uppdrag och har gett regeringen detta uppdrag tidigare. Vi anser att det är viktigt att de som utses till vigselförrättare och partnerskapsförrättare vet vad som gäller efter valet. Därför är det alltså viktigt att detta träder i kraft redan den 15 april.

Sedan undrar jag varför kd tycker att det är okej med partnerskap men inte med ett gemensamt uppdrag. Det har jag lite svårt att förstå. De som inte vill behöver ju inte. Det är ingen diskriminering. Man behöver inte vara vigsel- eller partnerskapsförrättare.

Jag yrkar alltså bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Marianne Carlström funderar på varför kd tycker att det inte kan vara ett gemensamt uppdrag. Jag tror att det är viktigt att man inte springer före utredningen. Det finns en utredning i dag, och det finns två olika lagar om olika juridiska samlevnadsformer. Det finns två olika sätt att ingå de här juridiska samlevnadsformerna. Det är väl rimligt att detta får kvarstå så länge vi inte har någon annan laglig förankring. De människor som har gått in i det här har ju inte vetat om detta. De har uppdrag, men de tvingas ta på sig ytterligare uppdrag. Det är det som händer den 15 april.

Anf. 9 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista. Det är inte särskilt lång tid mellan den 15 april och valet i september. Jag ser inte det som något problem. Om jag ska vara helt ärlig borde det här inte ha ingått i direktiven för utredningen. Men jag anser ändå inte att det är avhängigt av utredningen. Skulle utredningen komma fram till att vi ska ha könsneutrala äktenskap och vi så småningom genomför det, är det inget problem. Då blir det en enda vigselförrättare.

Jag tycker att det här är en annan sak. Vi har arbetat med detta sedan år 2000. Då ville egentligen vi i lagutskottets majoritet att regeringen skulle genomföra detta. Vi har haft lite dålig kommunikation i det här ärendet. Därför har det blivit så här. Jag tycker att det är på tiden att det genomförs och att det inte är avhängigt av den utredning som pågår.

Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att vi har olika uppfattningar på det här området. Vi kristdemokrater har respekt för de människor som innehar olika funktioner. Vi förstår inte varför man ska sammanföra de två olika funktionerna till ett uppdrag under pågående mandatperiod. Det gäller ju två olika juridiska samlevnadsformer. Nu tog man in detta i direktiven till utredningen. Varför kan inte regeringen och majoriteten lugna ned sig och invänta den så att man får en helhetslösning där Sveriges folkvalda faktiskt får ta ställning till helheten?

Anf. 11 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi kan inte vänta. Vi tycker att det här borde ha varit gjort för länge sedan. Det måste genomföras till valet. Det är ju då man utser nya partnerskaps- och vigselförrättare, och då är det viktigt att det

är ett enda uppdrag. Jag anser inte heller att det är någon diskriminering. Jag tycker att vi har respekt för de människor som har de här uppdragen. Man behöver inte ha uppdraget. Det är bara att avstå.

Anf. 12 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Som framgår av betänkandet anser alltså vi moderater att eftersom uppgiften att vara vigselförrättare är en myndighetsutövning mot enskild är det rimligt att regelverket ändras så att länsstyrelsens förordnande ger behörighet att förrätta såväl vigsel som partnerskap. Det har i stort sett varit verklighet sedan valet 2002.

Regeringen gav då, med anledning av att riksdagen biföll lagutskottets betänkande med ett tillkännagivande redan riksdagsåret 1999/2000, länsstyrelserna i uppdrag att undersöka tillgången på partnerskapsförrättare i respektive län. Länsstyrelserna skulle också vid behov på lämpligt sätt verka för att vigselförrättare och partnerskapsförrättare görs till ett gemensamt uppdrag. Länsstyrelserna skulle också redogöra för de åtgärder som vidtagits med anledning av uppdraget och också redogöra för hur situationen såg ut i enskilda kommuner.

Den bunt som jag har liggande på min pulpet där borta är remissvaren på detta. Detta uppdrag fick alltså länsstyrelserna redan 2001. Om man läser svaren är det tydligt att man på nästan alla håll redan då, alltså före det förra valet, hade policyn att de som förordnades efter valet 2002 skulle ha den dubbla behörigheten. En del länsstyrelser hade redan tidigare, vid valet 1998, infört denna ordning.

Mot den bakgrunden menar vi att det är en mindre väl vald tidpunkt att den lagändring som vi nu ska besluta om ska träda i kraft redan den 15 april. De flesta vigsel- och registreringsförrättare har uppdraget knutet till att de är förtroendevalda med politiska uppdrag i sin kommun. Uppdraget är oftast – det förekommer att man får det här uppdraget för bara en enstaka vigsel – avhängigt mandatperioden. Man föreslås av fullmäktigeförsamlingar och utses av länsstyrelsen.

Av tre skäl borde man vänta med ikraftträdandet till efter valet i höst, anser vi. För det första: De praktiska problemen, som jag nyss beskrev, är mycket små eftersom de på de allra flesta håll är lösta. Man är både vigsel- och partnerskapsförrättare. För det andra: Talet om en retroaktivt verkande lag skulle inte ha någon bärighet. Och för det tredje: Nu måste man alltså tillfråga alla dem som har uppdraget, och kanske i något enstaka fall entlediga någon och eventuellt välja någon ny för en kort tid fram till valet. Dessa tre synpunkter gör att vi tycker att ikraftträdandet lämpligen borde ha varit den 1 januari i stället för den 15 april. Vi har inget att erinra när det gäller förslaget som sådant, men menar alltså att tidpunkten kunde ha varit bättre vald.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 13 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Som företrädare för ett av partierna i oppositionen är det tyvärr ofta man får tillfälle att gå upp i talarstolen och vara ganska kritisk mot de förslag som läggs fram av den sittande regeringen. Men här har vi nu en proposition som är helt och hållet utmärkt och som helt och hållet

tillgodoser de förslag som Folkpartiet har drivit sedan lång tid. Den lagändring som vi nu kommer att rösta om i eftermiddag har Folkpartiet tagit ställning för på sitt landsmöte 1999 och arbetat för i riksdagen ända sedan dess.

Det finns flera skäl till att detta är en viktig och önskvärd reform. Det är flera praktiska skäl som talar för det. I teorin fungerar det så att man har två olika slags förordnanden, ett för vigselförrättare och ett för partnerskapsförrättare, och att det ankommer på länsstyrelserna, kommunerna eller de enskilda förrättarna att själva hålla ordning på vilka personer som står till förfogande för den ena eller andra typen av förrättning.

Verkligheten är en annan. Sanningen är att det har visat sig att den här ordningen, när man har två olika förordnanden, har skapat en osäkerhet som leder till att människor får felaktig information om vilka förrättare som står till förfogande. Det här är inte bara irriterande ur någon sorts informationssynvinkel för dem av oss som tycker att det är viktigt att byråkratin och förvaltningen ger rätt svar när människor hör av sig, utan här handlar det ju om information som kan vara helt avgörande för om en av de viktigaste händelserna i de flesta människors liv kommer att genomgå i juridiskt riktiga former eller inte, nämligen när man ska ingå partnerskap eller äktenskap.

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande gjorde en kartläggning av Sveriges samtliga kommuner i januari 1999. Det visade sig då, vid den tiden, att 36 kommuner gav grovt missvisande information om huruvida det fanns borgerliga vigselförrättare eller partnerskapsförrättare i den egna kommunen. Man förnekade till exempel att det fanns partnerskapsförrättare trots att det fanns det. Det var alltså 13 % av landets kommuner som då inte klarade av att ge korrekt information.

Samma sak visade sig för ett och ett halvt år sedan, då kommunpolitikern Bengt Held i Malmö stadsfullmäktige gjorde en kartläggning av situationen i de 30 största kommunerna i Sverige. Då visade det sig att ett antal samhällsföreträdare, ofta på ledande funktioner, rentav folkvalda politiker själva, svävade i okunskap om att det faktum att de var vigselförrättare faktiskt inte var detsamma som att de hade rätt att förrätta partnerskap.

Det här tycker jag visar på ganska allvarliga brister i hur dagens system har fungerat. Redan de praktiska skälen gör alltså att det är viktigt att vi nu slår ihop det här till en gemensam funktion.

Men, fru talman, de allra viktigaste skälen ligger inte på det praktiska planet. De handlar om grundläggande värderingar, grundläggande principiella skäl. Det här handlar om människors rätt till likhet inför lagen och människors rätt att bli behandlade jämlikt av det allmänna, som inte i onödan ska sortera människor i olika fack. Där har vi redan i dag en ordning där personer av samma kön och personer av olika kön har samma rätt till rättslig reglering av sitt förhållande. Än så länge sker det i två olika rättsliga former, vigsel och partnerskap, men de juridiska effekterna är så gott som desamma.

Då är frågan: Vad finns det för skäl för det allmännas representanter att bara ge vissa människor den här rättsliga regleringen – att bara ge samhällsservice åt en viss grupp människor men inte till alla de enskilda par som hör av sig? Vi i Folkpartiet ser inget sådant skäl. De vigselförrättare och partnerskapsförrättare som utses av länsstyrelserna är represen-

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Förrättare av vigsel
och partnerskap*

tanter för det allmänna. De ska stå allmänheten till tjänst med att förrätta de vigslar och de partnerskap som människor vill ha.

Alltså finns det väldigt viktiga principiella skäl för den här ändringen. Sedan får varje parti svara självt för om man tycker att det här är en tillräcklig förändring eller om man vill gå vidare. Vi i Folkpartiet är väldigt tydliga med att vi vill ha en fullt ut jämlik äktenskapslagstiftning som är gemensam för alla par – både par som omfattar personer av olika kön och par som omfattar personer av samma kön. Då behövs inte längre en särskild partnerskapslag, och då behövs inte längre en diskussion om det ska vara ett gemensamt förordnande eller inte på förrättarsidan, utan då är det ett och samma vigselförrättaruppdrag. Men fru talman, den diskussionen hoppas jag att vi får återkomma till också nästa vecka i kammaren, då vi ska debattera äktenskap, partnerskap och samboende.

Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i lagutskottets betänkande 22.

Anf. 14 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i både Marianne Carlströms och Martin Andreassons anförande och även i Inger Renés bifallsyrkande till lagutskottets betänkande.

Det går, fru talman, att konstatera att det här inte är någon ny fråga i lagutskottet. Lagutskottet har behandlat den väldigt många gånger, och det dröjde ända fram till riksdagsåret 1999/2000 innan vi fick ett tillkännagivande i utskottet. Det är det tillkännagivandet som regeringen missade att fullt ut fullfölja. Man genomförde kartläggning och uppdragsgivande till länsstyrelsen, men man lade inte fram något förslag till en lagändring som innebar att slå ihop förrättarnas möjlighet att förrätta vigsel och partnerskap.

Vi i Vänsterpartiet vill i likhet med Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Folkpartiet – har jag glömt någon nu? – ha en könsneutral äktenskapslagstiftning. Det har vi fastställt på våra respektive kongresser och stämmor. Därför är den här frågan någonting som egentligen borde ha genomförts i samband med att man genomförde partnerskapslagen och fattade beslut om den 1994. Nu är vi där vi är, och Vänsterpartiet har samarbetat med regeringen i den här frågan. Det är ett mycket viktigt förslag, och därför är det också viktigt att det genomförs så snabbt som möjligt.

Fru talman! Det är ett ypperligt förslag som återigen tar ställning för alla människors lika värde. Det tar ställning och visar att myndighetsutövningen i Sverige inte ska göra skillnad på folk beroende på deras sexuella läggning. Det säger vi väldigt tydligt. Fram till och med den 14 april kommer det att vara möjligt för förrättare, alltså personer i Sverige som genomför en myndighetsutövning, att välja. De ska kunna välja att antingen förrätta partnerskap eller förrätta äktenskap. Det är inte en bra ordning, och förslaget innebär att vi tar bort den valmöjligheten, som ju i sig är diskriminerande.

Med anledning av det kan jag inte låta bli, fru talman, att fundera över vad Yvonne Andersson egentligen sade i sitt anförande. Yvonne Andersson tog upp att äktenskap och partnerskap för förrättarnas del inte är helt jämbördiga. Om jag inte missminner mig har Yvonne Andersson och Kristdemokraterna i debatterna om könsneutral äktenskapslagstift-

ning i kammaren den senaste tiden varit väldiga förkämpar för partnerskapslagen. De använder sig av argumentationen att partnerskapslagen och äktenskapsbalken ju är så lika, att det enda som skiljer dem är att äktenskapet ingås mellan man och kvinna. I övrigt är de helt lika och därför behöver man inte göra någonting. Man skiljer bara på äktenskap och partnerskap.

Nu helt plötsligt är de inte jämbördiga, och då är den intressanta frågan: Vad lägger Yvonne Andersson för värderingar i jämbördigheten eftersom det handlar om myndighetsutövning? På vilket sätt menar Kristdemokraterna att innebörden i uppdragen är olika för de personer som är myndighetsutövare, alltså för vigsel- och partnerskapsförrättarna, när det gäller att fullfölja det som de är satta att göra, och som de gör av fri vilja?

Det finns fler frågor som dyker upp i mitt huvud. Jag kan inte låta bli att undra: Vad är det för slags samvetsskäl som Yvonne Andersson avser? Menar Yvonne Andersson och Kristdemokraterna verkligen att samvetsskäl skulle gå ut över myndighetsutövningen, över personer som har att vara myndighetsutövare genom att förrätta partnerskap och vigslar? Finns det samvetsskäl i det uppdrag som de genomför åt det allmänna och åt samhället? Jag förstår det inte. Yvonne Andersson får reda ut det eftersom hon i talarstolen pratar om dessa personers samvetsskäl och dessutom säger att vi måste visa respekt för dem som innehar de uppdragen.

Jag tror att Yvonne Andersson helt och hållet missat poängen med det här uppdraget, nämligen att de som tar på sig uppdraget ska visa respekt för de människor som vill ingå äktenskap eller partnerskap och ställa upp på deras önskemål såvida de inte är uppbokade med andra saker. Frågan till Yvonne Andersson var alltså: På vilket sätt skiljer sig myndighetsutövningen vad gäller äktenskap och partnerskap?

Sedan har även frågan om religionsfrihet kommit upp, och det begriper jag inte heller. På vilket sätt skulle det här förslaget inskränka religionsfriheten i Sverige? Det är lätt att uttala sig på det sätt som Yvonne Andersson gör, men vad finns det egentligen för innebörd i de uttalandena?

Retroaktiviteten tog både Yvonne Andersson och Inger René upp. Det kan jag inte se. Det innebär inte någon retroaktivitet för de partnerskaps- och vigselförrättningar som redan genomförts. På det sättet finns det ingen retroaktivitet i förslaget. Lagstiftningen börjar gälla den 15 april, och från och med den 15 april ändras alltså innehållet i uppdraget. Det finns ingen retroaktivitet om att det ska gälla bakåt i tiden. Därför begriper jag inte riktigt vad som avses när både Inger René och Yvonne Andersson hänvisar till att förslaget skulle gälla retroaktivt. Det enda som händer är att de förordnanden som redan i dag finns blir ändrade. De blir ändrade från och med den 15 april, inte tidigare.

Fru talman! Det finns alltså en mängd frågetecken kring den reservation som Kristdemokraterna har i betänkandet. Återigen kan jag inte annat än konstatera – jag har gjort det förr och jag gör det igen – att så fort regeringen, lagutskottet eller något annat utskott i riksdagen lyfter upp förslag i kammaren som går ut på likställighet inför lagen, att alla ska behandlas lika inför lagen vad gäller sexuell läggning, går ett parti emot det, nämligen Kristdemokraterna.

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Förrättare av vigsel
och partnerskap*

Vilka slutsatser ska vi dra av det? Ska vi dra slutsatsen att Kristdemokraterna är positiva till reformer för likställighet eller ska vi, som jag gör, dra slutsatsen att det är tvärtom? Det finns nämligen bara ett parti i den här kammaren som avstyrker förslaget i betänkandet och regeringens och samarbetspartiernas proposition, och det är Kristdemokraterna. Min slutsats är att Kristdemokraterna inte på något som helst sätt anser att alla människor ska vara lika inför lagen och ha lika rättigheter. Det talas mycket om den värdighet som ska gälla för alla människor, men hos Kristdemokraterna klingar den falskt.

Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Tasso Stafilidis kunde inte förstå mitt anförande, och jag ska därför allra först upprepa delar av det. Den första delen av anförandet handlade om att man gör detta till samma uppdrag. Att det är likvärdigt är inte samma sak som att det är samma uppdrag. Ett enda uppdrag kan vara två likvärdiga uppdrag – och de är lika viktiga – men det är inte fråga om samma uppdrag.

Det jag gick emot var alltså att man gör det till ett och samma uppdrag innan man fått ett helhetsperspektiv, vilket var min andra invändning. Varför inte invänta ett helhetsperspektiv så att beslutsfattarna i demokratisk ordning får besluta om hur de juridiska samlevnadsformerna i det här landet ska se ut och hur man ska ingå dem, om det ska vigas eller ingås eller hur det ska göras? Då kan man ta ett helhetsgrepp om frågan.

Det tredje jag tog upp handlade om övergångsbestämmelserna. Om jag åtagit mig ett förordnande på fyra år, fått ett uppdrag som gäller under fyra år, är det väl fråga om en typ av retroaktivitet när man går tillbaka och ändrar uppdraget innan förordnandet löper ut. Det var det jag gick emot. Hederlig sed är att när någon åtagit sig ett uppdrag får uppdraget ha oförändrat innehåll till dess att förordnandet löper ut. Det var det som det handlade om.

När det gällde samvetsfrihet – det var den beteckningen jag använde – får jag återkomma om det. Men jag förstår inte vad som var så konstigt i det jag sade i mitt anförande att inte ens Tasso Stafilidis kunde förstå det.

Anf. 16 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson har inte svarat på en enda av de frågor jag ställde. En av frågorna var: På vilket sätt skiljer sig myndighetsutövningen mellan en vigsel- och en partnerskapsförrättare? Det är det vi ska bestämma och besluta om i dag, alltså att uppdraget ska vara ett och samma.

Jag förstår inte på vilket sätt Yvonne Andersson ser att själva myndighetsutövningen, alltså förrättarens uppdrag, skiljer sig, förutom att personen i det ena fallet förrättar vigseln eller partnerskapet för två personer av samma kön och i det andra fallet för två personer av olika kön. Förutom den skillnaden undrar jag: På vilket sätt skiljer sig själva myndighetsutövningen? Besvara den frågan. Det är ju det här som ni sätter er emot i Kristdemokraterna.

Samvets- och religionsfriheten, som Yvonne Andersson tar upp och som vi också kan läsa om i reservationen, är intressant. Var skulle

Yvonne Andersson dra gränsen? Det är ju det som blir intressant. Nu pratar vi om samkönade par och olikkönade par. Men tänk på en myndighetsutövning där gränsen kanske handlar om andra saker, som hudfärg eller funktionshinder. Var drar Kristdemokraterna och Yvonne Andersson gränsen för var man ska göra åtskillnad?

Här handlar det om exakt samma uppdrag. Förrättaren har till uppdrag att bevitna att personerna säger ja till varandra, förklara dem gifta och därefter skriva på papperen och skicka tillbaka dem till Skatteverket.

Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Visst är formalia olika. Visst är det olika situationer. Det är olika typer av juridiska samlevnadsformer. Visst finns det olikheter. Det säger ju Tasso Stafilidis själv här, fru talman.

Problemet är att ni inte vill inse att det kan finnas samma värdering men en mångfald av saker. Inom det här området vågar jag inte nu ta några bilder, helt naturligt, för man riskerar alltid att bli missförstådd om man tar en bild. Men vi har mängder av myndighetsutövningar i det här landet som vi inte gör till gemensamma myndighetsutövningar, helt enkelt därför att det finns olikheter i själva utövningens utförande, i formalia, i syfte och annat. Här har vi två olika samlevnadsformer. Låt då själva ingåendet i dem få vara olika till dess helheten förändras. Det är ungefär det jag säger. Låt oss ta ett helhetsgrepp och se: Vad innebär detta?

Sedan är det så att jag och Kristdemokraterna bejaktar mångfalden i samhället utan att påstå att det är olika värderingar. Det är någonting som ni från Vänsterpartiet och vissa andra partier lägger på oss. Ni får väl själva stå för vad ni lägger på oss för etiketter. Vi vet ju vad vi står för. Det handlar inte om att man nedvärderar vissa människor eller vissa relationer till förmån för andra. Man kan ha samma värdering men ändå tillåta att det finns en mångfald och olika begreppsapparater och också olika typer av funktioner och personer som vill göra det ena men inte det andra. Varför ska vi inte kunna tillåta det?

Anf. 18 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Ja, det blir en intressant diskussion när det helt plötsligt börjar handla om mångfald, att det är på grund av Kristdemokraternas strävan efter mångfald som man vill behålla den här skillnaden.

Men, fru talman, jag har lyssnat på Yvonne Andersson, och det är utifrån det Yvonne Andersson har sagt som jag har dragit de slutsatser som jag har gjort. Tittarna och lyssnarna och kammarans ledamöter får läsa protokollet och själva se vad Yvonne Andersson har sagt, och så får de dra slutsatser efter det.

Men är det ändå inte lite intressant, Yvonne? Så fort det läggs fram förslag på den här kammarans bord som innebär förändringar som likställer homosexuella och heterosexuella är det alltid och framför allt Kristdemokraterna, ibland med visst stöd från Moderaterna, som sätter sig emot det här. Är det bara en händelse? Råkar det bara sammanfalla på det här sättet? Eller är det verkligen så att det är utifrån mångfaldspekten som Kristdemokraterna vill inskränka det här?

Fru talman! Jag tycker att det här är väldigt enkelt. Kristdemokraternas argumentation håller helt enkelt inte. Det som föreslås och tas upp i

reservationen handlar helt enkelt inte om något annat än om att man vill inskränka möjligheten för människor att bli behandlade lika. Det finns i myndighetsutövningen inga som helst skillnader. Det var det jag försökte ta upp. Att paren ser olika ut och att man säger olika saker är en sak, men det finns inga skillnader i själva den praktiska myndighetsutövningen. Det var det som jag hoppades att vi skulle få svar om, men det fick vi inte.

Anf. 19 INGER RENÉ (m) replik:

Fru talman! Jag ska bara ta upp ett enda ord, och det är ordet ”retroaktivitet”. Jag tror inte att Tasso Stafilidis hörde att jag hade citations-tecken runtomkring det här ordet, därför att det har benämnts på det sättet i den allmänna debatten.

Jag har ett förordnande som vigselförrättare och partnerskapsförrättare. Det förordnandet går ut i samband med valet till hösten. Då skulle man kunna säga att det, om det är en person som har det här uppdraget och uppdraget förändras under resans gång, ligger en sorts retroaktivitet i just detta. Det är alltså ett av de skäl som gör att jag tycker att den här lagstiftningen borde förändras i samband med valet i höst. Det är ju då man utses av sin fullmäktigeförsamling, som jag sade tidigare.

Det som händer nu är att länsstyrelserna, förmodar jag, får gå ut till alla som är vigsel- och partnerskapsförrättare och fråga dem: Vill ni stå kvar när det gäller det här uppdraget? Om de säger nej får man eventuellt välja någon ny. När jag ser den här processen framför mig kan jag tänka mig att den kommer att sträcka sig över sommaren, kanske till augusti september. Då är det mycket kort tid kvar på vår mandatperiod. Därför tycker jag att det hade varit smidigare, bättre, billigare och förståndigare att vänta med beslutet till dess.

Anf. 20 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag missade de där citaten, men det ligger så klart väldigt mycket i den argumentation som Inger René för fram.

Dilemmat för oss som har drivit den här frågan under väldigt lång tid – Moderaterna har tyvärr inte funnits med under hela resans gång, men vi är väldigt glada åt att ni finns med nu – är att vi är väldigt otåliga. Och vi har varit otroligt otåliga ända sedan lagutskottets tillkännagivande våren 2000. Det är väl därför också som det blir extra viktigt att kunna genomföra det här före valet, så att det inte råder någon som helst tvekan om vad som händer efter valet och framför allt om vad som händer under processen när man ska utse nya förrättare.

Det som också var intressant i Inger Renés anförande tidigare var de här remissyttrandena. Inger René redogjorde för att väldigt många redan har genomfört det här och att många länsstyrelser redan har presenterat och genomfört det här. Därför är det också en argumentation som talar mot Inger Renés ångslan. Då kommer det ju ändå inte att vara ett så väldigt stort problem eftersom de allra flesta redan har gjort det.

En annan kommentar är att det även finns många förrättare som har tillsvidareförordnanden. För deras del blir det ju inte heller någon förnyelse i samband med valet, och vi har ju hela den frågan.

Oavsett hur man ser på det är det här en politisk inriktning. Vi som vill genomföra det här nu tillsammans med er tycker att det är viktigt att genomföra det nu och att inte vänta längre, för vi har väntat tillräckligt.

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Förrättare av vigsel
och partnerskap*

Anf. 21 INGER RENÉ (m) replik:

Fru talman! Om vi beslutar, i lagutskottet, att denna lag ska träda i kraft den 1 januari 2007 är det ingenting som skulle kunna förändra det. Då fordras det ju en ny process, så jag förstår inte varför Tasso Stafilidis kan vara ängslig över detta.

Med den kännedom som jag har om länsstyrelserna förstår jag att detta ändå måste innebära att man tillfrågar alla dem som har det här förordnandet. Det är en stor apparat som man sätter i gång. Jag har i Västra Götaland fått skriva på ett papper, men så är det inte på alla ställen. För att man inte ska missa någonting gissar jag därför att man kommer att behöva tillfråga alla, även om det faktiskt är så att de flesta har dubbla förordnanden, om vi kallar det så.

Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Förrättare av vigsel och partnerskap är en del av ett mycket större sjuk. Det är många frågor som hör ihop i de bitarna. Det är rätt spännande att få vara med i de bitarna. Vi plockar faktiskt bort en hel del av särreglering. Det har varit ett steg på vägen för att också införliva sexuell läggning i någonting som faktiskt är normalt och tillhör normala variationer.

Tittar vi på utvecklingen under 70-, 80- och 90-talen har det varit allt från sjukdomsstämpel till en mängd olika brott som man har associerat till, pedofili, tidelag och så vidare. Tack och lov är det enbart några få förvirrade själar som fortfarande försöker att koppla ihop sexuell läggning med den typen av brottslig handling.

Det vi också har sett under de här åren handlar om att vi har arbetat väldigt mycket med att bekämpa förtryckande attityder. Under många år upplevde jag det som att lagrummet låg lite efter. Men någonstans känns det som att man är på väg i kapp och börjar se innebörden och hur viktigt det är att lagstiftning och den här typen av förrättare av både vigsel och partnerskap är ett och samma.

För ett par veckor sedan talade jag med en man som berättade att han på sitt jobb hade fått frågan: När kom du ut? Han sade: Det här med att komma ut är inte någonting man gör en gång för alla. Det är någonting som man får välja att göra varje dag. Man kan känna att vi fortfarande år 2006 behöver komma ut.

Ser vi utvecklingen under åren kan vi se att det under en period var att vara tyst och inte tala om det. Det är ungefär det som gäller i den amerikanska armén. Nu en period är det att faktiskt våga tala om och stå för det man är. Förhoppningen är att nästa steg ska vara att man bara är. Då är den del vi fattar beslut om här i dag en viktig del.

Målet när det gäller särregleringarna är att det är ett steg på vägen. Vi talar om förrättare och äktenskapslagstiftningen, och så vidare. Det måste ändå vara målet att det ska innefatta alla olika val av samlevnadspartner. Det gäller också att se hur viktig den biten är.

Förutom det har vi från Centerpartiet också krävt en mer könsneutral äktenskapslagstiftning. Det ska bli spännande att se vad utredningen

kommer fram till. Vi har också i vår motion c122 som vi lade fram i höstas krävt en översyn av all lagstiftning och myndighetsutövning just för att plocka bort särregleringen som finns på många håll och kanter.

Det är viktigt att se detta, apropå Kristdemokraternas reservation. Jag kan känna det som att man väljer att inte ta ställning åt något håll. Det är en lite konstig argumentation för att inte bifalla förslaget i dag. Ser man på det som att den som inte sätter ned foten står still och inte kommer någonstans tror jag att man behöver fundera över vad man egentligen vill och inte bara stå med foten i luften.

Den fråga som vi i dag har att avgöra när vi ska votera i eftermiddag är om vi ska göra vigselförrättare och partnerskapsförrättare till ett gemensamt uppdrag. Den fråga som ställs är: Tager du detta förslag? Ja, är mitt och Centerpartiets svar. Vi vill att dessa två skall vara ett. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 23 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det bygger på en samarbetsproposition mellan Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Jag ska också instämma i de mycket bra anföranden som har hållits här framför allt från samarbetspartierna av Marianne Carlström och Tasso Stafílidis. Men det gäller även en del andra som Martin Andreasson och Annika Qarlsson, och så vidare.

Frågan är: Ska den som vägrar att förrätta partnerskap ändå ha rätt att viga heterosexuella? Jag tycker att utskottet har skrivit fruktansvärt bra. Det är några formuleringar som jag gillar väldigt mycket som är sakskalet. ”De uppgifter som ankommer på förrättaren är myndighetsutövning.” Det är själva kärnfrågan rent sakligt. ”Förrättaren är således i denna funktion en företrädare för det allmänna och bör därmed vara beredd att stå bakom grundprincipen att äktenskap och partnerskap är jämbördiga.” Det är en underbart bra formulering. Det är kärnan i det.

Det är där jag får problemet med att jag inte förstår Kristdemokraternas argument. Ska en av staten utsedd tjänsteman kunna välja uppdrag i enlighet med sina egna fördomar? Det handlar om fördomar. Ingen kommun skulle väl nominera en vigselförrättare som av princip vägrar att viga kortväxta, skåningar, svarta eller en person med judisk bakgrund. Men det är vad som gäller i dag. Det finns vigselförrättare som i dag tillåts vägra att förrätta partnerskap. Denna uppdelning är totalt oacceptabel.

Därför är det bra att vi har tagit fram det här förslaget. Det har kommit sent. Vi skulle ha gjort det för länge sedan. Jag kan instämma i alla de argumenten. Egentligen borde man ha beslutat att denna lag skulle gälla från år 2002. Men nu är det som det är, och det är lika bra att köra på ordentligt så att det nu blir klart och tydligt. Det ska vara ett och samma uppdrag.

Det pågår nu en större utredning med ett uppdrag att ta ställning i frågan om homosexuella ska få rätt att gifta sig. Det förslaget ska komma efter valet i mars 2007, även om vi redan nu vet att det finns en majoritet i denna riksdag som är för ett könsneutralt äktenskap.

Från vårt parti har vi länge tagit ställning för detta. Men vi inser naturligtvis att man måste utreda en sådan stor lagändring. Det får ta den lilla tid det tar. Vi kommer också att driva frågan skarpt i valrörelsen.

Oavsett om man lever tillsammans med en man eller kvinna ska alla behandlas lika inför lagen. För oss är det en självklarhet.

Jag är mycket bekymrad över att det finns ett parti här i riksdagen som rent ut sagt är diskrimineringspartiet nr 1, och det är Kristdemokraterna. Man talar om kärleksbudskapet. Men när det kommer till kärlek mellan en man och man eller en kvinna och en kvinna gäller det inte.

Den här världen har för lite kärlek. Vi behöver mer kärlek. Tillåt oss alla att vara lika inför lagen och leva efter det. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och ett absolut avslag på reservationen från Kristdemokraterna.

Anf. 24 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! När det råder en så total enighet, med något litet undantag från ett litet marginellt parti, skulle jag som motionär i den här frågan vilja be just majoriteten, och en sådan överväldigande majoritet, att beakta sig lite grann i det mönster av toleransens intolerans som har kommit fram.

Det är allra bäst illustrerat av det senaste anförandet. Jag tycker att det var ett väldigt gott exempel. Man talar om kärlek på ett sätt och med ögon som kanske inte direkt lyser av kärlek. Jag tror att det är viktigt att man sätter sig in i hur den andra sidan kan uppleva det.

Låt mig få ta exemplet med den kristne trångsynte fundamentalisten i Hästavedahult eller den nyinvandrade Ahmed som är muslim från ett land i Mellanöstern. De båda ryms inte. Vi kan säga att det är marginella grupper. Men just de marginella grupperna, de marginella åsikterna har också rätt till utrymme i vårt samhälle.

Vi har övergett heteronormen. Det är inte längre normalt att vara gift med en kvinna om man är man eller med en man om man är kvinna. Det är ju ett kollektivt byte. Vi har gjort det tillsammans, och vi tillstår det ju. Det är inte normalt att vara heterosexuell längre.

Det är en självklarhet att Sveriges riksdag har rätten att fatta det beslutet. Men det finns några eftersläpande, långsamma individer som ännu inte har förlikat sig med det. Låt oss ge dem respekt och ett utrymme.

Ni kan säga: Det här beslutet som vi fattar är en bagatell. Och jag säger: Jag håller med, det här är en bagatell. Vi talar egentligen om en mycket liten sak i ett större sammanhang.

Men det är som pusslet jag hade hemma över julen. Det var en liten blå bit som vi letade efter som skulle forma himlen. Den låg på golvet. Jag vet inte om det var en hund eller något av barnen som hade rivit ned den. Det var en liten bit, obetydlig i sig själv, men den var en del av ett större helt.

Så är det här lilla betänkandet, en liten del i ett större helt. I sig själv en bagatell, en liten ljusblå bit, vad gör det? Men om du lägger in detta i det som Tasso Stafilidis så förtjänstfullt beskrev som en mångårig kamp blir det begripligt och det blir ett mönster. Och mönstret är alltså en toleransens intolerans.

Låt mig läsa ur FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 18. Envar har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innebär frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller tro genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och iaktta-

gande av religiösa sedvänjor. Liknande formuleringar finns i Europakonventionen, som är svensk lag, och i vår egen grundlag i regeringsformens 2 kap.

Det finns alltså i dessa dokument, som är vägledande, rentav lagstiftande för oss, en öppenhet för pluralism. Men, ser ni, problemet med tolerans och pluralism är att inte alla tycker likadant.

Vi hade en gång, från Gustav Vasa och framåt, ett enhetssamhälle där alla skulle vara under kyrkans norm och där kungen ytterst var den ansvarige. Vi har bytt det. Vi har nu en politiskhetens korrekthet. Men det är likväl ett enhetssamhälle, en enhetskultur. Den som sticker ut lite grann – Ahmed, som jag nämnde, eller den försoffade i Hästavedahult – finns det inget utrymme för.

Jag tyckte det var så träffande och bra, måste jag säga, när Marianne Carlström alldeles tydligt sade att man inte behöver vara vigsel- och partnerskapsförrättare. Det är ingen diskriminering. Det är bara att avstå.

Det går ju att lösa all diskriminering med det. Du vill bli lärare. Men, lille vän, du drömmer om att bli lärare, då måste du i all sin dar uppfylla normen, och vi har bytt norm nu. Kan du inte ställa upp på den norm vi har får du inte bli lärare. Jaså, du tänker vara tyst om det. Det räcker inte, du måste stå upp för det.

Vill du bli läkare? Vill du bli jurist eller journalist kanske? Ja, bara om du stämmer med den norm som vi har bestämt. Men om du på allra minsta sätt i din åsikt är lite grann avvikande har du ingen plats.

Det är det budskap som denna lilla ljusblå pusselbit skickar ut. Det är normen som måste vara absolut enastående.

Det ni i majoriteten i utskottet gör denna dag är att ni begär att alla de som i dag är partnerskapsförrättare eller vigselförrättare ska stå upp och säga: Jag håller inte med om detta. Jag har en gammal, förlegad norm, och jag måste nu avgå. Ni kräver dem på besked om detta. Jag tycker att det är toleransens intolerans.

Det minsta ni kunde göra vore att följa Moderaterna och ge de här människorna som hör till 1990-talet, jag menar, omoderna, en chans att dra sig ur med svansen mellan benen. Eller också kan ni följa Kristdemokraterna och ge dem en liten möjlighet att få vara med. Men i toleransens namn är ni intoleranta.

Om ni fortsätter att sätta in det här i ett sammanhang och målar det här pusslet ser ni att det handlar om samvetsklausul, det handlar om ytt randefrihet, det handlar om konfessionella friskolor. Det är ett mönster där taket blir lägre och lägre i Sverige. Den lilla, lilla pusselbiten är i sig inte särskilt viktig, men det är mönstret. Jag ber er, besinna er!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Frågestund

Frågestund

Anf. 25 TALMANNEN:

Då var det dags för frågestunden. Statsråden är hjärtligt välkomna.

Utnämningsspolitiken

Anf. 26 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Fackförbundet ST visar i en opinionsundersökning från den 3 mars att slutenheten och hemlighetsmakeriet kring den socialdemokratiska regeringens utnämningar av höga tjänstemän sänker allmänhetens förtroende för statliga myndigheter. Sju av tio svenskar vill att tillsättningarna av generaldirektörer, ambassadörer och andra chefstjänstemän ska ske i öppen konkurrens. Mer än 60 % av svenska folket tror att förtroendet för våra myndigheter skulle öka med mer öppna och professionella tillsättningar.

Kritiken blir allt bredare. Kanske är det så att Socialdemokraterna står allt ensammare fast vid ett slutet system som dessvärre öppnar upp för missbruk av utnämningssmakten.

Kommer den socialdemokratiska regeringen att göra någonting innan valet för att bryta hemlighetsmakeriet och bryta slutenheten kring de egna utnämningarna av de högre statliga tjänstemännen?

Anf. 27 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Henrik von Sydow beskriver utnämningsspolitiken i termer som jag inte känner igen och som jag verkligen inte delar. Som om det inte vore professionella människor, kvinnor och män, de flesta av dem komma från den offentliga tjänsteförvaltningen, som sitter som chefer och generaldirektörer runtom på våra verk och inom Regeringskansliet.

Det är en liten del som har politisk bakgrund. Det är många socialdemokrater, och det är många från andra partier. De är också mycket professionella, duktiga och välmeriterade.

På frågan om vi före valet kommer att ändra på detta och skapa något slags offentlig pajkastning med offentliga utfrågningar är svaret: Nej. Det finns inga sådana planer från regeringens sida.

Anf. 28 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag förstår att den socialdemokratiska regeringen är kritisk mot de förslag som förs fram från borgerligt håll om att öka öppenheten, om att låta riksdagen ha mer att säga till om. Jag förstår att regeringen är kritisk mot detta.

Men svenska folket, de statsanställda, skattebetalarna blir glada. Det är vad som efterfrågas. Det är kritiken. Det är inte så mycket mina ord,

Mona Sahlin, utan det är svenska folkets omdöme i en opinionsundersökning från fackförbundet ST.

Kritiken blir bredare och den blir också mycket allvarligare. En organisation som Transparency International, som globalt jobbar mot mutbrott, och som jag vet att regeringen i många andra sammanhang lyssnar på, kallar den svenska utnämningsspolitiken, den socialdemokratiska regeringens utnämningsspolitik, för något på gränsen till vänskapskorruption. Det är inte mina ord. Det är Transparency International – som jag vet att regeringen i många andra sammanhang lyssnar på.

Det känns genant som riksdagsledamot när regeringens politik beskrivs på det sättet av en internationell organisation. Tycker inte Mona Sahlin det också?

Anf. 29 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag kan möjligen tycka att det är genant att höra Henrik von Sydows beskrivning av detta. Jag instämmer inte i den. Det betyder inte att det inte är viktigt att se till att tillsättningarna sker proffsigt, att det är bästa man eller kvinna som företräder skattebetalarna, företräder våra medborgare i alla de sammanhang vi talar om, som våra verk, myndigheter och regeringskansli bland annat handlar om.

Men man ska inte uttrycka sig som Henrik von Sydow gör, ”svenska folket tycker”, därför att det har gjorts en opinionsmätning. Jag tycker att man ska ta allvarsammare och seriösare på frågeställningen än vad Henrik von Sydow i sitt vilda sluggande gör i sin beskrivning av ett system. Det är genant att höra.

Däremot sitter en företrädare, som inte hör till mitt parti, nämligen Mats Svegfors, och tittar över hela ansvarsfördelningen i Ansvarskommittén. Det är mycket möjligt att de också kommer att titta på detta och kommer att lägga fram klokare och mer genomarbetade förslag än vad jag tycker att vi har hört i dag. Då får vi återkomma till frågan.

Före valet kommer inga sådana förslag. Det var den konkreta frågan som får ett konkret svar.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 30 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetslivsminister Hans Karlsson angående ungdomsarbetslösheten.

När barn får presenter vill de ha skarpa verktyg i paketen, inte plastleksaker som bara är på låtsas. Centerpartiet har skarpa förslag när det gäller ungdomsarbetslösheten. Vi har nystartsjobb och vi har ungdomsavtal. Rese- och flyttbidrag och mer pengar till kommunerna för sommarjobb liknar jag vid leksaksverktygen, som inte skadar men som inte heller har någon effekt.

Vilka skarpa verktyg har Hans Karlsson i sitt ungdomspaket som svar till de tiotusentals ungdomar som frågar när de kan få ett riktigt jobb?

Anf. 31 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Kallar Margareta Andersson de arbetsmarknadspolitiska insatserna för de 20 000 ungdomar som i dag får dem för leksaksjobb? I

så fall blir jag bekymrad över Margareta Anderssons beskrivning och verklighetsuppfattning.

För ett halvår sedan presenterades skarpa åtgärder riktade just till ungdomarna. Det var lärlingsplatser som 4 000 ungdomar skulle kunna komma i åtnjutande av. De är på gång. Fler och fler kommer in i den typen av jobb.

Det finns mer än 20 000 ungdomar i olika insatser som är till för att stödja dem och för att möjliggöra för dem att komma in på arbetsmarknaden.

Att ungdomar har det besvärligt på en besvärlig arbetsmarknad är inget nytt. Så har det alltid varit. Ungdomsarbetslösheten blir oftast dubbelt så hög som arbetslösheten för äldre. Det innebär också att vi bekämpar ungdomsarbetslösheten med kraftiga åtgärder och kommer att presentera ytterligare sådana i vår budget.

Anf. 32 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är inte riktigt nöjd med Hans Karlssons svar. Det är trots allt inte så skarpa åtgärder. Det är bra med lärlingsplatser. Men vilka åtgärder har Hans Karlsson för att hjälpa alla de tiotusentals ungdomar som redan är färdiga, som har en akademisk examen eller färdig gymnasieutbildning? De behöver egentligen inte mer utbildning. För dem som inte har klarat av gymnasieskolan eller på annat sätt inte har lyckats är insatserna bra. Men vad gör Hans Karlsson för alla dem som i dag fortsätter att studera därför att de inte kan få ett akademikerjobb?

Anf. 33 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det viktigaste för de ungdomarna är det som vi just nu ser händer i vårt samhälle, nämligen att sysselsättningen ökar, att efterfrågan på jobb ökar, att arbetslösheten därmed går ned. Tack vare en klok och uthållig både allmänpolitik och arbetsmarknadspolitik finns nu förutsättningarna för ungdomar att få de jobb som börjar efterfrågas. Det är det viktigaste. Det är A och O för framtiden för ungdomar.

Det finns särskilda insatser för ungdomar som har en akademisk utbildning så att de ska få stöd och hjälp att snabbare hitta ett jobb på den marknad som uppstår. Vi kommer att så småningom presentera mer i den budget vi lägger fram för resten av 2006.

Rutiner vid sjukskrivning

Anf. 34 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga minister Berit Andnor angående sjukskrivningsförfarandet.

Kristdemokraterna har vid ett flertal tillfällen aktualiserat frågorna just om vem som sjukskriver och hur det går till. Det är beklagligt att vi återigen får rapporter om att läkarna kan uttala sig om att de med anledning av patientens eget önskemål rekommenderar sjukskrivning.

Är detta någonting som ministern anser vara förenligt med den svenska lagstiftningen? Eller överväger ministern att vidta andra åtgärder för att vi ska få en mer rättfärdig tolkning av den lagstiftning som jag

uppfattar att vi har i Sverige som inte överensstämmer med praxis just nu?

Anf. 35 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det är jag som är ansvarig för de frågorna.

Den läkare som har en patient som han överväger att sjukskriva ska pröva två kriterier för den sjukskrivningen. Det ena är om man har en sjukdom, en diagnos. Det andra är om man på grund av den sjukdomen har nedsatt arbetsförmåga. Detta ska läkaren göra. Det ena, nämligen att bedöma diagnos, är relativt problemfritt. Där har läkarna väldigt hög kompetens. Det andra, att bedöma arbetsförmågan, är det inte lika säkert att alla läkare har kunskap om och förmåga och möjlighet att göra.

Därför har vi gett Socialstyrelsen i uppdrag att nu ta fram beslutsstöd till läkarna för att de just ska bli bättre på arbetsförmågebedömning och för att hitta bättre samarbetsformer mellan sjukvården, den sjukskrivande läkaren och Försäkringskassan.

Anf. 36 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Men informationen borde ändå gå ut tydligare till läkarna. Enligt min uppfattning är det Försäkringskassan som är den beslutande instansen. Det är beklagligt att vi gång på gång, och nu återigen så sent som i veckan, får information om att läkare uttalar sig klart och tydligt om hur det går till enligt praxis.

Det måste finnas ett incitament från ministerns sida att vidta åtgärder som kraftfullt pekar på en bättre tolkning av det system som vi har, en information om att det försäkringssystem som vi har de facto ska vara en försäkring enligt inkomstbortfallsprincipen. Vad har ministern gjort för att rätta till de här problemen?

Anf. 37 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det senaste var det jag just beskrev, nämligen ett beslutsstöd. Socialstyrelsen genomför nu kontinuerligt kartläggningar av sjukvårdens roll och funktion i sjukskrivningsprocessen för att få fram underlag till beslut om förändringar. Det väntar vi på.

En tredje sak som har gjorts är att vi har gett landstingen möjlighet att genom just ekonomiska incitament bli bättre i sjukskrivningsprocessen. Just nu utarbetas handlingsplaner mellan respektive landsting och Försäkringskassan för att beskriva, kartlägga och ta fram åtgärdslistor för landstingen och därmed också läkarnas, sjukvårdens, roll och förbättringspotential. Det kommer att möjliggöra för landstingen att få dela på 3 miljarder på tre år om man lyckas bättre i sjukskrivningsprocessen.

Sveriges stöd till demokratiska krafter i Vitryssland

Anf. 38 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Förra veckan greps i Minsk Vintsuk Vjatjorka, partiledare för kristdemokratiska BPF och vice kampanjledare hos den demokratiska oppositionens gemensamma kandidat Aljaksandr Milinkevitj. Viacorka dömdes av politiska skäl till 15 dagars fängelse, lagom över presidentvalet på söndag. Mycket tyder på att diktatorn Lukasjenko nu

drar åt tumskruvarna mot alla olikttänkande. Organisationer som Sverige och till exempel Sida har samarbetat med svartmålas i officiell press.

Om bara en liten stund hålls på Norrmalmstorg en solidaritetsmanifestation för det vitryska folket.

Min fråga till bistandsministern är hur hon ser på Sveriges fortsatta samarbete med Vitryssland. Hur ska Sverige efter det så kallade valet på söndag fortsätta att visa sitt stöd för det vitryska folkets kamp för demokrati och frihet?

Anf. 39 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Tack för frågan. Kampen för demokrati och mänskliga rättigheter i Vitryssland har pågått gemensamt mellan alla partier i Sveriges riksdag men också brett bland många svenska folkrörelser under ett antal år. Det i sig har varit, och kommer att fortsätta att vara, en stor styrka.

Det är precis så som Torsten Lindström beskrev. Förtrycket har hårdnat inför det val som hålls på söndag, precis som tyvärr också har skett inför tidigare val för ett antal år sedan.

Det vi nu måste göra är att noga analysera situationen efter valet, vad som händer då och hur vi kan stärka och ännu tydligare och starkare stödja de oppositionella krafter som finns i Vitryssland. Det finns fantastiskt modiga människor, och det viktigaste för oss i detta arbete är att höra med dem, våra respektive partner i Vitryssland, hur de vill att vi ska fortsätta men framför allt hur vi ska stärka samarbetet för att stötta demokratisk utveckling i Vitryssland.

Anf. 40 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Tack för det svaret, statsrådet. Vi talar om ett land som ligger en dryg flygtimme bort från detta hus, ett land där journalister försvinner mystiskt, där politiska ledare fängslas och där den hemliga polisen KGB så sent som i dag stämplat alla former av protester inför valet på söndag som terrorism. Klimatet blir allt kallare i detta vårt grannland.

Det är oerhört viktigt att i det här läget inte ge upp utan i stället hålla i, hålla ut och hålla kvar det svenska och det europeiska engagemanget för Vitryssland, och att se över det: Hur ska det se ut efter det förmodligen riggade valresultatet på söndag?

Där är min fråga till statsrådet: Vad har statsrådet för strategi och egna tankar om Sveriges fortsatta engagemang i Vitryssland?

Från kristdemokratiskt håll och från Allians för Sverige har vi föreslagit att den svenska närvaron i Minsk ska uppgraderas till ambassadnivå till exempel. Det måste kunna gå att göra många olika saker för att fortsätta att markera för den vitryska regimen att vi håller på kontakten med folket för deras kamp för frihet och demokrati. Vad har statsrådet för egna tankar och funderingar i de frågorna?

Anf. 41 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Vi måste jobba med olika strategier och på olika sätt. Vi måste samarbeta inom Sverige, som jag tidigare försökte säga att vi gör på ett utomordentligt sätt i arbetet med Vitryssland. Men vi måste också samarbeta på europeisk nivå, med våra respektive partifamiljer på euro-

peisk nivå och mellan regeringar för att trycka på i utvecklingen i Vitryssland. Vi måste ha ett närmare samarbete kanske framför allt med grannarna Litauen, Polen och så vidare. Det har vi redan i dag, men de kanalerna kan utnyttjas tydligare.

Närvaro är viktigt, och det är därför som det är så glädjande att det är så många svenskar som åker till Vitryssland och ger vitryssar möjlighet att komma ut. Vi har ökat den officiella närvaron i Vitryssland genom det sektionskontor som öppnades för ett antal år sedan. Den diskussionen pågår självklart: Var ska vi stärka vår närvaro tydligare? Jag vet också att den UD-representant som är där har varit till stöd och hjälp, hoppas jag, för de folktoparter som greps av polisen häromdagen.

Kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor

Anf. 42 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Jens Orback i hans egenskap av jämställdhetsminister.

Jag vill fortsätta på en fråga som vi debatterade så sent som i söndags kväll i tv-programmet Agenda. Det handlade om mäns våld mot kvinnor och regeringens obegripliga ovilja att utreda samhällskostnaderna för detta. I det sammanhanget redogjorde statsrådet för en mängd saker som regeringen vill göra i förhållande till mäns våld mot kvinnor. Då sade statsrådet bland annat att kommunerna måste få ett större ansvar och att det ska markeras genom lagändringar. Jag känner till vilket ord som ska ändras – från *bör* till *skall* – eftersom vi har tagit upp det också i Feministiskt initiativ.

Samtidigt har det pågått en diskussion i tv om huruvida det som politiker säger i tv är sant eller inte. Nu skulle jag vilja fråga Jens Orback: Hur var det med de där uttalandena i söndags kväll? Då sade Jens Orback: Det kommer i propositionen en klar beställning om en förändring i lagen som ska stärka kommunernas ansvar. Är det sant?

Anf. 43 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Vi får sätta på sanningselektroder för att se om det vi säger är sant i förhållande till den vilja vi har. Gudrun Schyman och jag hade, tycker jag, en intressant diskussion i tv-programmet. Gudrun Schyman tar upp flera saker. När det gäller sanningsfrågan har vi tillsatt en utredning som ska titta på kommunernas ansvar när det gäller våldsutsatta kvinnor. Både Morgan Johansson och jag har varit klara med ambitionen för den. I dag finns det nämligen en skrivning i socialtjänstlagen som säger att kommunerna *bör* ta ett ansvar. Vår förhoppning är att vi ska få en lagstiftning som säger att vi *skall*. Men vi utreder detta. Om vi skulle införa det redan i dag skulle vi inte utreda det.

Kostnaden för mäns våld mot kvinnor är en viktig fråga. Vem ska utreda det? Knappast regeringen. Eftersom vi vet att både universitet i Umeå och universitetet i Göteborg gör den här typen av utredningar tror jag att det är bra att vänta och se vad de kommer fram till.

Anf. 44 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Då får jag konstatera att det som statsrådet sade i Agenda söndags kväll inte var sant men att regeringen naturligtvis har ambitioner som nu har utmynnat i en ytterligare utredning.

Det har suttit en utredning. Det var en stor utredning som kom med tjocka luntor innan jul förra året. Den hette *Slag i luften*. Den hade regeringen tillsatt för att utreda hur tidigare utredningar hade slagit ut i verkligheten. Då visar det sig att rubriken var ett slag i luften. Det var väldigt mycket av det som tidigare hade utretts av den tidigare Kvinnofridsutredningen som skulle ha sjuöatts som inte hade sjuöatts, och det hade inte blivit några resultat. Det var en mängd förslag som den utredningen kom med, konkreta förslag på vad som behövde göras på en mängd områden för att kvinnors liv ska skyddas av samhället. Vad jag förstår lämnar man nu de utredningarna och de förslagen till nyare utredningar. Det är illavarslande, tycker jag, med tanke på den faktiska situation som finns i verkliga livet, inte i utredningslivet.

Jag vill igen få bekräftat från statsrådet att det som sades i Agenda inte var sant.

Anf. 45 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag noterar en rätt raljant ton hos Gudrun Schyman. Jag tror att det handlar om att anfall är bästa försvar. Låt mig bara göra en liten kort historieber beskrivning.

Jag tillhör ett parti som har samarbetat med det parti som Gudrun Schyman tidigare var med i. Gudrun Schyman har skrivit på ett antal texter och ställt sig bakom det som blev regeringens beslut. Sedan Gudrun lämnade det partiet har vi tagit beslut om 100 miljoner till kvinnojourerna, 1000 % ökning till kvinnors organisering. Jag vet inte om det sammanfaller med att Gudrun lämnade partiet, men det hände rätt mycket i konkretion sedan Gudrun Schyman lämnade det partiet. Jag är väldigt glad för det. Jag tillhör ett parti som vill utreda och titta på saker och ting, men i dag är jag extra glad för att vi gav det stöd till kvinnojourer på 100 miljoner som kom just vid en tid då Gudrun Schyman hade lämnat det parti som vi samarbetar med.

Tillväxten i Öresundsregionen

Anf. 46 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Socialministern har inte bara ansvar för sociala frågor utan också för en väldigt viktig tillväxtfråga. Jag tänker på den dynamik som växer fram i Öresundsregionen, på hur vi tar till vara den och ser till att folk får lite lättare att arbeta, bo och studera i olika delar av Skåne, södra Sverige och Danmark.

Jag hade en debatt med Berit Andnor om detta för snart tre år sedan. Vi har haft några debatter till om detta. Då sade statsrådet att det var en prioriterad fråga som hon skulle göra många nya insatser inom. När man nu försöker följa upp vad socialministern har gjort på det här området är det inte särskilt mycket man kan se. Det är ett och annat möte med Nordiska ministerrådet, men det är inga nya initiativ, inga förslag och inget direkt engagemang. Min fråga är därför: Kommer vi det närmaste halv-

året fram till valet att se några nya initiativ när det gäller att riva barriärer i Öresundsregionen?

Anf. 47 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig börja med att göra en rättelse. Jag är minister för det nordiska samarbetet. I det uppdraget är en av de viktiga delarna gränshindersproblematiken, det vill säga hur vi ska underlätta för våra medborgare att röra sig över gränserna. När det gäller Öresundsregionen ser vi att utvecklingen är mycket kraftfull. Vi ser hela tiden hur integrationen ökar mellan Danmark och Sverige. Det är oerhört positivt. För att driva på det arbetet sker det en rad olika insatser och ett brett arbete under varje ministers ansvarsområde. Till exempel när det gäller näringslivsfrågorna är det ett prioriterat område inom näringsministerns område, samma sak när det gäller högskole- och universitetsutvecklingen.

Det är en stark utveckling i Öresundsregionen. Jag ser oerhört positivt på detta.

Anf. 48 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Min fråga var egentligen om vi kunde få se några nya konkreta åtgärder på det här området. Jag uppfattar svaret som ett nej.

Det tycker jag är synd. Precis som statsrådet säger har vi en ganska stark tillväxt i den här regionen. Lite för mycket hamnar på den danska sidan, kan jag tycka. Jag skulle gärna vilja ha mer på den svenska och den skånska sidan. Men det visar också att det finns en väldigt stark potential när det blir en stark utveckling trots de hinder som finns. Då kan vi fundera på vad som skulle kunna hända om man rev fler barriärer. Därför var det lite synd, tycker jag, att det inte var mer konkret i svaret. Det som behövs nu är att man ger sig på det här arbetet med en väldigt tydlig inriktning på att riva hinder, ta ett hinder i taget och verkligen se till så att de försvinner. Det är bra för Sverige om vi får en starkare tillväxt i Öresundsintegrationen.

Det är bra för den skånska regionen också, för där behövs just nu en hel del insatser för att lyfta nordöstra Skåne som i veckan blir av med över 500 jobb i Sibbhult när Scania lägger ned. För den delen av regionen och för hela Sverige är det viktigt att vi tar till vara den potential som finns i Öresundsintegrationen. Då behövs det konkreta insatser. Jag är lite bekymrad över att detta ligger på en minister som inte har närings- och tillväxtfrågor som huvudfokus utan sociala problem.

Anf. 49 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Det sker en mycket stark tillväxt i Öresundsregionen som i Sverige i övrigt. Det sker omfattande investeringar i infrastrukturen på den svenska sidan. Det sker också omfattande insatser när det gäller utbildningsområdet och i vårt arbete tillsammans med Danmark för att riva en del av de gränshinder som finns. Det är ett aktivt arbete som drivs genom det nordiska ministerrådssekretariatet. Vi har, om Christer Nylander är intresserad, en hel räkka med olika beslut som har fattats i det arbetet. Det är bara att ta del av dem.

Arbetet drivs vidare, men det kommer inte att bli fråga om en harmonisering av lagstiftningen mellan Danmark och Sverige, till exempel när

det gäller socialförsäkringarna, inte heller när det gäller skattepolitiken. Vi står för olika värderingar. Vi har olika lagstiftning, och det kommer vi att ha även i framtiden. Men en del av gränshindren har vi kunnat ta itu med, och en del återstår. Det arbetet pågår mycket aktivt.

Prot. 2005/06:88

16 mars

Frågestund

Rehabilitering

Anf. 50 CHRISTER ERLANDSSON (s):

Herr talman! Jag var nu på morgonen på Metall och diskuterade med mina Metallkolleger i Stockholms län. De bad mig att med arbetslivsminister Hans Karlsson ta upp en fråga som är ett stort problem här i Stockholmsregionen, sannolikt i hela Sverige. Det handlar om rehabilitering. Arbetsgivarna har ansvaret för att rehabiliteringen görs i samverkan med Försäkringskassan, fackliga organisationer samt berörd. Det gör man på många arbetsplatser och konstaterar tyvärr många gånger att det inte finns några möjligheter till omplacering eller rehabilitering för återgång till arbete på just den arbetsplatsen. Den anställda blir då uppsagd och har en uppsägningstid utifrån lagen om anställningsskydd på upp till sex månader utan lön, detta för att han eller hon inte står till arbetsgivarens förfogande med hänvisning till lagen om anställningsskydd och även till arbetsmiljölagen. Om en person friskskriver sig själv riskerar man nämligen utifrån arbetsmiljölagen att skada den enskilda personen, och därför kan man inte ta tillbaka dem. Det finns AD-domar på detta. Det finns även problem med ersättningarna från Försäkringskassan och med a-kassereglerna.

Vad avser ministern att göra åt dessa orättvisor, som drabbar enskilda löntagare som i stället behöver hjälp omgående för att få annat arbete eller åtgärder som leder till arbete? I nuvarande situation är det moment 22 som gäller.

Anf. 51 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det var många frågor på en gång. Jag greppar inte hela den problematik som Christer Erlandsson redovisar. Det slår mig dock när jag lyssnar på Christer Erlandsson att det finns en ny regel som vi har infört och som gäller från och med den 1 januari i år. För en anställd som är sjuk och inte kan gå tillbaka till sitt tidigare jobb på den arbetsplats där han är anställd kan numera, från den 1 januari, arbetsförmedlingens hela åtgärds paket användas trots att personen har sin anställning kvar. Denna regel är tillkommen just i syfte att bygga en brygga från den gamla arbetsplatsen, där man har prövat allt men där det visat sig att personen inte kan gå tillbaka utan behöver hjälp att komma vidare.

I stället för det som hänt så många hittills, att man går ut i en långtidssjukskrivning, kan man alltså nu direkt komma över till en annan arbetsgivare utan att förlora anställningen.

Anf. 52 CHRISTER ERLANDSSON (s):

Herr talman! Jag tackar så hemskt mycket för svaret. Jag utgår då ifrån att man också ändrar kosmetiken när det gäller a-kassereglerna så att de som redan har en anställning från uppsägningstiden får rätt till a-kasseersättning. I så fall kommer metallarna i Stockholm att bli mycket

glada och även, tror jag, alla löntagare i hela Sverige. På det sättet vet man också på vems sida den socialdemokratiska regeringen står. Orättvissorna i samhället ska angripas. Än en gång tack, ministern!

De långa sjukskrivningstiderna

Anf. 53 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att vi fortfarande har väldigt höga sjukskrivningstal. Det finns väl en del som tror att vi har någon form av epidemi i Sverige med Europas kanske sjukaste folk.

Nu har Försäkringsutredningen kommit fram med en del resultat som väldigt tydligt visar att det framför allt är de långa sjukskrivningarna som ökar. Siffror som där kommit fram är att sjukskrivningstiden för depressioner under de senaste 15 åren kommit att fördubblas, från 200 till 392 dagar. En bruten fotled har ökat i sjukskrivningstid från 110 till 254 dagar utan att man kan se någon ökad komplexitet.

Jag skulle vilja fråga vad berört statsråd anser har orsakat detta. Vad är orsaken till denna kraftigt ökade sjukskrivningstid, och vilka åtgärder avser man att vidta för att komma till rätta med detta? Avser man att vidta några särskilda åtgärder?

Anf. 54 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! På en minut är det inte möjligt att prata om en av de allra största frågor som vi har och har haft att hantera under i varje fall den senaste mandatperioden. Låt mig bara säga ett par saker väldigt kort.

Orsakerna till att så många har blivit sjukskrivna, och sjukskrivna länge, står att finna på många olika områden. Framför allt en sak är tydlig: Detta gäller kvinnor på kvinnodominerade områden som har arbetat ett helt yrkesliv, vilket har inträffat för 40-talistgenerationen, och samtidigt haft huvudansvaret för hem och barn, alltså dubbelarbetat. Dessa kvinnor är numera i 50-, 55- eller närmare 60-årsåldern. Det är framför allt de som har drabbats, som har slitits ut på sina arbeten. Det handlar inte enbart om detta, men det är en starkt bidragande orsak.

Anf. 55 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det lät ju ganska uppgivet. I så fall skulle vi fortsätta med väldigt långa sjukskrivningstider.

Vi kunde tidigare i veckan se försäkringskassedirektören i Uppsala konstatera att många av de rehabinsatser som kanske borde vidtas egentligen inte tillhör Försäkringskassan utan är medicinskt motiverade. Arbetslivsinstitutet har varit inne på samma sak, att man på något sätt har gett upp insatserna när det gäller rehabiliteringen och därmed på det sättet förorsakar de långa sjukskrivningsperioderna. Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att få in rehabinsatserna de första två eller tre månaderna, då det finns chans att återfå människor i arbete?

Anf. 56 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill nog komplettera Per Westerbergs verklighetsbeskrivning. Tre år tillbaka hade vi ungefär 132 000 personer i landet som var långtidssjukskrivna, mer än ett år. I dag är dessa 90 000 – en drama-

tisk minskning av långtidssjukskrivningarna samtidigt som förtidspensioneringarna inte alls har ökat i motsvarande grad. Detta förklaras av att färre blir sjukskrivna länge och att fler långtidssjukskrivna kommer tillbaka.

Vi har initierat den största satsningen på mycket länge för att spåra upp och säkerställa att de som är långtidssjukskrivna mer än två år – vi ska börja med dem, och det är ungefär 150 000 personer – har eller kommer att få de insatser som behövs för att de ska kunna återgå i arbete. Detta är nu påbörjat och kommer att pågå under två år – att gå igenom alla dessa individer person för person.

Rätten att bära sjal i skolan

Anf. 57 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! I en gymnasieskola i Umeå får en tjej inte gå eftersom hon vill bära sjal. Man hänvisar till att hon bryter mot skolans regler.

Jag ska fatta mig väldigt kort. Det finns en anmälan till Diskrimineringsombudsmannen i frågan. Därför ber jag Jens Orback att rent principiellt svara på frågan hur han ser på möjligheterna för elever att till exempel bära sjal i skolan.

Anf. 58 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Eftersom frågan var kort hoppas jag att också kunna ge ett kort svar.

Flickor har rätt att bära sjal i skolan. De har också rätt att slippa sjal i skolan. Jag tillhör en regering som kommer att göra allt för att motverka kollektiva regler om hur vi ska gå klädda, men jag kommer också att göra allt för att varje individ ska bära rätten att klä sig som han eller hon vill.

Anf. 59 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att det var ett bra svar.

Låt mig då gå vidare. Detta handlar alltså om en fristående gymnasieskola som hänvisar till att det finns kommunala gymnasieskolor där det är tillåtet att bära sjal. Med det motivet kan man säga: Du ska inte gå här. Min följdfråga blir då, återigen ur diskrimineringssynpunkt, i vilken utsträckning fristående gymnasieskolor ska få välja bort elever som inte passar på ett eller annat sätt.

Anf. 60 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag känner inte till det fall som Lennart Gustavsson tar upp. Jag ser dock fram emot att det görs en prövning eftersom vi har en sådan här individuell rätt.

Det har också funnits en diskussion tidigare om huruvida man ska komma med lagstiftning om förbud. Där har vi sagt, och via Skolverket har detta också förmedlats ut till skolorna, att man bör lösa den här situationen på skolorna. Det har man också gjort. Men det principiella är att man själv har rätt att bestämma hur man ska gå klädd.

I någon skola har det någon gång funnits en problematik kring huruvida undervisningen skulle kunna genomföras, men den löste man på skolan utan att någon kände sig kränkt.

Äkta och oäkta bostadsrätter

Anf. 61 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

Många människor i Sverige i dag väljer att bo i en bostadsrätt. Det är ett boende som är mycket bra. Det finns dock två olika slag av bostadsrätter. Det finns så kallad oäkta bostadsrätt och äkta bostadsrätt. Det här kan komma som en chock för dem som inte har förstått det när de har köpt en oäkta bostadsrätt.

Det handlar om att man inte kan få sin reavinstskatt uppskjuten när man väljer att byta bostad. Jag skulle vilja fråga Mona Sahlin vad hon tänker göra för att alla bostadsrätter ska vara så kallade äkta bostadsrätter i Sverige.

Anf. 62 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det är viktigt att alla hyresrätter, bostadsrätter och hus är äkta vara – inte ägarlägenheter. Man kan äga hus, man kan hyra en lägenhet eller ha en bostadsrätt. Jag är inte till fullo insatt i frågeställningen, måste jag säga. Jag ska ta med mig den tillbaka. Jag kan inte svara rakt upp och ned om det är någonting i lagstiftningen eller någonting som brister eller om det är någon lurighet bakom frågeställningen som jag inte riktigt kan se här och nu.

Jag tar med mig detta och återkommer till Rigmor Stenmark i frågan om äkta och oäkta bostadsrätter och realisationsvinstbeskattningen.

Stöd till barn vid rättegång

Anf. 63 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Min fråga är till socialminister Berit Andnor, som också är ansvarigt statsråd för barn, barnminister. Christer Erlandsson tog tidigare upp orättvisor, som min fråga också handlar om.

Att bli kallad till domstol är väldigt påfrestande. Än mer påfrestande är det för ett barn. Den som har begått ett brott och är barn får i dag hjälp och stöd från sina föräldrar under rättegången. Men om barnet har blivit utsatt för ett brott och alltså är brottsoffer, målsägande, har det inte alls det stöd som det barn som är gärningsman har.

Varför är det så, barnministern, och vad tänker ni göra åt det?

Anf. 64 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Barnets rätt och barnets bästa är grunden för vår barnpolitik. Det är också utifrån den som vi utformar vår lagstiftning och alla de beslut som vi fattar och som rör barn. Som barnminister är jag ansvarig för ett område där många andra ministrar också har ett ansvar, det vill säga att barnets bästa och barnperspektivet ska integreras i det politiska beslutsfattandet inom de olika politikområdena.

Den fråga som Cecilia Magnusson lyfter fram är ett exempel på en fråga som justitieministern är ansvarig för. I den dialog som vi har om barn och barnens rätt är detta något som vi naturligtvis diskuterar. Vi kommer från regeringens sida att lägga fram en barnskrivelse under våren där vi redogör för vårt arbete med att integrera ett barnperspektiv.

När det gäller den konkreta frågan får jag hänvisa Cecilia Magnusson till justitieministern.

Prot. 2005/06:88

16 mars

Frågestund

Medicinsk rehabilitering

Anf. 65 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Min fråga går till arbetslivsministern och är en fortsättning på en långvarig serie av interpellationsdebatter.

Jag går tillbaka till TV 4:s diskussion om medicinsk rehabilitering, där chefen för Försäkringskassan i Uppsala sade: Vi köper inte medicinsk rehabilitering.

Jag vet att utredningar är på gång, och jag vet att det görs mycket stora samordningsansträngningar. Men vad händer med människan som har ont i ryggen och som behöver långvarig medicinsk rehabilitering, speciellt sjukgymnastik? Vad händer med de deprimerade som behöver psykisk experthjälp för att ta sig ut ur depressionen? Hur länge ska de vänta på att få hjälp?

Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Definitionerna på rehabiliteringsinsatserna är tydliga. Det handlar om antingen medicinsk rehabilitering eller arbetslivsinriktad rehabilitering. Det finns tre fyra aktörer som har olika ansvar i detta. Den ena är arbetsgivaren, som har ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen, som ska hjälpa till och göra det möjligt på arbetsplatsen så att människor kan komma tillbaka och arbeta kanske på deltid eller göra någonting som är lättare trots en tillfällig åkomma. Det är sjukvården som har ansvaret för all medicinsk rehabilitering, också för rehabilitering som krävs för att hantera psykiska diagnoser. Det är arbetsförmedlingen som har ansvaret för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen för den som inte har en arbetsgivare, för den som är sjukskriven. Försäkringskassan har samordningsansvaret för att se till att de här aktörerna gör det de ska. Gör de inte det, är det någon som har missat, och det ska inte ske.

Anf. 67 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Men ekvationen har inte fått en lösning. Människorna med ont i ryggen, de deprimerade och de utbrända – av dem är det många i dag som inte får medicinsk rehabilitering. Jag undrar om arbetslivsministern läser tidningen Dagens Samhälle. Där står det klart och tydligt att det faktum att man lägger bördan på arbetsgivaren har blivit en stor komplikation i arbetslivet. Arbetsgivare vill inte anställa bland annat på grund av sjukersättningsproblematiken. Läger man på arbetsgivaren också kostnaden för medicinsk rehabilitering har vi låst arbetslivet ännu mer.

Finns det någon lösning för detta i dag?

Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Arbetsgivaren har inte, Ana Maria Narti, ansvar för den medicinska rehabiliteringen och än mindre kostnadsansvaret för den. Jag förstår Ana Maria Nartis poäng, nämligen att om den som har ansvar för den medicinska rehabiliteringen inte tar det kommer arbetsgivaren att få betala en lång sjukskrivning förstås, och det tycker inte arbetsgivaren om. Det gör arbetsgivaren rätt i att inte tycka om, förstås.

Vi har haft många debatter, Ana Maria Narti och jag, om detta. Jag följer debatten i medierna, jag följer verkligheten och jag ser att det finns människor som inte får det stöd och den hjälp som de skulle ha rätt att få. Detta försöker vi åtgärda för varje dag som går. Vi har vidtagit en rad initiativ. Det senaste är att förmå sjukvården att engagera sig på ett mera professionellt sätt i sjukskrivningsprocessen för att ta sin del av ansvaret. Det goda är att det går åt rätt håll, trots att allt inte är fulländat ännu.

Arbetsrätt för ungdomar

Anf. 69 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Vi hade i går en väldigt spännande, bra och viktig debatt här i kammaren, och den handlade om arbetsrätten. I den debatten framhöll naturligtvis Centerpartiet det franska förslaget om att ungdomarna ska tas ifrån möjligheten att ha en arbetsrätt värd namnet. Det sades från talarstolen att de skulle få gå samma dag om arbetsgivaren ville detta.

Själv har jag två ungdomar hemma, och det sitter några ungdomar här på läktaren. Mina ungdomar frågar: Vad innebär det här förslaget? Jag vet inte om regeringen riktigt har tittat på vad Centerpartiets förslag innebär. Jag skulle vilja höra från regeringen, närmast från Hans Karlsson, vad detta franska förslag innebär.

Anf. 70 TALMANNEN:

Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet vid att den här frågan gäller ett förslag från Centerpartiet. Jag är beredd att ge statsrådet en möjlighet att svara, men jag kommer också att ge möjlighet för den närvarande centerpartisten att få ordet i frågan.

Anf. 71 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att människor, särskilt ungdomar, i Frankrike har förstått vad det franska förslaget innebär, nämligen att man kan bli avskedad utan vidare, utan turordning och utan någon som helst anställningstrygghet upp till att man är 26 år. Annorlunda än så är det inte – fri uppsägningsrätt för arbetsgivare när det gäller ungdomar. Det är också det som Centerpartiet säger är deras förslag. Konstigare än så är det inte.

Anf. 72 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det var väldigt sjyst att jag fick ordet.

Från Centerpartiet har vi sagt att vi måste se till att vi får in ungdomarna på arbetsmarknaden. Och hur ska vi kunna få det när det är så många som står utanför i dag? Därför har vi diskuterat detta och lagt

fram ett förslag. Vi tycker att det är väldigt bra att vi får en debatt om det här.

Det kanske inte är, som Margareta Andersson sade i gårdagens debatt, det allra, allra bästa förslaget, men det är en bit på väg. Vi måste nämligen göra allt för att se till att våra ungdomar får in en fot på arbetsmarknaden. Om de bara kommer in och får visa att de är bra och kan göra ett bra arbete, så tror vi att vägen öppnas för att de ska kunna få ett riktigt jobb och även omfattas av de trygghetsföreskrifter som också vi tycker är bra och ska finnas.

Bostadskön i Stockholm

Anf. 73 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! I bostadskön i Stockholm står 134 000 personer. Min fråga är till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin: Vilket råd vill samhällsbyggnadsministern ge till dem som står i denna kö?

Anf. 74 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det var en något märklig frågeställning.

Det är väldigt bra att det finns möjlighet att i Stockholm ställa sig i kö. Det är långt ifrån i alla kommuner som man har möjlighet att få sig en bostad förmedlad, inte bara för att man har kontakter och inte bara för att man har pengar, utan faktiskt för att man har ett behov.

I Stockholms bostadsförmedling satte man förra året rekord, inte i antalet köande utan i antalet förmedlade lägenheter. Där förmedlas tusentals lägenheter varje år efter en kötid på en månad. Också kötiden till de mest attraktiva områdena i Stockholm har minskat ordentligt, därför att det nu byggs och förmedlas väldigt många lägenheter just i Stockholm.

Så mitt råd till alla som vill ha en bostad i Stockholm eller vill byta bostad i Stockholm – alla som står i kön är inte bostadslösa, Nina Lundström – är just att ställa sig i kön och kräva av politiker att de ser till att man bygger mycket och framför allt hyreslägenheter i Stockholm.

Anf. 75 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Från Folkpartiets sida har vi lagt fram en rad förslag där vi tror att riksdagen skulle kunna bistå i att det byggs nya bostäder och för alla typer av målgrupper. Jag kan konstatera att våra förslag avslås av Socialdemokraterna med stödpartier. Jag är nu väldigt nyfiken på vilka förslag regeringen kommer till riksdagen med som vi kan behandla under våren, för i bostadsutskottet i dag meddelade Vänsterpartiet att det inte kommer några ytterligare förslag.

Anf. 76 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill bara påminna både Nina Lundström och kammarerna om att det byggs rekordmånga bostäder, inte bara i Stockholm utan i Sverige som helhet. Jag vill också påminna kammarens ledamöter och Nina Lundström om att Boverkets prognoser för året som kommer är att det kommer att byggas ännu fler. Det beror bland annat på det mycket bra investeringsstöd som finns just till hyreslägenheter.

Vi har lämnat förslag till riksdagen om förändringar i hyressättnings-systemet för att ytterligare göra det möjligt att bygga, framför allt ny-bygga, hyreslägenheter. Det kommer förslag i en departementsskrivelse under våren om bostadsförmedling – inte bostadskö utan förmedling av lägenheter också i en kö – och om en skärpning av bostadsförsörjnings-lagen. Det innebär att alla kommuner – den verkligheten tror jag att vi har diskuterat många gånger – tar sitt ansvar, inte minst för de unga som vill kunna bo kvar i kommunen. Det kommer också skrivningar och förslag om hur det framtida bostadsfinansieringssystemet kommer att se ut om Socialdemokraterna får fortsätta.

Det kommer förslag och det finns förslag. Framför allt är verklighet-en sådan redan i dag att det byggs rekordmycket, och det behöver fort-sätta.

Tillväxten i Öresundsregionen

Anf. 77 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Även jag skulle vilja ställa en fråga till ministern för nordiskt samarbete.

Som Berit Andnor sade här tidigare har det öppnats fantastiska möj-ligheter i Öresundsregionen med forskning, arbete och företagande på båda sidor om sundet som kunnat utvecklas i samarbete.

Samtidigt ser vi att det fortfarande finns väldigt många hinder för människor att ta del av integrationen. Det är stor osäkerhet om pensioner, arbetslöshetsersättning, anställningsvillkor, skatteregler, och det är fortfa-rande väldigt dyra resor.

Jag är övertygad om att det behövs ett medvetet arbete för regel-förenklingar och bättre service. Ministern sade tidigare här att det före-kommer ett arbete. Men jag uppfattade inte ett enda konkret förslag som regeringen tänker driva i fråga om regelförenklingar, i fråga om reformer för att underlätta integrationen mellan de nordiska länderna och framför allt, ur min synpunkt, i Öresundsregionen. Jag skulle vilja höra ett par tre konkreta exempel på sådana förändringar som regeringen tänker driva det närmaste halvåret.

Anf. 78 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Det är en fantastisk utveckling i Öresundsregionen. Vi ser att tillväxten är mycket hög. Vi ser hur integrationen går vidare. Det gäller näringslivet. Det gäller också utbildningsområdet. Det gäller sam-arbetet över huvud taget. Pendlingen över Öresund har ökat mycket kraf-tigt.

När det gäller kunskapen om vilka regler som gäller har vi från sta-tens sida stött Öresundskontoret, där man på ett och samma ställe kan få tillgång till de olika myndigheter som är involverade i frågor som man som pendlare kan vara intresserad av. Vi har byggt upp en skatteportal i Norden där man mycket enkelt kan se vilka skatteregler som gäller. Jag har själv tagit initiativ till att vi under våren ska pröva frågan om en soci-alförsäkringsportal där man just kan få information om de olika regler som vi ju har i Danmark, Sverige, Norge och Finland, och som det natur-ligtvis är väldigt viktigt att ha kunskap om om man arbetar i det ena landet och bor i det andra.

Anf. 79 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det vore väldigt bra om många av de saker som Berit Andnor nu nämnde kom, för de har varit efterlängtrade länge. Jag ska bara nämna några konkreta exempel på sådant som kan verka väldigt hämmande. Till exempel kan en person som bor i det ena landet och arbetar i det andra omöjligt få bostadslån med rätt till avdrag på grund av den konstiga skatteregeln att man ska betala skatt där man arbetar och inte där man bor.

En person betalar en avgift till a-kassan som motsvarar hemlandets men får en ersättning motsvarande den i det land där han eller hon arbetar. Det är fortfarande omöjligt, trots portalen som är på gång, att få reda på pensionsreglerna om man jobbar några månader i Sverige och några månader i Danmark.

Min fråga är om det ändå inte behövs en helt annan, medveten strategi. Jag skulle då stödja regeringen i det arbetet. Om regeringen och Berit Andnor gjorde en lista över åtgärder som behöver vidtas och om Sverige intog positionen att det här ska vi förhandla med Danmark om för att komma framåt, då skulle vi ha en klar färdriktning. Strategin skulle ha två mål: förenklingar och en rätt för individen till tydlig information om de regler som gäller.

Anf. 80 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Sverige har spelat och spelar en mycket aktiv roll när det gäller att nedbringa de gränshinder som vi har mellan våra länder. Det har varit en del i regeringens politik. Vi har också fått de övriga länderna i det nordiska ministerrådet med oss på att inrätta ett särskilt gränshinderssekretariat.

Men när det gäller frågor som är kopplade till skatter och när det gäller arbetsmarknadsfrågor och socialförsäkringsfrågor är grundprincipen den att de rättigheter som man har är att hänföra till de rättigheter som finns i det land där man arbetar. Det är den princip som också gäller inom EU-samarbetet.

Just för att underlätta för pendlare att få kunskap om de olika reglerna har vi skatteportalen. Jag förväntar mig att vi senast under nästa år kommer att få en liknande portal när det gäller socialförsäkringarna. Men här styrs också samverkan och samordningen av en EU-förordning, den så kallade 14:08-förordningen, som innebär att man inte på något sätt ska förlora några rättigheter, utan det ska ske en samordning. Det är i grunden det som också styr samarbetet och samverkan mellan Sverige och Danmark.

Rehabilitering

Anf. 81 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Även min fråga går till Hans Karlsson och gäller rehabilitering.

Vi har i dag sett och hört att det är alldeles för få personer som rehabiliteras. Vi ser hur rehabiliteringspengen utbetalas i allt färre fall år från år allteftersom antalet förtidspensioner stiger.

I Socialstyrelsens senaste rapport tycks Försäkringskassans hantering pekas ut som en del av problemet. Läkare säger att Försäkringskassan

Prot. 2005/06:88

16 mars

Frågestund

förtidspensionerar utan samråd och när patienten kunde ha återgått till arbete.

Läkarna säger också att det är svårt att nå Försäkringskassan. I rapporten skrivs: Det samlade intrycket är att rehabilitering sätts in för sent eller inte alls.

Samtidigt redovisar man projekt som visar hur viktigt det är med tidig och effektiv rehabilitering. Det går att få tillbaka fler i arbete. Det visar sig till exempel i Danmark. Där återgår nära hälften av de långtidssjukskrivna i arbete och bara var tionde förtidspensioneras. Nästan alla långtidssjukskrivningar här slutar med förtidspensionering.

Jag vill fråga ministern vilka åtgärder han ämnar vidta eller har vidtagit för att fler ska rehabiliteras och färre förtidspensioneras.

Anf. 82 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det finns säkert många berättigade synpunkter på Försäkringskassan. Det finns dock en förväntning – en missuppfattning – att det är Försäkringskassan som har rehabiliteringsansvaret i en sjukskrivning. Det är inte så. Försäkringskassan har vissa medel för att kunna understödja en rehabiliteringsprocess. Det är arbetsgivaren som har ansvaret för den som har en anställning och är sjukskriven.

Vi har en utredare som tittar på gränsdragningen i rehabiliteringsfrågan mellan vad arbetsgivaren ska göra och vad Försäkringskassan ska göra. Av den utredningen har jag en förhoppning om att man ska kunna få fram ett regelverk som gör att den anställde får en arbetsrättslig rätt till rehabilitering så att arbetsgivaren är skyldig att ge den anställde rehabilitering. I förlängningen kan då arbetsgivaren ställas skadeståndsansvarig för att inte genomföra den rehabilitering som han är skyldig att göra.

Anf. 83 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Vi framför vårt tack till regeringsmedlemmarna.

10 § Vuxenutbildning

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU8
Vuxenutbildning.

Anf. 84 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Herr talman! Sverige med sina nio miljoner invånare hävdar sig väl inte bara i OS och andra idrottssammanhang. Vi ligger bland de främsta också när det gäller välstånd, tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett i omvärldens ögon jämlikt samhälle där medborgarna är delaktiga, bildade, kompetenta och yrkeskunniga. Socialdemokraterna har ambitionen och viljan att ge alla människor förutsättningar att finna och utveckla sin begåvning. För oss handlar det naturligtvis främst om solidaritet och jämlikhet men också om att behålla och utveckla vår gemensamma välfärd och internationella ställning.

Jag möter kvinnor och män som fått chansen genom vår kommunala vuxenutbildning. Några har nåtts av uppsökande verksamhet, andra har motiverats och vågat sig in tack vare rekryteringsstödet och ett extra starkt stöd med studiemedel för att sedan kunna gå vidare eller kombinera med en påbyggnadsutbildning, yrkesutbildning och högskola. Jag tänker då på Olof Palme som sade: De som föds med ett rikt liv – i sig ett privilegium – borde inte nödvändigtvis kvalificeras till ytterligare förmåner.

Precis så har vi strävat för att skapa möjligheter för så många fler, inte bara för några, att förverkliga sina drömmar, att utgå från sina förutsättningar och begåvningar och med stöd och hjälp finna en plats i samhället.

Mot detta står en högerpolitik som vill skrota den kommunala vuxenutbildningen och stänga ute hundratusentals människor. Dessa människor tycks ni inte bry er om.

Hon kom på flykt från Somalia, startade med sfi och vuxenutbildning, gick vidare till högskolan och har i dag ett ledande jobb inom ekonomi och redovisning.

Jag mötte honom när han fyllt 45. Han hade jobbat inom verkstadsindustrin i många år med en dold analfabetism. Tack vare vuxenutbildning och ett generöst studiestöd kunde han, som hade både familj och villa med lån, motiveras till studier. Jag behöver inte nämna att han fann ett rikare liv efter studierna.

Hon hade det socialt jobbigt och struligt. Hon åkte upp och ned i hissen med ständiga studieavbrott. Tack vare studier i vuxna år utan stress och hets har hon nu hittat sig själv.

Familjen i en Dalslandskommun vaknar upp på morgonen och finner att både hon och han har förlorat jobbet. Industrin klappar igen. Efter en lång väg tillbaka med vuxenutbildning och yrkesutbildning har hon startat ett eget företag och han har funnit sig till rätta i ett helt nytt yrke.

Jag har berättat om dessa för att de har det gemensamt att de aldrig skulle ha hittat tillbaka utan stöd och hjälp och med en vuxenutbildning som har ett bredare anslag än den som återfinns i gymnasieskolan. För dessa har det varit en vuxenutbildning som utgått från deras behov – en kombinationsutbildning som inneburit personlig utveckling och växande. För flera av dem var det också en nödvändighet att ekonomisk trygghet kunde ges med ett generöst studiestöd. I ett Sverige med Moderaternas och Folkpartiets politik skulle dessa människors möjligheter haverera.

Vår framtidsvision bygger på vår övertygelse att alla måste med och att ingen ska lämnas utanför. Därför sjösatte vi Kunskapslyftet och fortsatte med en kraftig satsning på vuxnas lärande. Parallellt med detta har vi också kraftigt byggt ut högskolan och skapat en ny yrkesutbildning vid sidan av med bland annat påbyggnadsutbildningar, hantverksutbildningar och arbetsmarknadsutbildningar. Jag tänker på kvalificerad yrkesutbildning.

Långsiktigt behöver vi en fortsatt hög volym på kommunal vuxenutbildning därför att hundratusentals människor fortfarande saknar en ordentlig grund att stå på. Vi behöver också en fortsatt kraftig utbyggnad av högskolan parad med en expansion av eftergymnasiala yrkesutbildningar, inte minst kortare sådana. Personligen tror jag att det blir en av våra nästa större utbildningsreformer.

Mot vår framtidsvision står en splittrad högerallians som är tomhänt och saknar en gemensam vuxenutbildning.

I nutid har vi från vår sida en fortsatt satsning med ett riktat ekonomiskt stöd till kommunerna för utveckling av vuxnas lärande och en fortsatt möjlighet för denna vuxna grupp att söka sig in till bland annat en expanderande högskola och kvalificerade yrkesutbildningar.

Försöksverksamheten med en tvåårig eftergymnasial lärlingsutbildning inom hantverksyrken fortsätter och likaså satsningen på kompetensutveckling i vården och äldreomsorgen.

Samtidigt förbereder regeringen startandet av en utredning som omfattar den eftergymnasiala yrkesutbildningen. Valideringsdelegationen, som bland annat ska stödja en god utveckling av former och metoder för att den enskilde ska få kunskaper värderade och tillgodoräkna sig kunskaper och färdigheter, fortsätter sin verksamhet fram till 2007.

I avvaktan på en ny skollag och därmed också en ny lag för vuxnas lärande kan vi om någon vecka förvänta oss ett förslag från regeringen om justering av lagstiftningen för vuxna som en konsekvens av den beslutade gymnasiereformen. Likaså kommer vi i den här kammaren att få ta ställning till ett förslag som förtydligar och skärper uppdraget när det gäller sfi.

Just kring sfi har det i dagens betänkande bildats en utskottsmajoritet som enligt vår uppfattning på ett olyckligt sätt vill föreslå vad vi uppfattar som två huvudmän för sfi-undervisningen – kommunerna och folkhögskolorna. Detta skulle enligt vår uppfattning bland annat skapa otydliga och osäkra förutsättningar för både organisation och ekonomi. Vi menar att kommunerna fortsättningsvis bör vara huvudansvariga för sfi men precis som i dag kunna uppdra åt andra att anordna sfi. På denna punkt yrkar jag därför avslag på utskottsmajoritetens förslag i betänkandet och bifall till reservation 25.

I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag gör det med hänvisning till vad jag redan har sagt men också därför att likalydande reservationer i närtid har behandlats av denna kammare eller är föremål för beredning i Regeringskansliet.

Anf. 85 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! I Sverige har vi en socialdemokratisk trekvartsskola. Med det syftar vi moderater på det faktum att endast tre av fyra elever har godkänt i alla ämnen när de slutar grundskolan och att endast tre av fyra elever avverkar gymnasiet på fyra år. På de avsedda tre åren är det endast två av tre elever som klarar gymnasiet.

Det säger sig självt att vuxenutbildningen blir omfattande med en sådan misslyckad skolpolitik. Därför tycker vi att det är märkligt att Socialdemokraterna säger nej till alliansens förslag att ge vuxna rätt till utbildning motsvarande gymnasienivå. Vi menar att oavsett om eleverna läst ett yrkesinriktat eller studieförberedande program, eller inte gått på gymnasiet alls, kan det finnas behov av studier på komvux för att få rätt behörighet till vidare utbildning. En rättighet bör därför införas för vuxna att läsa de gymnasiekurser som ger behörighet till universitet och högskolor och som man tidigare inte har betyg i.

Men samtidigt som vi lägger fram detta förslag har vi moderater en helt annan inriktning på vår politik för lärandet än Socialdemokraterna.

De stora insatserna ska göras innan eleverna har slutat grundskolan och inte i en ständigt återkommande reparationsverkstad. Det individuella programmet kostar minst 1½ miljard varje år. Komvux kostar minst 700 miljoner enbart för de elever som läser upp sina betyg. Det är både mänskligt och samhällsekonomiskt vansinne att använda våra gemensamma resurser på det viset.

Vårt land har nu 70 000 arbetslösa akademiker samtidigt som det saknas arbetskraft inom flera yrken. Brist på lämplig arbetskraft är ett hinder för företag att växa. Men det verkar som om regeringen bara är intresserad av att minst 50 % av en årskull ska genomgå en högskoleutbildning, inte av att de som inte har fallenhet eller lust för högskolestudier ska få en riktigt bra yrkesutbildning. Det är på gymnasiets yrkesförberedande program som de största avhoppet sker. Därför har vi inom alliansen förslag på en ny gymnasieskola, en gymnasieskola där inte alla elever läser samma kärnämnen utan där eleverna kan välja mellan studieförberedande program, yrkesförberedande program och lärlingsprogram.

För dem som är 20 år och inte har slutfört sin gymnasieutbildning är det en förfärande stor andel som inte gör värnplikten, inte studerar och inte heller arbetar. Jag hörde skolministern häromdagen uttrycka att det gäller 25–30 % av åldersgruppen. Och de ingår naturligtvis i den stora gruppen på en och en halv miljon i utanförskapets Sverige.

Det råder stor brist på yrkesutbildade hantverkare i dag, och denna brist kommer att bli ännu större när många av dem snart går i pension. Sverige ligger långt efter övriga länder i Europa när det gäller att erbjuda olika hantverksutbildningar. Behovet av ett nytt utbildningssystem, utöver de av oss omhuldade kvalificerade yrkesutbildningarna, KY, är stort. Det handlar om ungdomar som har gått ett yrkesförberedande program och som inte kan erbjudas fördjupad utbildning. Men det handlar också om andra som har valt fel gymnasieprogram eller vuxna som vill satsa på ett hantverksyrke senare i livet.

Vi ser också i detta betänkande samma nonchalans mot personer med utvecklingsstörning eller funktionshinder som vi tidigare stötte på när det gällde särskolan. Hur kan ni socialdemokrater förvägra de vuxna som av olika anledningar har gått i särskola som barn rätten till samma vuxenutbildning som andra vuxna har? Jag tycker att det är ett osedvanligt hjärtlöst ställningstagande.

Jag vill också ta tillfället i akt att uttrycka min belåtenhet över att vi inom alliansen, plus Miljöpartiet och plus Vänstern är överens om ett tillkännagivande angående folkhögskolors rätt att bedriva sfi. Jag tycker att folkhögskolorna är väl skickade att vara ett komplement till de andra utbildningsanordnarna som har det viktiga uppdraget att lära våra nya svenskar svenska.

Jag vill avslutningsvis kommentera det som Nils-Erik Söderqvist sade om att vi vill skrota vuxenutbildningen. Det är nästan oförsäamt att säga det. Visserligen kan man läsa att vi moderater vill dra in 600 miljoner från komvux. Det är inte att skrota hela vuxenutbildningen, men det är väldigt mycket pengar. Men vi gör det eftersom vi vet att 100 miljoner ytterligare, det vill säga 700 miljoner, används på komvux enbart för konkurrenskomplettering av betygen. Och det säger vi nej till. Däremot satsar vi 6,7 miljarder mer än Socialdemokraterna på utbildningspolitik. Vi säger också att alla som inte har gymnasiekompetens ska ha rätt att

läsa in det som vuxna. Men man ska inte kunna konkurrenskomplettera sina betyg.

Det är ni socialdemokrater som är ansvariga för att 25–30 % av dagens 20-åringar varken studerar, arbetar eller gör värnplikten. Varför tar ni inte ert ansvar och åtminstone ger dem en rätt att läsa in de betyg som behövs från gymnasiet för att komma in på högskolan?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 86 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! Margareta Pålsson talade mycket om gymnasiet, men vi ska diskutera vuxenutbildningen. Men vi kommer väl i replikskiftena att få möjlighet att göra det.

Margareta Pålsson gjorde ett stort nummer om särskolan. Den frågan bereds i Regeringskansliet, och vi kommer tillbaka till den redan om någon vecka, antar jag. Så vi får väl anledning att ta upp den frågan då, det är väl ingen tvekan om det.

Sedan har vi det här med lagstiftning på vuxenutbildningssidan. Ja, hela vuxenutbildningen har ett bredare uppslag genom att man där kan göra inte bara det som kan återfinnas i gymnasieskolan. Det handlar om att möta alla på alla de olika nivåer och utifrån alla de behov som var och en har. Jag menar att det möjliggör den struktur som vi har på vuxenutbildningen. Det andra skulle riskera att man lätt når ett golv som också kan bli ett tak i anpassningen och att bara det ges som återfinns i gymnasieskolan. Det tycker jag skulle vara ett oerhört bekymmer.

För att ta fasta på det som togs upp om dem som behöver allmän behörighet, särskild behörighet, för att komma in på högskolan så har vi i dag collegeutbildning och basårutbildning för dessa. Det handlar alltså om att nå alla de andra.

Återigen kommer jag tillbaka till min fråga. Vad jag tycker är bekymret är vad ni säger till alla hundratusentals vuxna män och kvinnor som behöver kommunal vuxenutbildning och som måste få chansen att växa och hitta sig själva och då i sin egen takt. Vad säger ni alltså till dem när ni drar undan mattan? Det kommer man ju inte ifrån att ni gör sett till det budgetförslag som ni lagt fram. Dessutom gäller detta inte bara nu, utan det har återkommit år efter år och har egentligen sitt ursprung i att ni en gång i tiden sade nej till Kunskapslyftet.

Anf. 87 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Vad ni bereder i Regeringskansliet har jag inte fullständig kontroll över. Ja, jag har ingen kontroll alls, och det är inte heller särskilt relevant för mig. Ibland bereder ni i sju år och ändå kommer ingenting. Så länge ni inte har sagt att de som har gått i särskola ska få lov till samma vuxenutbildning som alla vi andra har ni inte lagt fram ett sådant förslag. Återigen undrar jag varför ni är så hjärtlösa mot den grupp som i vanliga fall har det så svårt.

Jag förstår faktiskt inte riktigt att man inte kan säga att de som inte har gymnasieutbildning har rätt att få den när de vill för att nå alla de andra. Det kan Nils-Erik kanske förklara i nästa replik. Det är klart att vi ska nå alla. Men man får ändå säga att man har rätt till det och det och så vidare.

När någon kommer till mig och vill prata om våra neddragningar med 600 miljoner har jag inget problem med det. Jag talar om för dem att jag inte anser att man först ska gå på gymnasiet i fyra år, som många gör i stället för tre år, och sedan gå raka vägen till komvux för att konkurrenskomplettera sina betyg. Det kostar 100 miljoner kronor mer än de 600 miljoner som jag vill dra ned på i budgeten. De här personerna får ha en annan press på sig och klara gymnasiet på den tid som det är tänkt. Annars får de tentera upp betyg efter betyg. Den delen av väljarkåren ska jag nog klara.

Anf. 88 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! Margareta gör ett stort nummer av detta med särskolan. Jag bara konstaterar att det – det går att läsa om detta, och det har också varit uppe i debatten – kommer en anpassning när det gäller förändringar på vuxenutbildningssidan just med anledning av gymnasiereformen. Jag säger detta mer som ett konstaterande.

Frågan är: Är det i dag med tanke på lagstiftningen på gymnasiesidan egentligen någon som stängs ute? Det är klart att det inte är så. Vår poäng har hela tiden varit att vi har satsat och satsar stenhårt på att hålla uppe nivån på vuxenutbildning så att alla de hundratusentals vuxna män och kvinnor som behöver få en nystart verkligen får det.

Om man läser ert budgetförslag ser man att ni har ett helt annat fokus, att ni har fokus inställt på en annan grupp. Det är det som jag tycker är det stora bekymret därför att det öppnar upp för en arbetsmarknad med A- och B-lag. Jag kan inte komma ifrån känslan att B-laget hänvisas till jobb utan krav på förkunskaper och till låga löner. Chansen att överleva i framtiden handlar mer om att inte ha ett lågavlönat jobb utan kanske två eller tre jobb som ska utföras samtidigt.

Jag menar att det egentligen är en genomtänkt och gammal högerstrategi. Ni sade ju nej till Kungskapslyftet och ville förhindra att en miljon människor fick i ryggsäcken vad de behövde. Sedan upprepar ni det genom att också tafsa på den kommunala vuxenutbildningen på nämnda sätt. Det finns alltså en medveten strategi i det avseendet. Ni har ett bra verktyg, och ni har handlag för att genomföra den politiken; det är jag alldeles övertygad om. Det är därför som detta måste bemötas ordentligt.

Anf. 89 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Visst går det att läsa om vad ni bereder i Regeringskansliet. År efter år har vi läst om detta med skollagen. I fråga om alla förslag har det hänvisats till att det skulle komma i skollagen, men det kommer ingen skollag.

Sedan har vi frågan om vad vi har fokus på. Ja, det är väldigt klart vad vi fokuserar på. Vi har fokus på att barnen ska klara den skolförutbildning som de befinner sig i med godkända mål. Vi har fokus på att grundskolan ska klaras om inte till 100 % så till *långt* över 90 %. Vi har fokus på att de som börjat på gymnasiet ska klara det till *långt* över 90 %. Men vi har inte det fokus som ni tydligen har. Jag tänker på att ni har en och en halv miljon människor i utanförskap – människor som inte arbetar, som är förtidspensionerade fastän de inte vill det och som inte arbetar så mycket som de skulle vilja.

Hur vårt fokus skulle kunna vara inställt på att göra det sämre för människor än vad ni lyckats med förstår jag uppriktigt sagt inte. Inte heller förstår jag att ni, när man tydligen är beredd att lägga så mycket pengar som regeringen gör på att reparera folks kunskaper, inte är beredda att förlägga de kunskaperna vid den tidpunkt i livet då barnen och ungdomarna så väl behöver det för att inte fullständigt tappa självförtroendet och fotfästet i tillvaron.

Anf. 90 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Vårt existerande utbildningssystem säger: Det spelar ingen roll när du lär dig någonting. Du har alltid tid och du har alltid möjlighet att komplettera, så ta det lugnt!

Det utbildningssystem som vi behöver borde säga: Ta vara på din begåvning! Det finns inte en enda människa som saknar begåvning. Upp-täck glädjen i kunskapen i tid! Det finns ingen kunskap som sitter så bra som den som är förvärvad när hjärnan är öppen och mottaglig under barndomen och de första ungdomsåren.

Frågan är: Är vi verkligen så elaka, så grymma och så våldsamt exploaterande som vi alldeles nyss beskrevs när vi försöker skapa betydligt fler möjligheter för människor att utvecklas? Tappar man den första ingången i kunskapsvärlden är det mycket svårare.

Jag vill övertala mina vänsterarbetskamrater. Jag har jobbat mycket länge med till exempel språkutbildning för invandrare och har på nära håll sett att hur mycket de än vill i en viss ålder hinner de inte i kapp. Ett utbildningssystem som grundas på att det inte spelar någon roll *när* du lär dig och *vad* du lär dig är ett felaktigt byggt utbildningssystem.

Mina vänner socialdemokraterna – ni som är så stolta, inte nöjda men stolta, över det som ni åstadkommer! Om ni har en så bra skola och om ni har en sådan kunskapsutveckling i Sverige; varför behöver ni då denna vuxenutbildning? Varför måste människorna komplettera och komplettera och reparera och reparera? Nej, vi ska ha en vuxenutbildning som ger människorna möjlighet att komplettera sina utbildningar. Vi ska ge dem möjlighet att omorientera sig. Det är inte sant att vi slaktar komvux. Det är ungefär en tredjedel av den statliga satsningen som vi tar bort. Men vi satsar mycket mer på KY och vi satsar mycket mer på en utveckling av den kunskap som är näst intill omöjlig att förlora under livet – den kunskap som man får som barn.

Jag kan komma med ett mycket enkelt vittnesmål om detta. Av alla mina språk är det språk som sitter bäst, som sitter också i sömnen, det språk som jag lärde mig när jag var åtta nio år. Jag lärde mig det tillsammans med min mormor, som jag älskade, och som gjorde grammatikövningar, diktamen, *conjugaisons* och *declinations*. Den franska ambasadören älskar mig därför att min franska är korrekt.

De språk som jag lärde mig mycket senare har lidit väldigt mycket. Halva ryskan är borta och tyskan är som om den aldrig hade funnits. Det är språk som jag lärde mig i 20-årsåldern. De höll inte för den stora chock som utvandringen och invandringen betydde när jag fick lära mig svenska i 30-årsåldern på ett mycket mer dramatiskt sätt. Det var mycket svårt och det gjorde ont under hela den tid som jag kämpade för att få språket.

Det ni säger är inte sant! Inbilla inte människorna att man hela tiden kan komma i kapp, för det är inte sant. Uppmuntra ungdomen! Skapa en tro på skolan! Skapa en tro på inläringens glädje, för det är en glädje när man lär sig att komma ut.

Det är därför våra budgetberäkningar ser ut som de gör. Jag vet att det kommer repliker nu om att vi offerar de svagaste och vill slå mot de arbetslösa. Snälla ni – Ams har tillräckligt mycket pengar för att hjälpa människor att komma fort tillbaka till arbetslivet när de faller bort. Det behövs inte satsas på två tre olika ställen i Sveriges budget för ett och samma mål.

Jag yrkar bifall till reservation 22 under punkt 22 av en ideologisk anledning. Det är bra med konkurrensutsättning i vuxenutbildningen. Jag är mycket glad över att vi nu har lyckats få in den här bestämmelsen om att också folkhögskolorna ska få anordna sfi-utbildning. Egentligen behövs det ännu fler studieanordnare. En människa som befinner sig i en svår situation och behöver en omorientering i livet ska kunna hämta kunskap från olika håll. Finns det bara ett system så är människans frihet betydligt mer begränsad. Det har jag också sett under hela mitt liv i Sverige, som börjar bli lite längre än mitt liv i Rumänien. Det är konstigt, eller hur?

Och vad har jag sett? På den tiden när jag lärde mig svenska var det mycket lätt att välja den kurs som passade personen och individen. Det fanns många anordnare. Hela det alternativa utbildningssystemet med studieförbund och folkhögskolor erbjöd sfi-kurser. Då kunde man välja precis den kurs som passade en. Det fanns mycket långa – alltså sex timmar om dagen – och intensiva kurser som gav möjlighet till den som verkligen ville lära sig svenska snabbt.

Sedan såg jag hur man kommunaliserade detta och hur det blev stora klasser och konstiga kombinationer av personer med helt olika bakgrund, byråkrati och väntetider för att få komma. Om det bara finns en studieanordnare så finns det betydligt mindre flexibilitet i systemet. Därför är det bra att vi har lyckats få folkhögskolorna in på arenan. Det behövs också andra. Det behövs en möjlighet för den som studerar att påverka genom att själv välja den kurs som passar en.

Innan jag slutar vill jag påminna om den eviga diskussionen om utländska akademiker. Egentligen skulle jag vilja gråta över detta. Det är mitt sjunde år i riksdagen. Jag har snackat ihjäl mig här. Jag har skrivit motion på motion och interpellation på interpellation. Ingenting har hänt. Enligt Integrationsverket gäller det några tiotusentals personer som är antingen fel sysselsatta eller totalt arbetslösa. Några hundra av dem kan få plats efter mycket om och men på högskoleutbildningar. Resten har inte en chans. Lösningen finns under näsan på oss. Den finns i handlingarna, i ett särskilt yttrande. Om vi hade Internetkurser som skulle ligga på alla dessa center för flexibelt lärande så skulle människor gå och öva juridiksvenska, sjukvårdssvenska eller de andra yrkesspråkvarianter som människan behöver. Sedan skulle högskolan eller universitetet utfärda ett intyg över att detta är avklarat. Då skulle inträdet till yrket bli betydligt enklare.

Redskapet för en akademiker är yrkesspråket, framför allt skriftspråket, mina vänner. Man tränar för lite skriftspråk i Sverige över huvud taget – också svenska ungdomar. Men man tränar skriftspråket alldeles för lite för människor som måste skriva läkarintyg, läkarjournaler,

rättsintyg och så vidare. Hur ska de kunna göra detta? Låt oss säga att de kommer in i yrket. Då måste de hela tiden springa till arbetskamraterna och få texter korrigerade som är felaktigt skrivna. Det kan inte fungera.

Jag förstår inte varför den här frågan inte har rört sig ur fläcken. Om det är sant att det är 30 000 personer som det gäller så behöver vi med den takt som vi har i dag 200 år innan de kommer in i yrket, och då är de döda för länge sedan.

Anf. 91 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var välgörande, Ana Maria, att du sade så klart och tydligt att ni har gjort en annan prioritering. Jag uppskattar verkligen det, för jag tycker att det finns en ärlighet i det. Vi har fört den här typen av debatt tidigare – om hur vi ser på prioriteringar och så vidare.

Vår poäng har en koppling till just det som du sade: Om det nu är ett så bra samhälle – varför satsar ni över huvud taget på detta? Vad vi ser, och vad vi såg redan på mitten av 90-talet, är att vi måste i den svåra ekonomiska situation som vi hade då satsa stenhårt på alla de människor som stod utanför. Det gäller de som inte hade det de behövde i ryggsäcken av grundläggande förutsättningar för att komma tillbaka in i samhället, för att sedan kunna gå in på en kvalificerad yrkesutbildning eller någon annan yrkesutbildning av något slag eller också till högskolan. Då handlar det om att bygga ut både–och. Det handlar om att göra alla de här sakerna. Man måste både våga göra Kunskapslyftet, som vi gjorde, och efter det lägga sig på en så hög nivå som vi har gjort med vuxnas lärande. Vi måste fortsätta att ligga där. Den nivå vi har går inte att pruta på, och därför vill jag ta den här debatten på ett tydligt och kraftfullt sätt.

Både ni och Moderaterna gör andra prioriteringar. Det är ett elände. Det riskerar att leda till att de människorna blir kvar där nere och inte får chansen att komma vidare. De måste ha en massa grundläggande grejer i ryggsäcken först för att kunna klara av det som är viktigt. Det är alltså både–och som vi pratar om.

Jag håller med om det som Ana Maria Narti säger om utländska akademiker. Jag har själv jobbat med den här gruppen och sett dem. Jag hoppas att det som nu bereds i Regeringskansliet tar fasta på den här frågan och att vi får en annan kraft i vad vi säger härifrån, även om man naturligtvis äger det ute på högskolor och i kommuner. Jag håller med om att det måste vara en annan kraft härifrån.

Min fråga är egentligen: Vad ska de som står utanför, de som inte har chansen att komma in om ni tar bort de här pengarna och prioriterar om dem, göra? Vart ska de ta vägen?

Anf. 92 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! De som står utanför står utanför med era slösade pengar också. Det har inte blivit bättre fast ekonomin är mycket bättre. De arbetsplatser som behövs för att de ska kunna få jobb har inte kommit till. Situationen för ungdomar ser ut som den gör. Nu har vi dessutom fått stor arbetslöshet bland akademiker som automatiskt diskvalificeras när de inte får utöva sitt yrke.

Jag ser sakerna på ett helt annat sätt. Ni har skapat illusioner. Ni har skapat orealistiska drömmar. Då är människorna fångade i en icke-existerande värld. De tror att de kan hämta in kunskap jämt och ständigt, men det blir svårare och svårare ju äldre de blir. Det blir också svårare att återkomma till arbetslivet. Det är därför vi vill skapa incitament för att ta vara på den stund du har nu. Den här gamla drömmen om att det löser sig och att samhället tar hand om dig är destruktiv därför att människan inte tar ansvar. Människan lär sig att bli omhändertagen och placerad i olika positioner. Det är mycket ofta så att en sådan kurs följs av en annan sådan kurs och en till, men de kommer aldrig ut i arbetslivet. Det syns väldigt tydligt i undersökningarna från Integrationsverket just när det gäller utländska akademiker. Väldigt många av dem fastnar i kurser på låg nivå under fem till elva terminer. Varför det?

Anf. 93 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! Låt oss för ett ögonblick lämna individperspektivet, som jag ändå tycker är det viktigaste rent solidariskt, och titta på det ur ett samhällsperspektiv. Sedan 1994 har vi ökat antalet människor som har arbete i Sverige med 300 000. 300 000 fler har arbete nu än vad det var 1994. Samtidigt har många gått i pension. Då kan vi tänka oss den situationen att vi inte hade sett till att vi har över en miljon människor som har fått en ny chans till en ny start och har kunnat komma tillbaka på arbetsmarknaden efter kommunal vuxenutbildning, KY, högskola eller något annat. Hur skulle vi då ha klarat detta? Det är klart att vi hade haft ett oerhört bekymmer med behovet av utbildad arbetskraft. Alla prognoser pekar ju på att det kommer att bli ett fortsatt stort behov. Nu säger man att det inte är hundratusen som är kvar, utan det är flera hundratusen människor som är kvar och som behöver få en chans att få grund att stå på i sin egen takt, precis som jag har beskrivit. Det är en rätt så bra bild av ungefär de som finns där. De måste få en ordentlig chans att komma tillbaka.

Ni säger nej till rekryteringsstödet som är en förutsättning för många av dessa att över huvud taget kunna ta det där steget och våga ta sig in. Ni har sagt nej till dessa 82 % av studiemedlen som man ska kunna få i bidrag. Ni säger att det ska vara lika. Det måste ju vara efter behov, annars fångar vi inte in dessa människor. Titta bara på de svårigheter vi har att fånga in männen mellan 35 och 45 år.

Nu lyser min röda lampa igen. Det var illa.

Anf. 94 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt rörande att lyssna på den här mycket varma argumenteringen. Under den tid som jag har jobbat tillsammans med långvarigt arbetslösa människor har jag träffat inte bara mina stackars utländska akademiker utan också svenskar. Det exempel jag oftast har träffat är människan som fastnar i ett ekorrhjul av återkommande åtgärder och kurser och inte kommer ut på andra sidan.

Jag vill inte ge mig in i statistikakrobatiken. Jag har för länge sedan upptäckt att man kan använda siffror på väldigt många olika sätt. Innan vi hittar ett sätt att hantera statistiken så att alla förstår vad som händer med siffrorna vägrar jag gå in på det. Jag vet att man räknar på mycket speciella sätt när man vill räkna på speciella sätt. Vi har ett mycket spe-

ciellt svenskt sätt att räkna arbetslösheten. Det är inget annat europeiskt land som räknar så. Det är en gammal diskussion.

Det har skapats många nya jobb, men varför har vi inte de här jobben i dag? Varför rekryteras inte folk i arbetslivet i dag? Det är en liten förbättring av rekryteringarna, men det är fortfarande en mycket hög arbetslöshet.

Jag tror att vår metod leder till en förnyelse av hela samhället, till ett uppvaknande och till en mer energisk och ansvarsfull attityd både i samhället och hos individerna. Jag vet inte om detta är så skadligt. Jag vill inte behandla människor som om de saknade energi, begåvning och vilja att förbättra sitt eget liv.

Anf. 95 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Så länge vi lär så lever vi. Att lära är fantastiskt. Lärande är något djupt mänskligt. Det kunskaps- och informationssamhälle som vi lever i präglas ju av ständigt pågående förändring och utveckling. Dagligen möter vi ny information och ny kunskap. Då ska det vara möjligt att också lära nytt, att lära igen, att komma igen och att byta bana i livet.

En politik för vuxenutbildning måste bygga på långsiktighet och flexibilitet, på möjligheter. Så är inte fallet i dag. Så här i slutet av mandatperioden är det månatligt naturligt att sammanfatta den sittande socialdemokratiska regeringens arbete på området. Det är fort gjort. Det finns nämligen inget sådant arbete och inga insatser att tala om. Verkligheten är långt ifrån Nils-Erik Söderqvists rosenröda hyllningstal i början av den här debatten. Det är en visa som faktiskt ekar ganska falskt i mötet med verkligheten.

För nog har det snackats från denna talarstol. Det har pratats om kommande skollag. Det har pratats om kommande vuxenutbildningslag. Och se vad blev det? Ingen skollag och ingen vuxenutbildningslag. Det senaste är att det kanske kommer – hur var det nu – marginella förändringar nästa vecka. Kanske det, ja!

I den mån det över huvud taget finns någon politik för vuxenutbildningen så utmärks den av ett evigt hipp-som-happande. Kortsiktiga lösningar än här, än där, utan sammanhållen strategi. Kanske är det betecknande att snudd på det enda som hänt är att det lanserats ett förslag till ny myndighet. Och visst, en samlande myndighet skulle kunna vara ett steg i rätt riktning, men nog är det graverande att när den nuvarande makten ska prestera något så ligger det frestande nära att det blir – ja, just det – en myndighet.

Det är inte vi kristdemokrater nöjda med. Vi vill se en sammanhållen strategi med strukturella förbättringar, där utbildningen byggs utifrån människors behov. Flexibilitet och individanpassning är viktigare än någonsin. En infrastruktur för utbildning för vuxna ska rymma alla typer av formell utbildning från studiecirklar och arbetsmarknadsutbildningar till högskolekurser och kvalificerad yrkesutbildning i yrkeshögskola. En viktig insats för utbildning på distans görs vid lärcentren.

Herr talman! I ett kunskapssamhälle måste det finnas en rätt till utbildning. Den rätten saknar vissa i dag. Rätten till utbildning gäller inte alla. Vuxna med en utvecklingsstörning eller som av andra skäl har gått i särskola som barn har inte samma rätt till grundläggande utbildning som

andra vuxna. Detta vill Kristdemokraterna ändra på. Även särskoleelever som vill och kan ska ha rätt till vuxenutbildning.

Det kan också vara svårt för studerande med olika typer av funktionshinder att få en utbildningssituation som är anpassad efter deras behov. Det kan gälla personligt stöd i form av stödundervisning, assistans eller tolktjänst för döva eller förflyttning till och från utbildningslokalerna – enkla, basala saker som blir oöverstigliga hinder när de inte löser sig. Människor med funktionshinder av olika slag ska ha likvärdiga möjligheter och samma rätt till en högkvalitativ utbildning som övriga medborgare.

Rätten till utbildning borde också gälla dem som lämnat gymnasiet och som behöver komplettera för att få rätt behörighet för vidare studier.

En del av vuxenutbildningen som borde byggas ut är validering för att kartlägga en persons verkliga kunskaper, oavsett hur och var dessa har förvärvats. Genom validering kan också innehållet i en utbildning anpassas efter den enskildes förkunskaper. I dag finns runtom olika embryon till valideringsarbete – på en del håll har man kommit längre – men det räcker inte. Inte minst ur ett rättssäkerhetsperspektiv fordras en sammanhållen och kvalitetssäkrad modell för validering.

All kunskap är inte homogen. Det finns olika sorters kunskaper. De borde rymmas i vuxenutbildningen. Beslut att föra in praktisk kunskap i det högre utbildningssystemet har visserligen tagits under borgerliga regeringar, till exempel genom högskolereformen 1993, men dessa har inte förvaltats utan snarare missköts under de socialdemokratiska regeringarna. Kvalificerad yrkesutbildning, KY, har inneburit ett steg i rätt riktning men har inte fått tillräckligt genomslag, eftersom den inte fått de rätta förutsättningarna.

Kristdemokraterna föreslår en ny enhetlig utbildningsform av hög kvalitet: yrkeshögskola. Dagens KY blir därmed en del av den nya yrkeshögskolan. De goda erfarenheter som finns därifrån, bland annat av samverkan med näringslivet, måste tas till vara.

En poäng med yrkeshögskolan är dock att det blir ett enhetligt system för bedömning och examination. I dagens splittrade modell kan det finnas problem med att exempelvis få en jämförbarhet mellan olika utbildare. En sammanhållen yrkeshögskola bidrar till ökad rättssäkerhet och anställningsbarhet för den enskilde. Därmed hjälper den också till att svara upp emot de rop som kommer från näringslivet om att man vill ha yrkeskompetent arbetskraft att anställa.

Herr talman! Alla måste ha chansen att komma igen. Folkbildningen är en unik utbildningsform. För många som har haft det svårt i den vanliga skolan har folkhögskolornas fria pedagogiska former och metodik inneburit en ny chans, ofta med goda resultat för den enskilde.

Det är därför bra att utskottet föreslår att det ska bli möjligt för folkhögskolor att ge undervisning i svenska för nya svenskar. Det är bara släpvnagen i svensk skolpolitik, Socialdemokraterna, som motsätter sig detta. Vi övriga av olika politiska kulörer tycker att det är rimligt. Vi kristdemokrater vill också se ett ökat antal fristående skolor även inom vuxenutbildningen.

För att möta kunskapssamhället fordras insatser, herr talman. Vi kristdemokrater vill se en inriktning där vuxenutbildningen finns nära människor, där det finns yrkesutbildning av högt kvalitativt snitt och där

validering är en rättssäker och väl använd metod för att ta vara på människors verkliga kunskaper i ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag under punkt 24 och därmed avslag på den socialdemokratiska reservationen. I övrigt står jag givetvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet men yrkar för kammarens tids vinnande endast bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 96 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! ”Hipp som happ”, sades det här om det som handlar om strategi och mål för vuxnas lärande som vi lade fast här i kammaren, jag tror det var 1991.

Det får mig att ställa en fråga till Kristdemokraterna. Om jag inte läser alldeles fel så var det så 1991 att ni i huvudsak ställde upp på strukturen när vi skapade det som talades om i talarstolen alldeles nyss. Det var som att läsa ur det betänkande vi hade då. Det handlade om att det skulle vara flexibelt, och det skulle skapa möjligheter att kunna kombinera att läsa in någonting på gymnasiet, läsa någon yrkesinriktning och för den delen också gå i högskola. Det var en oerhörd flexibilitet som vi öppnade upp för då som var helt ny. Men nu får man höra att det är någonting helt annat.

Står Kristdemokraterna i huvudsak bakom den struktur som vi lade fast 1991 om vuxnas lärande? Det tycker jag är oerhört intressant att veta.

Sedan har vi yrkeshögskolan. Saker och ting ska väl kallas för sitt rätta namn. Nu är det så att vi har en högskola som omfattas av högskolelagen, vi har yrkesutbildningar, vi har hantverksutbildningar och vi har kvalificerad yrkesutbildning. Det finns ingen anledning, i alla fall inte för oss, att rangordna dessa som mindre betydelsefulla eller så, utan de har samma status och står oerhört stadigt, inte minst kvalificerad yrkesutbildning, som ju är erkänd som en mycket bra utbildningsform även om den är ung.

Då menar jag att inte katten löser vi det här med att föra in det i någon yrkeshögskola. Det skapar ju bara en massa bekymmer med specialregler och undantag, och det vill vi inte ha.

Anf. 97 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Nils-Erik Söderqvist talar om en strategi. Vilken strategi? Vad finns det för strategi egentligen från den socialdemokratiska regeringens sida när det gäller vuxenutbildning? Jag har inte märkt någon.

Det har talats väldigt mycket om att det ska komma förslag, men det har inte kommit några förslag. Det är faktiskt så att sedan Kunskapslyftet kom, genomfördes och avslutades har inte mycket hänt på vuxenutbildningsområdet. Det är på något sätt som att socialdemokratin har fastnat i den retorik man använde då, när man skulle införa Kunskapslyftet, och på något sätt har lärt sig – om man nu har behövt lära sig det – att blunda för att verkligheten faktiskt har förändrats sedan dess.

Det vi ser i dag, år 2006 i vårt land, är en massarbetslöshet näst intill utan motsvarighet i svensk historia. Vi ser en bristande flexibilitet. Vi ser rop från företagare som söker efter yrkeskvalificerad, kompetent arbetskraft. Vi har utländska akademiker som inte kommer in på arbetsmarknaden. Vi har unga människor som inte kommer in på arbetsmarknaden. Vi har över huvud taget högutbildade akademiker som inte kommer in på arbetsmarknaden. Arbetsmarknaden fungerar inte. Utbildningssektorn fungerar inte. Vuxenutbildningssektorn fungerar inte, herr talman. Vi har en massarbetslöshet, och med det förefaller Nils-Erik Söderqvist tämligen nöjd. Det är inte jag – det kan jag lova.

I stället skulle jag vilja ställa en mycket konkret fråga till Nils-Erik Söderqvist när han nu talar om den kvalificerade yrkesutbildningen, som det förvisso finns väldigt mycket bra i. Jag undrar om Nils-Erik Söderqvist är redo att också se en del av de svagheter som finns i det nuvarande systemet och som till exempel Riksrevisionen pekat på. Riksrevisionen har visat att allt färre av dem som genomgår en kvalificerad yrkesutbildning får jobb. Mellan 2000 och 2003 sjönk andelen från 67 % till 44 %. Är Nils-Erik Söderqvist verkligen nöjd med det?

Anf. 98 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är en märklig beskrivning av hur det ser ut på arbetsmarknaden. Vi har, vad jag vet, aldrig varit med om en sådan fantastisk utveckling med exempelvis tillskapandet av nya företag som den vi har i dag i det här landet. Vi ligger nu på 40 000 under en viss period, vilket är näst intill rekord. Vi har en utveckling där vi hävdar oss oerhört väl genom kompetens och kunskaper. Vi ligger i framkant vill jag påstå, och nu spänner vi bågen ytterligare för att även möta det som kommer framöver, om några år.

Åter till frågeställningen. Nu måste Kristdemokraterna klara ut vad det är som är fel på strukturen i de vuxnas lärande, den som vi lade fast i kammaren 1991 och där vi sade att syftet var personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt, jobb och rättvis fördelning. Det handlar om att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens. Där finns också ett bra resonemang om flexibilitet. Vad är det konkret som är fel, och vad är det som måste tillföras för att det ska fungera? Vi måste klara ut detta, för annars får vi bekymmer.

Jag upplever det som en styrka att ett antal partier i kammaren slöt upp kring den strukturen, låt vara att Folkpartiet och Moderata samlingspartiet ställde sig vid sidan av. Vi hade, tyckte jag, en samsyn kring detta. Motsatsen vore ju bedrövligheten. Om det, i värsta fall, skulle inträffa att högeralliansen tar hand om detta undrar jag hur i halva friden Kristdemokraterna ska möta det som nu ligger som förslag från både Folkpartiet och Moderaterna. Hur ska ni möta deras syn på lärandet på det här området?

Anf. 99 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Nils-Erik Söderqvist kommer tillbaka till året 1991. Jag svarar inte på det eftersom jag är lite osäker på om det verkligen är just det året han avser när han ställer frågan om och om igen.

Nils-Erik Söderqvist talar om framkant. Ja, jag kan hålla med om att Sverige ligger i framkant på en punkt, nämligen på punkten *jobless growth*. Vi har tillväxt, men vi har inga nya jobb. Ändå är Nils-Erik Söderqvist nöjd med den nuvarande arbetsmarknadsmodellen och med den nuvarande utbildningssektorn. Jag är inte nöjd med att människor stängs ute, att människor lämnas efter, att människor hålls tillbaka på det sätt som sker i dag. Tala med de unga, medelålders och äldre som inte kommer in på arbetsmarknaden för att strukturen är för rigid. Tala med dem, Nils-Erik Söderqvist!

Jag noterade att Nils-Erik inte kommenterade det som Riksrevisionen visat, nämligen att det finns bekymmer när det gäller anställningsbarheten och entreprenörsandan hos dem som kommer ut från den kvalificerade yrkesutbildningen. Han skulle säkerligen inte heller kommentera att Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning får alltfler kritikpunkter. Det ökar även där.

Detta vill vi kristdemokrater möta med en struktur som är flexibel och låter alla vara med, en struktur som öppnar för yrkeshögskolor på samma sätt som i till exempel Finland. De har lyckats mycket bra i vårt östra grannland. Därför borde det kunna finnas en öppenhet också i vårt land för att föra den diskussionen.

Vi kristdemokrater vill se varje människa. Vi vill låta varje människa vara med utifrån hans och hennes möjlighet att hitta sin väg genom livet. Man ska också ha möjlighet att byta väg när det är av behovet påkallat eller när man vill göra det. Vi vill ha flexibilitet. Vi vill ha något helt annat än den nuvarande modellen där människor lämnas efter, där människor stängs ute av den socialdemokratiska rigiditeten.

Anf. 100 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Herr talman! Jag ska vara hjälpsam mot Nils-Erik Söderqvist genom att rätta det årtal som blev fel. I stället för 1991 ska det alltså vara 2001. Så var det gjort.

Förmågan att kunna kommunicera är avgörande för hur man klarar sig inte bara när man kommer ny till ett land utan även när det gäller att klara det dagliga livet. Därför är det oerhört viktigt att invandrade ges möjlighet att snabbt lära sig svenska. Att med godkända betyg ha genomgått svenska för invandrare fungerar ofta som en första inträdesbiljett till det svenska samhället. Jag skulle dock vilja använda uttrycket svenska för invandrade eftersom definitionen av begreppet invandrare faktiskt är ganska oklar.

För människor som söker sig till Sverige borde folkhögskolorna kunna utgöra ett självklart alternativ för att lära sig det svenska språket. Jag tycker att det är synd, och det är också förvånande, att regeringen och Socialdemokraterna inte delar den uppfattningen. Det är riktigt som Nils-Erik Söderqvist sade i sitt anförande att folkhögskolorna i dag har möjlighet att bedriva sfi-undervisning på entreprenad, men i dagsläget har kommunerna i alltför liten utsträckning tagit till vara den mångfald och flexibilitet som folkhögskolorna kan erbjuda. Därför är det få folkhögskolor som genomför sfi i form av reguljär upphandlad utbildning.

Jag försökte gå igenom detta och kom fram till att högst tio folkhögskolor i dagsläget bedriver någon typ av sfi-undervisning. Däremot finns det andra former av samverkan med kommunerna när det gäller under-

visning i svenska. Det kan gälla projekt för traumaskadade flyktingar och för nyanlända, kurser som förbereder för sfi och kurser som tar vid efter sfi.

Folkhögskolorna har lång erfarenhet av kurser för invandrade. Under förra hösten studerade 2 750 invandrade med behov av särskild språkträning vid folkhögskolorna. Lärarna är mycket kompetenta och folkhögskolorna har utvecklat en väl fungerande pedagogik för att kunna möta deltagare med olika utbildningsbakgrund och olika kulturell tillhörighet. Dessutom erbjuder folkhögskolorna en miljö som visat sig vara gynnsam för språkinläringen genom boendet på internat och genom de naturliga kontaktytorna till svensktalande.

Många folkhögskolor har också erfarenhet av undervisning för vuxna med utvecklingsstörning och skulle kunna erbjuda en väl anpassad sfi-undervisning för invandrade vuxna med funktionsnedsättning eller med andra funktionshinder.

Jag är mycket glad över att det nu finns en politisk majoritet för bifall till de motioner som kommer från bland annat Vänsterpartiet och som vill ge folkhögskolorna i uppgift att bedriva sfi-undervisning. De sex partier som utgör utskottsmajoriteten i dessa frågor förväntar sig att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till de förordningsändringar med mera som kan behövas för att möjliggöra detta.

När det gäller den framtida omfattningen av sfi-undervisning för folkhögskolornas del tycker jag att man skulle kunna utgå från Skolverkets statistik där sfi som egen skolförmläsåret 2003/04 omfattade nästan 9,5 miljoner elevtimmar. Det motsvarar ungefär en halv miljon deltagarveckor på folkhögskola. I andra sammanhang svarar folkhögskolorna för ca 10 % av behörighetsgivande vuxenutbildning. Om samma sak gällde sfi skulle det för folkhögskolornas del kunna röra sig om mellan 1 000 och 1 500 årsstudieplatser till en kostnad av ca 45 miljoner kronor. Det är viktigt att detta uppmärksammas i samband med arbetet med den ekonomiska vårpropositionen.

Jag skulle vilja ta upp ytterligare en sak som gäller folkhögskolorna. I dag sker validering endast gentemot gymnasie-, högskole- och universitetsstudier samt specifika yrken. Folkhögskolorna har en unik ställning. De ingår inte i det reguljära utbildningssystemet men ger genom sitt varierade kursutbud kvalifikationer både för högre studier och för arbetslivet, bland annat genom en mångfald yrkesinriktade kurser. Valideringsdelegationens arbete med validering borde därför omfatta även folkhögskolorna, och ett system för validering av folkhögskolekurser borde utvecklas.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 19.

Det kan inte nog poängteras hur viktigt det är att man integrerar sfi-undervisningen med undervisning i andra ämnen och att sfi går att kombinera med andra aktiviteter som validering och praktik. Motivationen ökar om man har möjlighet att varva teori och praktik. I Göteborg får man samtidigt som man lär sig svenska också en yrkesförberedande utbildning inom fordon, teknik och service. Det finns också flera andra goda exempel på hur olika parter samverkar för att skapa en meningsfull undervisning i svenska. Ett annat sådant är Kompass i Landskrona där komvux samarbetar med lokala arbetsgivare som ser till att det finns praktikplatser och med gymnasieskolan, som ställer upp med yrkeslärare

och lokaler, och där deltagarna följer den vanliga nationella gymnasiekursen för industriprogrammet inom karaktärsämnena. De läser också yrkessvenska, yrkesmatematik och samhällskunskap med arbetslivsorientering, allt utifrån vars och ens nivå. De första kurserna man gav var för svetsare och plåtslagare, men det har utvidgats till att omfatta alltfler yrken.

Vänsterpartiet menar att Myndigheten för skolutveckling borde få i uppdrag att samla alla goda exempel som kan inspirera till integrering av sfi-undervisningen. Invandrare är ingen homogen grupp. De kommer från olika länder, har olika utbildningsbakgrund och har ibland helt skilda erfarenheter. Det ställer stora krav på individualisering av undervisningen. Undervisningen måste i mycket högre grad än nu ta sin utgångspunkt i varje individs behov och förutsättningar.

För en del kan kombinationsutbildningar liknande den i Göteborg vara ett bra alternativ. För andra kan det handla om att validera och komplettera utbildning och erfarenheter från hemlandet. Här behövs både kompetens och samverkan, inom exempelvis en region, för att man ska kunna leva upp till de skärpta kraven på individualisering som vi vill se.

Dåliga kunskaper i svenska beror oftast inte på oförmåga eller ovilja att lära utan på brister i själva systemet, och det finns i dag problem med sfi-undervisningen. Den behöver därför reformeras. Bland annat tycker vi att antalet undervisningstimmar per vecka måste utökas.

Nu vet vi att regeringen kommer att lägga fram en vuxenutbildningsproposition som också, enligt vad vi har fått veta, kommer att innehålla förslag som har till syfte att förbättra just sfi-undervisningen. Och detta kommer, om jag har förstått det rätt, att ske nästa vecka. Så det är väl ganska troligt att vi inom kort kommer att få anledning att återkomma till sfi-undervisningen. Men jag vill ändå säga någonting om lärarnas kompetens. Det är ett oerhört stort problem just när det gäller sfi. Det finns en alltför stor andel av lärarna som i dag är "obehöriga". Därför är det viktigt att vi nu sätter fokus på sfi-lärarnas kompetensutveckling.

För en del invandrade föräldrar är barnen en länk till det svenska samhället. Barnens skola är för många den institution i samhället som de har en naturlig kontakt med. Att i likhet med vad man gör i Holland och i Storbritannien utvidga skolans roll genom att förlägga undervisningen i svenska för invandrare till samma lokaler och till och med ha viss undervisning gemensamt över generationsgränserna skulle kunna underlätta studierna, särskilt för kvinnorna.

Jag har redan yrkat bifall till reservation 19, men jag vill ändå markera att vi givetvis står bakom övriga vänsterpartistiska reservationer.

Sedan vill jag skicka med en liten hälsning till Nils-Erik Söderqvist. Han sade i replikskiftet med Margareta Pålsson att regeringen satsar och kommer att satsa stenhårt på vuxenutbildning. Då hoppas jag att de här satsningarna också kommer att gälla folkbildningen och folkhögskolorna och att vi kan se tydliga avtryck av den ambitionsnivån i den folkbildningspolitiska proposition som regeringen ämnar lägga fram inom kort.

Anf. 101 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Centerpartiets dröm för utbildning bottnar i tanken om det livslånga lärandet, som börjar i förskolan och sedan fortsätter hela livet.

Perspektivet livslångt lärande innebär ett starkt behov av att spränga gränser mellan olika politikområden, som utbildningspolitik, socialpolitik, näringspolitik och arbetsmarknadspolitik. Förändringarna i yrkeslivet går väldigt snabbt, och kraven på ökad kompetens gör att många måste fortbilda sig eller kanske läsa till ett annat yrke för att kunna hitta ett arbete.

De flesta arbetsgivare kräver också i dag att de anställda ska ha en godkänd gymnasieutbildning. Godkänd – ja, där har vi ett problem i dag. Som alla av er vet, som deltar i eller lyssnar till den här debatten, är det ett stort problem i dag med att man inte är godkänd.

Enligt Skolverkets lägesbedömning var en tredjedel av de vuxenstuderande under 25 år hösten 2004. Andelen vuxenstuderande ökade på ett år med 10 % och uppgick då till 52 500. Det är närmast ofattbart att det är så många under 25 år som behöver läsa upp sina betyg. Vad kan det bero på? Har dagens elever inte förmåga att lära sig vad som förväntas av dem? Självklart är det inte så, utan vi i Centerpartiet är hundraprocentigt övertygade om att det beror på att dagens skolutbildning inte är individanpassad, och det vill vi ändra på.

Med den skolpolitik som vi och alliansen driver kommer vi att se helt andra siffror över unga människor som inte har godkända betyg när de lämnar gymnasiet i framtiden. Hur det ska gå till tar jag inte upp i den här debatten, utan det kommer i en annan debatt.

Även om Centerpartiets dröm, om att alla elever ska lämna gymnasiet med godkända betyg i framtiden, går i uppfyllelse finns givetvis ändå behovet av vuxenutbildningen kvar. I och med att förändringarna i yrkeslivet går så fort behövs utbildningsinsatser för att man ska kunna anpassa sig till de yrken som behövs i vårt samhälle.

Nils-Erik Söderqvist sade i sitt anförande att alla måste vara med. Ja, det säger vi också, men vi anser att de måste vara med mycket tidigare än vad de är i dag. Vi måste se till att de når sina mål och på så sätt kan få godkända betyg när de lämnar gymnasieskolan innan de ska gå vidare till kommande studier.

Hundratusentals står utanför, sade Nils-Erik Söderqvist också. Men så är det ju just på grund av den grundskola som vi har i dag och som Socialdemokraterna är med och styr.

För att öka tillväxten i landet och stimulera företagens utveckling krävs bland annat utbildningsinsatser av det slag som den kvalificerade yrkesutbildningen ger. Där talade bland annat Nils-Erik Söderqvist om kompetensutveckling inom vården. Men alla andra då? Det enda vi hör från Socialdemokraterna är att det ska vara kompetensutveckling inom vården. Alla ska vara med. Det var vi överens om alldeles nyss. Det fick jag till och med nickningar från Nils-Erik Söderqvist om. Detta tycker vi och även då Nils-Erik. Varför är det då bara vården det pratas om?

Centerpartiet tycker därför att det är bra att regeringen i höstens budgetproposition har utökat antalet kvalificerade yrkesutbildningar. Men Centerpartiet vill se en ökad flexibilitet och möjligheter att anpassa sig efter behoven på arbetsmarknaden. De kvalificerade yrkesutbildningarna har visat sig effektiva. Därför vill vi utöka antalet platser med 1 500, vilket vi presenterade i budgetdebatten i december.

Förutom flexibiliteten vill vi ytterligare öka möjligheten till lokala anpassningar. Det innebär att i ett område där det till exempel behövs

många trädgårdsanläggare ska antalet utbildningsplatser anpassas efter det. I ett annat område kanske det behövs hovslagare. Ja, då ska man utbilda sådana i områden där det behövs. Den flexibiliteten och möjligheten till lokala anpassningar tycker vi är oerhört viktig.

Herr talman! Vi måste bli bättre i vårt land på att validera olika yrkeskunskaper. Utländska utbildningar har inte samma status som de svenska trots att de ofta håller samma eller högre kvalitet än utbildningar i Sverige. Det är nu dags att erkänna kvaliteten på de utländska utbildningar och ha tydligare kriterier för att mäta kompetens och betyg. Vi måste ta till vara den kunskap som våra nya medborgare i landet har med sig i bagaget.

I mitt tidigare arbete som lärare träffade jag en hel del medborgare som kommit till vårt land med en gedigen utbildning som inte "dög" i vårt land. När till exempel en dataprogrammerare flyttade till Sverige fick hon jobba som undersköterska. Det tycker jag är slöseri med resurser.

Det är bara ett exempel. Jag vet att ni allihop kan berätta om andra nya medborgare i vårt land som inte får arbeta inom det yrke som de är utbildade till.

En undersökning från Integrationsverket visar att bara 25 % av nyanlända flyktingar har fått sin utbildning värderad och att ännu färre har fått sin yrkeserfarenhet validerad efter två år i introduktion.

Varför är vi så stöddiga i vårt land och tror att det bara är våra svenska utbildningar som duger?

Ett annat område som vi behöver förbättra är svenskundervisningen för invandrare, som flera av er har varit inne på i debatten. Den behöver individualiseras. Det är inte rimligt att alla sätts i samma utbildningsgrupp oavsett om de är studievana eller inte. En del personer har knappt gått i skola alls medan många andra har många års universitetsstudier bakom sig. Det säger sig självt att de som är studievana har lättare att lära sig svenska än de som är ovana att studera.

Centerpartiet anser också att de som så vill ska kunna arbeta samtidigt som de studerar svenska. Med arbetskamrater möter de språket på ett naturligt sätt, och inte minst lär de sig snabbt de ord som behövs på arbetsplatsen. Vi anser därför att det bör införas en utbildningspeng så att invandrarna själva kan köpa sin svenskundervisning.

På detta svarar utskottsmajoriteten att möjligheterna av att differentiera sfi efter deltagarnas behov redan är tillgodosedda enligt beslut år 2002. Det är bara det, kära socialdemokrater, att det inte fungerar så ute i landet! Jag yrkar bifall till reservation 27 under punkt 27.

Det finns många viktiga områden som jag inte hunnit ta upp. Men många i allianspartierna har gjort det, och det ställer jag mig bakom.

Allra sist, herr talman, vill jag säga följande. Bland alla möjligheter som finns för det livslånga lärandet har folkbildningen en mycket stor uppgift att fylla. Vi har folkhögskolor och studieförbund som på ett mycket bra sätt kan ge kunskapshungriga medborgare goda möjligheter att förkovra sig. I nästa vecka får vi ta del av regeringens proposition om folkbildningen, och det ser jag verkligen fram emot med stor nyfikenhet.

Centerpartiet har lyssnat till Folkbildningsrådets önskemål. Vi har redan under detta budgetår föreslagit mer pengar till folkbildning än vad regeringen har. Inför arbetet med vårpropositionen har vi lyssnat ännu

mer till vilka behov som finns. Vi kommer att höja anslaget till folkbildningen i vårt förslag med omkring 400 miljoner kronor mer än vad som fanns i regeringens budget under hösten 2005.

Jag hoppas innerligt att det är ett bra förslag och förväntar mig, precis som Britt-Marie Danestig sade här, oerhört mycket av folkbildningspositionen. Jag hoppas att där finns resurser.

Jag blir lite oroad när jag märker att Socialdemokraterna inte ställer upp på att folkhögskolorna ska få ha svenskundervisning för invandrare. Är det brist på pengar som gör att man inte vill stödja det som alla andra partier stöder här i riksdagen?

Anf. 102 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Vuxenutbildningen är ett område med en stor flora av olika utbildningar. Vi tycker att det är bra att man kan ha olika möjligheter med kommunal vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, påbyggnadsutbildningar, kompletterande utbildningar, folkbildning och distansutbildning.

Vi anser från Miljöpartiets sida att vuxenutbildningen är mycket bra. Alla människor ska ha en möjlighet till nya livschanser. Ibland i den offentliga debatten, och stundtals även i denna debatt av vad vi har hört hitintills, låter det mer som att det är ett problem att till exempel vuxna läser på komvux.

Jag tror att det är positivt för både individen och samhället att människor vill ha mer och djupare kunskap. Vuxenutbildning kan på ett bra sätt motivera och stimulera vuxna till studier och ny kunskap.

Det är en ganska konstig syn på vuxenutbildning om man anser att den bara är till för att reparera det som gick snett eller det som inte lyckades tidigare. Det handlar om att komplettera och ge människor möjlighet till nya val i livet och nya inriktningar. Jag är glad att Birgitta Sellén nämnde samma inriktning på vuxenutbildningen.

Innehållet i kommunal vuxenutbildning ska utgå från den enskildes behov och förutsättningar. Undervisningen är mångfasetterad och bedrivs i många olika former. Ett viktigt kännetecken ska vara tillgänglighet och flexibilitet.

Det innebär att organiseringen av vuxenutbildningen måste utgå från den enskildes livssituation. En stor hänsyn måste tas till de kunskaper man har erövrat i andra sammanhang som till exempel yrkes- eller samhällsliv.

Vi vill från Miljöpartiets sida inte ha några utestängande regler som det ofta diskuteras där till exempel bara de som inte har godkänt i ett ämne ska ha rätt att läsa på komvux. Om man vill förbättra sitt betyg från gymnasieskolan och lära sig mer måste det vara positivt för både samhället och individen och bör snarare uppmuntras.

I det betänkande vi i dag diskuterar finns ett förslag på en bra förändring som i stället för att stänga ute öppnar för att fler ska få del av vuxenutbildningens fördelar. Det handlar om ett förslag att låta folkhögskolorna anordna sfi.

Sveriges folkbildningstradition är en hörnsten i demokratin, eftersom den möjliggör ett brett deltagande i samhällslivet. Folkbildningen handlar om att ge människor möjlighet att växa, påverka sin situation och utvecklas.

Folkhögskolor passar många människor bra. Det finns i dag 148 folkhögskolor runtom i landet. Till skillnad från andra skolformer är de inte bundna av en centralt fastställd läroplan. Varje folkhögskola bestämmer därför själv över sin egen verksamhet och sin profil. Det betyder att folkhögskolorna kan utforma lärande och ämnesinriktning med stor hänsyn till målgruppen.

Folkhögskolorna är därför mycket lämpliga för att anordna sfi. Folkhögskolornas form och pedagogik kan lämpa sig väl för just svenska för invandrare. Genom att det ofta också innebär internatboende ger det en ytterligare dimension och möjlighet att lära sig språket på ett mycket praktiskt och bra sätt.

Vi har i betänkandet ett tillkännagivande om att möjliggöra för folkhögskolor att ha sfi-undervisning på eget initiativ, som alla partier utom Socialdemokraterna står bakom.

Herr talman! Det är oerhört viktigt att det också sker en ökad individualisering av sfi-undervisningen. Man måste anpassa bättre efter att de som är i behov av sfi är en mycket heterogen grupp med olika förutsättningar och olika förkunskaper.

Vi har en gemensam reservation med Vänsterpartiet om en reformering av sfi-undervisning i syfte att i större utsträckning individanpassa undervisningen. Man behöver kunna kombinera sfi mer med praktik och arbetslivsorientering eller med annan utbildning eller samtidigt förvärvsarbete.

Vi anser från Miljöpartiets sida att det finns många fler problem med sfi som måste lösas. Vi får återkomma till det i en kommande diskussion om en vuxenutbildningsproposition.

Validering för människor som har utländsk utbildning måste förbättras. Det är helt orimligt att vi har hinder och barriärer för människors möjlighet att komma in i det svenska samhället och få jobb utifrån den utbildning, erfarenhet och kompetens man har.

Tyvärr finns det alldeles för många stelbenta regler som försvårar den viktiga processen. I dag sker validering enbart gentemot gymnasiestudier och högskole- och universitetsstudier men inte av folkhögskolestudier. Vi anser att det är fullt rimligt att det sker en validering även av folkhögskolekurser. Jag yrkar därmed bifall till reservation 19.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Gymnasieskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU10
Gymnasieskolan.

Anf. 103 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Dagens betänkande handlar om en hel rad frågor som berör den för Sverige viktiga gymnasieskolan. Vi moderater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Herr talman! Framtiden är inte vad den har varit, sade Mark Twain. Det ligger mycket i det. I vårt komplexa, moderna samhälle blir det allt svårare att förutse hur framtiden kommer att se ut. Men en sak vet vi. Det är att hur väl skolan lyckas har stor betydelse för Sveriges framtid. Som det går för den svenska skolan i dag kommer det att gå för Sverige i morgon. Det gör mig orolig.

Statistiken talar nämligen sitt tydliga språk. Den svenska skolan dras med en hel rad mycket allvarliga problem.

- 25 % av eleverna når inte kunskapsmålen i nian.
- 10 % av eleverna når inte gymnasiebehörighet, det vill säga inte godkänt i svenska, engelska eller matematik.

Det, och det faktum att många elever hoppar av de nationella programmen, har lett till att det individuella programmet, som från början var tänkt som ett undantag, nu är det största utbildningsprogrammet för pojkar i årskurs 1 på gymnasiet och det största gymnasieprogrammet i flera kommuner.

Än värre är att av de elever som börjar på det individuella programmet klarar endast 20 % gymnasiet inom fyra år – 80 % slås alltså ut.

Vi har fått en skolpolitisk skicka-vidare-mentalitet, där problemen skickas vidare till nästa nivå i utbildningssystemet. Det är en förödande utveckling, som inte bara drar ned utbildningsstandaren inom gymnasieskolan utan också leder till förlängda studietider, ökade kostnader, sämre kvalitet i högskolan och i värsta fall till studieavbrott. Skicka-vidare-mentaliteten är en av anledningarna till att var tredje elev inte når slutbetyg efter tre år, och var fjärde inte ens efter fyra år, trots att all gymnasieutbildning är avsedd att ta tre år. Vid 20 års ålder är det fortfarande en av fyra som inte har slutbetyg från gymnasiet, enligt Skolverket.

Herr talman! Skolministern talar ofta om en skola för alla. Men i verkligheten har Sverige fått en socialdemokratisk trekvartsskola, där år efter år bara tre av fyra elever klarar grundskolans kunskapsmål och där gymnasieskolan har utvecklats till en effektiv utslagningsmaskin.

Det är ett av de största misslyckandena för den socialdemokratiska skolpolitiken. Det visar nämligen att den kollektivistiska likhetspolitiken inte fungerar. Den slår ut tusentals elever varje år, får många ungdomar att tappa självförtroendet och skapar dessutom stora kunskapsklyftor i samhället. Vilken motivation för att klara gymnasiet har alla de killar som gått igenom hela grundskolan utan att kunna läsa och förstå en text? Vilka framtidsmöjligheter har de tusentals ungdomar som inte ens har en avslutad gymnasieutbildning med sig i bagaget?

Den kunskaps- och kompetensbas som Sverige behöver för att i framtiden klara välfärden håller sakta men säkert på att brytas ned. Detta måste tas på mycket stort allvar. Det krävs långsiktiga insatser och ökade resurser till skolan för att vända den här utvecklingen.

Herr talman! Bland annat LO har konstaterat att avhoppet från gymnasieskolan inte sker i lika stor utsträckning från alla program, utan att det främst är elever på de yrkesförberedande programmen som lämnar gymnasieskolan i förtid. En viktig orsak till avhoppet är den stora mängden teoretiska ämnen som tynger programmen och gör dem till en förlängning av grundskolan i stället för något nytt och engagerande.

Gymnasieskolan ska bygga vidare på grundskolans kunskaper och inte vara en förlängd grundskola. När så mycket tid som motsvarande ett av tre år avsätts för gemensamma kärnämneskurser går det snett. Eleverna måste ha med sig bättre förkunskaper från grundskolan och i gymnasiet ges möjlighet att välja utbildningsinriktning efter fallenhet och intresse.

I LO-rapporten *Hur står det till med yrkesutbildningarna i gymnasieskolan?* kan man läsa att runt 30 % av eleverna på vårdprogrammen och mellan 30 och 35 % av eleverna på handels- och administrationsprogrammen inte når slutbetyg inom fyra år. Den utslagningen vägrar vi moderater att acceptera.

Herr talman! Vi moderater vill att såväl yrkesinriktade elever som akademiskt studiemotiverade elever ska kunna lyckas och utvecklas i gymnasiet. Socialdemokraternas likriktning av gymnasiet har dessvärre gjort att gymnasieskolan numera har problem både med att ge goda förkunskaper för högre utbildning och med att lyckas ge yrkeskunskaper som lägger grund för anställning och för att starta eget.

Allians för Sveriges mål för gymnasieskolan är att den ska ge eleverna kunskaper som går att bygga vidare på, oavsett vilken inriktning man väljer. Alla elever ska få en ärlig chans att lyckas. Det ställer krav på en gymnasieskola som förmår möta både teoretiskt lagda elever och mer praktiskt lagda elever som vill satsa på en yrkesutbildning.

Därför föreslår vi att gymnasieexamen ska innefatta tre inriktningar: ett studieförberedande program som leder till högskoleförberedande gymnasieexamen med högskolebehörighet och goda förkunskaper för högre studier, ett yrkesförberedande program som leder till yrkesexamen och som förbereder för anställning eller ytterligare yrkesutbildning samt ett lärlingsprogram som leder till lärlingsexamen eller gesällbrev.

Allians för Sverige höjer ambitionen för gymnasiets yrkesutbildningar. Vår politik är utformad för att skapa en högkvalitativ gymnasial yrkesutbildning som leder till anställbarhet och skicklighet i det yrke man utbildar sig inom. Utbildningarna ska leda till en gymnasial yrkesexamen. Socialdemokraterna påstår ofta att en sådan examen skulle vara mindre värd än en examen från en studieförberedande teoretisk gymnasieutbildning. Det visar bara hur mycket Socialdemokraterna nedvärderar värdet av bra yrkesutbildningar.

Varje gymnasieelev ska dessutom garanteras rätten att läsa de teoretiska kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet. De som senare i livet vill komplettera med sådana kurser ska kunna göra det genom vuxenutbildningen. Vår politik skapar inga återvändsgränder.

Herr talman! Skolverket rapporterar att allt färre läser högre kurser i matematik på gymnasiet. För fyra år sedan hade nästan varannan som slutade gymnasiet läst matematik C. I dag har bara var tredje gjort det. Ännu värre är det med D- och E-kurserna. En liknande utveckling märks också inom många andra ämnen, exempelvis språken.

Det är därför inte så konstigt att mer än varannan lärare inom den högre utbildningen uppger att unga studenter är sämre förberedda för högskolestudier i dag än för fem-tio år sedan.

För att komma till rätta med problemen är det viktigt att antagningsreglerna för de högre studierna skickar rätt signaler till gymnasieeleverna. Det måste löna sig att läsa fördjupningskurser som är relevanta för vidare studier. Kring detta finns det en majoritet i den här kammaren. Här väntar vi bara på att regeringen ska leverera förslag.

Det är också glädjande att samtliga partier i utskottet tillstyrkte vårt förslag att förbättra studie- och yrkesvägledningen i gymnasieskolan. Det finns goda skäl att förbättra elevernas vägledning både kvantitativt och kvalitativt. Det är inte minst viktigt för att motverka snedrekryteringen till den högre utbildningen.

Herr talman! För att ytterligare stärka kvaliteten i gymnasieskolan vill vi moderat öka forskningsanknytningen. I dag är det endast 1,7 % av lärarna som är forskarutbildade, detta trots att skollagen slår fast att huvudmännen ska sträva efter att anställa lärare med forskarutbildning. Lektorerna är ett minne blott i de allra flesta svenska skolor. Fler vuxna i skolan kan inte ersätta behöriga och välutbildade lärare.

För att göra det möjligt för lärare att göra karriär genom att vara delaktiga i yrkets kunskapsproduktion har vi avsatt 350 miljoner kronor för att inrätta ett nytt institut för skolrelevant forskning och forskarutbildning. Vi är nämligen övertygade om att om lärarna ges möjlighet att vara delaktiga i produktionen av det egna yrkets kunskapsbas kommer kvaliteten i den svenska gymnasieskolan att öka.

Vi vill även öka kontakterna mellan gymnasieskolan och den högre utbildningen. För att ge duktiga elever möjlighet att utvecklas vill vi göra det möjligt att läsa högskolekurser redan i gymnasieskolan. Dessa kurser bör ges av särskilt utbildade lärare och tentamen ordnas tillsammans med ett högre lärosäte.

Sammanfattningsvis, herr talman, vill vi i Allians för Sverige att alla elever ska få en ärlig chans att lyckas. Vi vägrar att acceptera den utslagning som sker i gymnasieskolan i dag. Därför vill vi skapa en gymnasieskola som både klarar att förbereda studiemotiverade elever för högre studier och klarar att förbereda elever för anställning och ytterligare yrkesutbildning.

Anf. 104 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag ska i mitt anförande nästan bara uppehålla mig vid begreppet valfrihet. Det är någonting som är ett honnörsord inom skoldebatten och har varit det under en lång tid. Reformerna i början av 90-talet, som vi var med och stödde och utarbetade, genomsyras väldigt mycket just av valfrihet.

Är man en bra politiker, herr talman, måste man också kunna inse och erkänna när det ibland inte blev riktigt bra. En del av de saker som gjordes i början av 90-talet tycker inte vi har blivit särskilt lyckade. Det finns många problem i gymnasiet i dag, och gymnasiet missar målet år efter år utan att regeringen gör någonting åt det. Där har vi egentligen det största problemet i dag.

Vi ser att en fjärdedel av eleverna hoppar av gymnasiet. 40 % når inte upp till målet som är satt, att alla ska vara högskolebehöriga. Det är naturligtvis en mycket grym utslagning som sker av de här eleverna.

Högskolebehörigheten är i sig ett problem. Vi har i alliansen en hel del bra förslag och säger bland annat att man bör göra en tydligare upp-

delning mellan lärlingsprogram, yrkesprogram och studieförberedande program. Det ska inte vara krav på lärlingsprogrammet att få högskolebehörighet utan det ska vara fråga om att rikta in sig mot ett yrke efter examen. Det är verklig valfrihet att få välja en tydlig inriktning och utbildning som passar de mål man har.

Det kursutformade gymnasium vi har i dag beskrivs ibland som ett uppdukat valfrihetens smörgåsbord. Särskilt elever som har föräldrar med akademisk bakgrund plockar godbitarna på smörgåsbordet. Men det finns också en del elever som plockar de för stunden söta bitarna men som gör att de klarar sig dåligt i framtiden.

Låt oss se på det naturvetenskapliga programmet som ett exempel. Regeringen har precis nyligen fattat beslut om kursinnehållet för programmet. Det är endast grundkurserna i biologi, kemi och fysik som är obligatoriska. Den matematik som hör till den obligatoriska delen ger inte kvalifikationer för till exempel teknisk högskola. Vi har också sett att många elever när de plockar ihop de valbara kurserna väljer bort till exempel språk. Det sprids en myt på många gymnasieskolor att språk inte är så viktigt. "Alla kan ju ändå engelska." Samtidigt har EU målet att alla elever i hela EU ska lära sig minst tre språk. Svenska elever kan faktiskt färre språk än deras föräldrar gjorde. Det är olyckligt.

Många väljer också bort fördjupning i matematik, kemi etcetera därför att de tycker att de är jobbiga eller för att de vill skaffa sig höga medelbetyg. I stället kommer kurser som foto, festfixning och drinkblandning in på schemat. En femtedel av tiden tas upp av sådana kurser – översatt motsvarande en dag i veckan går de till hobbyverksamheter i stället för att läsa bildningsämnen.

Detta är inte något som främjar valfriheten för eleverna i livet. Effekterna har vi sett på högskolan. Förkunskapskraven sänks, eller tid läggs in onödan på att läsa in kunskaper på komvux. I Danmark har man tagit konsekvenserna av detta. Där har man halverat mängden hobbykurser på gymnasiet.

Det är viktigt att vi tydligt kan garantera innehållet i gymnasieskolans program. Vi ska se till att det är sammanhållna bra program där eleverna har klasskamrater under tiden de går i gymnasiet. Därefter ska gymnasiet avslutas med examen. En självklarhet är att det ska vara verklig valfrihet. Det handlar om att göra de viktiga valen, både i livet och under utbildningen.

Låt mig återkoppla till historien. Vi liberaler har alltid värnat om skolan och bildningen, just därför att det ger valfrihet och verklig frihet för individen. Det möjliggör en klassresa för de individer som vill ha möjligheten att göra den.

Vi vill inte se att fysik blir festfixning, moderna språk blir mode eller bildning blir hobbykurser. Vi ska verkligen värna en kunskapsinriktad skola. Det är oerhört viktigt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 105 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! "Jag vaknar ofta på nätterna och tänker. Bara jag slapp vakna i morgon så skulle jag slippa ha så ont i magen."

Så skrev en 17-årig yngling till mig för ett tag sedan. Att läsa det brevet var som att känna en kall hand läggas över hjärtat. Det kunde inte

sågas tydligare. Ingen kan vara nöjd med den svenska gymnasieskolan. Och då hör jag, innan debatten ens har börjat, mothugget: ”Men mycket är ju så bra.” Ja, det stämmer. Det finns engagerade lärare, nyfikna elever och kompetent personal i gymnasiet. Javisst. Det är ju tack vare dem som så mycket ändå fungerar. Men det hjälper ju inte när politiken gjort sitt yttersta för att motarbeta en mänsklig kunskapssyn och bra värderingar. Resultatet ses i dag. Det är unga människor som får illa därför att deras begåvning inte blir tillgodosedd i skolan, därför att de inte blir sedda och bekräftade som de unika personer de är.

Kristdemokraterna är inte nöjda. Vi arbetar för ett samhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter, för en gymnasieskola där fokus sätts på kunskap, ansvar och trygghet.

Det är dags att sätta fokus på tryggheten. Det måste sägas. En tydlig värdegrund, förankrad i goda värden, avgör om trygghet och arbetsro råder i skolan. Det krävs för att komma till rätta med den otrygghetens paria av mobbning, trakasserier och kränkande ord som spritt sig.

Att arbeta med värdegrunden på ett medvetet sätt är så viktigt och grundläggande för samhället och för tryggheten i skolan att varje gymnasieskola i sin kvalitetsredovisning bör redogöra för hur arbetet går till. Det är en ambition fjärran från det fundamentala misslyckande som utmärker socialdemokratisk skolpolitik – nu senast manifesterat i den kapsejsade skollagen. Elever får gå till skolan med ont i magen därför att den nuvarande regeringen inte klarar av att leverera den lag som det i princip var politiskt enighet kring tills socialdemokratin började svaja. Det är tråkigt att unga människor ska behöva lida för det.

Herr talman! Det är dags att sätta fokus på kunskap – olika sorters kunskap. Gymnasieskolan har blivit alltmer, alltför, likriktad. Det har lett till att många elever slås ut och att andra inte lär sig det de ska.

Samtidigt som det krävs att alla i gymnasieskolan når allmän högskolebehörighet upptäcker alltför att den inte är tillräcklig för tillgång till högskolestudier. För att antas krävs oftast att sökanden har en särskild behörighet. Det är viktigt att skapa en gymnasieskola där eleverna kan göra kompletterande val för att uppnå den särskilda behörigheten som behövs.

Det är mångfald och valfrihet som ska gälla i gymnasieskolan. Mer stöd behövs till eleverna för att de ska kunna tillgodogöra sig det utbud som erbjuds. Inte minst syokonsulenter har en viktig uppgift när det gäller att vägleda eleverna. Glädjande i dagens betänkande är att utskottet till slut enats om att ställa sig bakom oppositionens förslag om en stärkt studie- och yrkesvägledning.

Kunskapen om våra historiska rötter brister. Det är därför bra att regeringen hörsammat Kristdemokraternas krav att historia ska vara kärnämne i gymnasiet. Precis som svenskämnet behövs för svenskkunskaperna krävs också ett religionsämne som både fokuserar kunskaper om olika religiösa traditioner, stimulerar elevernas arbete med en egen livssyn och ger verktyg att förstå samtiden och framtiden. Religionskunskapens roll som kärnämne behöver utvecklas. Ämnet borde också ha en starkare ställning som karaktärsämne. Det är beklagligt att den socialdemokratiska regeringen gör tvärtom. Utan att vilja ta en öppen och offentlig debatt undergrävs religionsämnet i gymnasiet.

Det finns fler kunskaper som i dagens gymnasieskola kommer bort. Språk, entreprenörskap och kunskaper i privatekonomi finns bland de aspekter som behöver lyftas fram.

Kristdemokraterna förespråkar också ett nytt och särskilt lärlingsprogram i gymnasieskolan. Lärlingsutbildningen ska ge en gedigen yrkesutbildning där kärnämnen kombineras med att karaktärsämnen lärs på företag. Fullföljd lärlingsutbildning ska ge behörighet. Praktik ska varvas med teori, och de teoretiska delarna ska knytas till praktik.

Dagens betygssystem bör kompletteras så att det får fler steg. Det gäller att se till att alla lär sig det de behöver. Nationella prov bör genomföras i samtliga kärn- och karaktärsämnen och utformas så att elevers alla kunskaper prövas.

Herr talman! Det är dags att sätta fokus på ansvar, allas delade ansvar för skolan. Skolan finns till för eleverna. Skolan ska möta och stödja varje elev utifrån hans eller hennes förutsättningar och ge kunskaper på vägen mot vuxenlivet. Men eleven har också ett ansvar för att aktivt delta i undervisningen och göra sitt bästa.

Ansvar ska uppmuntras. Elevinflytande ställer krav på bland annat information och organisation. En lagstadgad miniminivå av elevinflytande bör införas.

För att eleverna ska lyckas krävs gemensamma och enskilda insatser från eleven, skolan och hemmet. Det är ett delat ansvar, där alla parter måste hjälpas åt för att främja den enskilde elevens kunskapsmässiga, sociala och personliga utveckling. Det gemensamma ansvaret och vilka delar som konkret åligger parterna bör utformas i en skriftlig och årlig överenskommelse, ett ansvarskontrakt.

Det ska vara viktigt att studera på gymnasiet. Vi kristdemokrater föreslår, som en signal och av andra skäl, en höjning av studiebidraget för gymnasieelever till 1 050 kr per månad. Det är bra att den socialdemokratiska partikongressen följt efter oss. Tyvärr visar den eftersläpningen än en gång tydligt att socialdemokratin är släpänkaret i skolpolitiken, som sackar efter och som lite för sent försöker genomföra andras förslag i brist på egna.

Sverige kan bättre än så. Skolan med alla elever och all personal tjänar bättre än så.

Därför är det bra att Kristdemokraterna tillsammans med våra vänner i Allians för Sverige enats om ett program för gymnasieskolan redo att sättas i sjön i höst. Det är bara trist att skolan ska behöva vänta så länge på de beslut som så väl behövs, för trygghet, kunskap och ansvar i en gymnasieskola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Med detta, herr talman, står jag givetvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet, både våra egna och dem som vi har tillsammans med övriga i Allians för Sverige. För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 1 och 3.

(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

Meddelande om votering

Förste vice talmannen meddelade att utbildningsutskottets betänkande UbU10 och näringsutskottets betänkande NU12 skulle avgöras *onsdagen den 22 mars kl. 16.00*. Aviserad votering kl. 9.00 skulle utgå.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU13 Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar

Punkt 3 (Behandlingskontroller och smittskyddsarbete)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

Votering:

180 för utskottet

61 för res. 1

108 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 30 fp, 20 v, 14 c, 12 mp, 1 -

För res. 1: 37 m, 1 fp, 23 kd

Frånvarande: 41 s, 18 m, 17 fp, 10 kd, 8 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU22 Förrättare av vigsel och partnerskap

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

215 för utskottet

25 för res.

3 avstod

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 36 m, 32 fp, 21 v, 10 c, 12 mp, 1 -

För res.: 23 kd, 2 c

Avstod: 1 m, 2 c

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

UbU8 Vuxenutbildning

Punkt 1 (Rätt till gymnasial vuxenutbildning)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

137 för utskottet

105 för res. 1

1 avstod

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 1 fp, 21 v, 12 mp, 1 -

För res. 1: 37 m, 31 fp, 23 kd, 14 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Michael Hagberg (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Infrastruktur för vuxenutbildningen)

1. utskottet

2. res. 6 (kd)

Votering:

218 för utskottet

24 för res. 6

107 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 36 m, 31 fp, 21 v, 14 c, 12 mp, 1 -

För res. 6: 1 fp, 23 kd

Frånvarande: 41 s, 19 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Punkt 21 (Validering av yrkeskunskaper)

1. utskottet

2. res. 19 (v, mp)

Votering:

173 för utskottet

34 för res. 19

36 avstod

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 37 m, 32 fp, 1 c

För res. 19: 21 v, 12 mp, 1 -

Avstod: 23 kd, 13 c

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Punkt 22 (Konkurrensutsättning av svenskundervisning för invandrare)

1. utskottet
2. res. 22 (fp, m, c)

Votering:

160 för utskottet

83 för res. 22

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 1 fp, 22 kd, 21 v, 12 mp, 1 -

För res. 22: 37 m, 31 fp, 1 kd, 14 c

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Prot. 2005/06:88

16 mars

Punkt 24 (Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola)

1. utskottet

2. res. 25 (s)

Votering:

142 för utskottet

101 för res. 25

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 37 m, 32 fp, 23 kd, 21 v, 14 c, 12 mp, 1 -

För res. 25: 101 s

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 10 kd, 7 v, 8 c, 5 mp, 1 -

Punkt 27 (Individualisering och praktik inom svenskundervisning för invandrare)

1. utskottet

2. res. 27 (fp, m, kd, c)

Votering:

125 för utskottet

105 för res. 27

11 avstod

108 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 21 v, 1 -

För res. 27: 37 m, 32 fp, 22 kd, 14 c

Avstod: 11 mp

Frånvarande: 41 s, 18 m, 16 fp, 11 kd, 7 v, 8 c, 6 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § (forts. från 11 §) **Gymnasieskolan** (forts. UbU10)

Gymnasieskolan

Anf. 106 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag vill inleda mitt anförande med att yrka bifall till reservation 42 under punkt 44. Reservationen handlar om rätten till avgifts-

fria skolmåltider på gymnasiet. Om jag inte har helt fel beslutade den socialdemokratiska partikongressen något liknande. Jag kan i och för sig ha en viss förståelse för att man nu väljer att inte med kraft driva den frågan. Min förhoppning är att vi tillsammans med Socialdemokraterna och andra hugade inom en ganska snar framtid ska kunna genomföra en lagstiftning som garanterar alla elever inom grund- och gymnasieskola avgiftsfri skollunch.

En annan fråga som den socialdemokratiska kongressen beslutade om var en höjning av studiehjälpen. Såvitt jag förstår, inte minst efter statsministerns uttalande, drivs också den frågan. Som vänsterpartist gläder jag mig naturligtvis åt en situation där en fråga som vi drivit nu verkar bli verklighet.

Herr talman! I dagens samhälle blir de val som varje individ ska göra allt fler och mer avgörande. Det ställer stora krav på individen. Det handlar om att veta att valen ska göras och när samt vilka konsekvenser de får, men även om att skaffa information som ska granskas kritiskt och om att dra slutsatser.

För den som går på gymnasiet gäller det val som har med fortsatta studier och att ta sig ut på arbetsmarknaden att göra. Också i livet – som familjemedlem, partner och konsument – gör vi dagligen mängder med val.

I ett samhälle som kännetecknas av valfrihet gör sig skillnader i individens förutsättningar gällande på ett nytt sätt. För möjligheten att göra väl grundade val kan faktorer som socioekonomisk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå spela stor roll. Det finns en uttalad målsättning om att minska snedrekryteringen till högskolan. Val ska göras utifrån individuella intressen och egen förmåga, inte utifrån traditionella könsmonster, socioekonomiska möjligheter eller etnisk bakgrund. Inte heller ska man hindras utifrån funktionshinder eller sexuell läggning.

Gymnasieskolan är en viktig länk, inte bara när det gäller att uppfylla de formella kunskapskraven för antagning till högskola utan också för att ge kunskap om valmöjligheter, om livet som student eller livet som arbetare.

I majoritetstexten sägs följande: ”Kunskaper i svenska, engelska och matematik är nödvändiga för att kunna tillgodogöra sig information och kunna delta i samhällslivet. Kunskaper i dessa ämnen är också viktiga för att kunna erhålla ett arbete och ha möjlighet att utvecklas i detta arbete. Det är således inte endast högskolebehörigheten som motiverar vissa obligatoriska ämnen. Utskottet framhåller att det är en oerhört angelägen uppgift för skolorna att hitta metoder för undervisning och vägledning för inlärnin för att alla elever skall kunna uppnå godkänt i kärnämnen.” Jag tycker att utskottsmajoriteten här uttrycker sig väl.

Herr talman! Jag tänker en stund beröra elevinflytande och elevdemokrati. Jag gör det mot bakgrund av att jag inte riktigt får de borgerliga partiernas politik att gå ihop. I reservation 12 sägs bland annat att bestämmelsen om elevstyrda gymnasier ska avskaffas. I reservation 37 lyfter den borgerliga alliansen fram elevinflytandet och menar bland annat att inflytandet borde öka med stigande ålder. I det sammanhanget kan nämnas att när det gäller styrelser med elevmajoritet handlar det om en försöksverksamhet som ska pågå fram till den 30 juni 2007.

Jag menar att en förutsättning för att elever ska kunna utöva sin lagstadgade rätt till inflytande är att de känner till vilka lagar och regler som reglerar skolans verksamhet. De måste därtill ges möjlighet att gå igenom och diskutera vad som står i skolans styrdokument, i första hand skollag och läroplaner. Eleverna ska själva bestämma vad de behöver för information och vilka frågor de vill yttra sig i. Klassrumsdemokratin kan inte inskränkas till omröstning om färger på gardinerna. Eleven ska också kunna vara delaktig i sin utbildning och kunna påverka till exempel arbetssätt, hur och när prov ska ges samt i någon mån schemaläggning.

Jag menar att det är positivt att eleverna har fått ett ökat formellt inflytande, exempelvis i lokala styrelser med elevmajoritet, på många gymnasieskolor. Endast om skolan i praktiken fungerar som en demokratisk institution kan elever tillägna sig värderingar som demokrati, solidaritet och jämlikhet. Alla elever ska uppmuntras och ges bra förutsättningar att kunna delta i det demokratiska arbetet på skolan. De ska ha rätt till utbildning. De ska ges ledighet för arbete med elevinflytande och erbjudas extra stöd i skolarbetet för den tid detta tar. Arbete med elevinflytande ska ses som en merit. För gymnasieelever borde det noteras i slutbetyget.

Herr talman! Jag tänker avslutningsvis uppehålla mig vid frågan om entreprenader inom gymnasieskolan. Låt mig inleda med några påståenden.

Erfarenheterna av entreprenader på utbildningsområdet är dåliga. Någon forskning eller ordentlig utvärdering av entreprenadverksamheternas förtjänster finns inte. Kvaliteten och valfriheten för eleverna gynnas inte av entreprenader. Lärarnas arbetsvillkor försämras. Skollagens krav på att lärare ska ha utbildning för undervisning måste gälla också all utbildning som upphandlas. Lärarorganisationerna kan aldrig acceptera att det finns något behov av att luckra upp lagstiftningen i det här hänseendet. Det är lärarna som utgör spetskompetensen. En utveckling mot fler obehöriga som undervisar på det individuella programmet kan knappast ses som något som gynnar den elevgruppen. Det rimmar illa med regeringens aviserade satsning på att höja kvaliteten på det individuella programmet.

Påståendena kunde ha varit mina, men de är hämtade från en rapport med namnet *Entreprenad inom gymnasieskola och vuxenutbildning*. Rapporten är framtagen av de båda lärarfackliga organisationerna och ska ses tillsammans med det nyligen framlagda betänkandet *Skola och samhälle*. Utredaren i det betänkandet har kommit fram till att det finns starka skäl att utöka möjligheterna till entreprenader inom gymnasieskolan.

Till sist, herr talman: För mig som vänsterpartist är inte gymnasieutbildningen någon handelsvara utan en demokratisk rättighet. Jag måste säga att jag har svårt att förstå att ansvarig minister förhåller sig så positiv till utredningens förslag trots att den socialdemokratiska kongressen i höstas tog tydlig ställning mot privatiseringar i utbildningsväsendet. För mig som vänsterpartist är behöriga lärare en grundläggande förutsättning för att ge elever bra utbildning. Vi vill hellre se en skärpning av behörighetskraven än ett avskaffande av dem.

Anf. 107 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Tänk vad mycket lust och nyfikenhet det finns hos de barn som sätter sin fot i skolan. Tänk också vad många möjligheter det finns för dem och som ligger framför dem. Tänk vad många drömmar som skulle kunna gå i uppfyllelse, vad många entreprenörer vi skulle kunna få och vad många idéer vi skulle kunna ta till vara om skolan utgick från vart och ett av de här barnen – en skola där eleverna känner att de kan lyckas i stället för en skola där eleverna misslyckas.

Tyvärr har vi fått en grundskola som kunskapssegregerar i stället för att bygga för ett fortsatt lärande. Vi har fått en skola där många tidigt känner sig utanför, där man känner ett utanförskap i stället för en förebyggande stöttning. Detta har resulterat i att var fjärde elev lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper. Vi har fått en utslagning som heter duga.

Det är då inte så konstigt att vi har fått en gymnasieskola som får agera som ett uppsamlingsheat för grundskolans misslyckande. I stället för en gymnasieskola som ska ge alla en ärlig chans har vi fått en skola som fortsätter att stänga dörrar för jobb och livslångt lärande för alldeles för många elever. Detta vet vi eftersom 25 % av dem som slutar gymnasieskolan inte har slutförklarad utbildning. Av dem som gick det individuella programmet var det bara en av fem som klarade gymnasiet. Vi har alltså en grundskola som inte klarar sitt uppdrag och som stänger dörrar, och vi har en gymnasieskola som inte bemästrar att hantera de här eleverna.

Vi har kommit in i en ond cirkel. Och det är den enskilde eleven som kommer i kläm och den enskilda människan som vi rycker undan mattan för. Hur lätt är det egentligen att hitta ett jobb och kunna försörja sig om du inte har en grundutbildning med dig, om du varken har klarat grundskolan eller gymnasieskolan? Hur lätt är det att kunna bli delaktig i ett samhälle om du inte riktigt vet hur det fungerar?

Mitt i allt detta har vi en regering och en skolminister som känner sig nöjda.

Man kallar alliansens skolpolitik för en sorteringsskola. Men snälla nån – öppna ögonen och se hur det ser ut i dag! Det är dagens skola som sorterar, och det är ett hån mot alla elever när Socialdemokraterna står i talarstolen och hyllar devisen Alla ska med. Men på något sätt börjar jag förstå vad den devisen betyder – alla politiker ska med! Alla socialdemokratiska politiker ska med. Det är det som devisen verkar stå för.

Det individuella programmet var från början tänkt att vara en kortinsats för några få elever som inte hade fått med sig något enstaka ämne från grundskolan in till gymnasiet. Sedan skulle de ganska snabbt gå över till de ordinarie programmen. Men det individuella programmet har på många ställen blivit det största programmet. Jag kommer ihåg när vi stod här för några år sedan i kammaren och pratade om att det individuella programmet var det tredje största. Vi var allesammans helt bestörta över det. Året därpå var det det näst största programmet. Socialdemokraternas representanter inklusive skolministern sade: Nu ska vi göra någonting åt det här! Nu ska krafttag tas, för så här kan det inte fortsätta.

Men har Socialdemokraterna gjort någonting? Nej! Borde de ha gjort någonting? Ja, självfallet borde de ha gjort det. Men det verkar precis som att man har blivit helt lamslagen när det gäller skolpolitiken.

Den största insatsen som regeringen har gjort på skolområdet den här mandatperioden är att ytterligare stärka och satsa på det individuella programmet. Det kanske kan låta bra eftersom det är många elever som går där, men det är ju det förebyggande arbetet som är det absolut viktigaste.

Till skillnad från Socialdemokraterna vägrar Centerpartiet att acceptera den utslagning som skolan ger i dag. Vi vill satsa stort i början av utbildningen och se till att eleverna lär sig läsa, räkna och skriva under de första åren i skolan och inte på gymnasieskolan.

Vi satsar stort på grundskolan, och då ser vi också att vi på sikt kan stärka och ställa högre krav på intagningen till gymnasieskolan. Gymnasiet ska vara en påbyggnad på grundskolan och inte ett stödben till den.

Om vi får en bättre grundskola så blir också det individuella programmet onödigt på sikt. Socialdemokraterna säger tvärtom att vi ska satsa mer på programmet. Skolministern skrev nyligen en debattartikel. Han skrev så här: Hur ska vi annars kunna samla ihop alla elever från grundskolan, om vi tar bort det individuella programmet? Man kan lugnt säga att vi har en stor, stor skillnad i vår syn på hur skolan ska arbeta. Vi är flera som säger att vi ska förebygga och stötta i stället för att ha en utslagning och laga och lappa. Det är två helt olika synsätt.

Herr talman! Alla ska kunna lyckas. Det är en viktig del i vår och alliansens syn på gymnasieskolan. Vi måste stärka skolan och stötta eleverna från start när de börjar. Skolan måste kunna möta både den teoretiskt intresserade eleven och den som hellre vill arbeta med händerna. Oavsett vilken väg du väljer av de här ska du kunna få det stöd och den hjälp du behöver för att kunna lämna gymnasieskolan med godkända slutbetyg.

Vi har tillsammans i alliansen kommit fram med en ny idé om en gymnasieskola med tre valbara vägar. Det är ett studieförberedande program, ett yrkesförberedande program och en modern lärlingsutbildning. Det studieförberedande programmet ska leda till en gymnasieexamen och ge allmän högskolebehörighet och det yrkesförberedande ska leda till yrkesexamen, men man ska också kunna vara garanterad att läsa in en högskoleförberedande del. Sedan har vi lärlingsutbildning, som ska leda till lärlingsexamen eller gesällbrev. Där ska man också vara garanterad att kunna läsa upp till behörighet till högskolan, men det ska vara frivilligt.

Alla de här tre inriktningarna ska vara högt värderade – lika högt värderade. Oavsett om man har valt att läsa en högskoleförberedande inriktning eller inte ska man sedan vara garanterad att kunna läsa upp så att man kommer in på högskolan.

Herr talman! Vi kan inte ha en skola som tidigt sorterar ut människor och som segregerar eleverna som den gör i dag. Vi måste för det första se till att stärka grundskolan ordentligt. För det andra ska vi förändra gymnasieskolan så att alla elever kan välja den inriktning som passar dem bäst – studieförberedande program eller yrkesförberedande program. Vi vill stärka elevernas lärande och arbete, inte förgöra det.

Jag yrkar bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 108 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet de gröna anser att gymnasieskolan ska vara en skola för alla ungdomar med olika förutsättningar och intressen och från olika miljöer, kulturer och religionsinriktningar. Där ska de få möjlighet till en bra utveckling och en förberedelse för vuxenlivet.

Att börja gymnasiet innebär ofta en ny och spännande fas i livet. Jag har under den senaste tiden varit på ett antal öppna hus på gymnasieskolor, läst broschyrer och besökt gymnasieämässor då min dotter just har sökt till gymnasiet inför hösten. Det är mycket positivt. Det finns en stor mångfald att välja mellan. Program med olika profiler och inriktningar gör att de flesta kan hitta något som passar just en själv.

Genom ett gymnasieval kan man utveckla sidor och färdigheter som har betydelse för ens framtid. Det är den karaktären på gymnasiet som vi måste utveckla; en gymnasieskola med stor mångfald av inriktningar, pedagogik och profiler. Det ska vara en undervisning som är individualiserad och en fas i livet som innebär något nytt och som skiljer sig från grundskolan. Gymnasietiden infaller normalt under en period av människors liv där han eller hon tar det första steget in i vuxenlivet och ofta är särskilt öppen för upplevelser och kanske fördjupar sociala relationer.

Det är därför speciellt viktigt att gymnasiet utformas så att det också ger ett bra stöd för den viktiga fasen i människors utveckling. Goda vuxenkontakter behövs i skolan för allt detta. I gymnasiet läggs grunden för möjligheterna till ett vuxenliv med hög livskvalitet som yrkesverksam samhällsmedborgare men också som kamrat, förälder, aktiv i föreningar eller i andra av samhällets verksamheter.

Jag tycker när jag hör på tidigare inlägg av Axel Darvik att det är en skrämmande syn på kunskap som Folkpartiet visar upp. Man gör en uppdelning mellan hobby och bildning. Är bildning, som ni i Folkpartiet ser det, alltid enbart teoretisk? Vilka ämnen är okej för er i en framtida gymnasieskola? Är till exempel foto, som Axel Darvik nämnde, alltid fel? Kan det aldrig vara relevant för en människas yrkes- eller livsval?

Jag tycker att ni uppvisar en förvånansvärt gammaldags syn på kunskap. Samhället i dag är föränderligt och dynamiskt. Är ni verkligen alldeles säkra på att det är Folkpartiet som sitter inne med sanningen om vilka kunskaper som behövs i framtidens samhälle och att det inte i stället är dagens ungdomar som genom sina val till gymnasiet har en bättre kunskap om vad som är bra?

Vi behöver i ökad utsträckning en flexibel och individanpassad gymnasieutbildning som tar hänsyn till varje elevs unika behov och förutsättningar. Ett sätt är att främja utvecklingen av profilklasser, profilskolor och nivågrupperingar för att göra skolan lustfylld med utgångspunkt i eleverns egen verklighet.

En viktig förändring, som snart träder i kraft, är förslaget om en ny lärlingsutbildning som vi från Miljöpartiet drev och fick gehör för i gymnasiepropositionen. Med en ny lärlingsutbildning kan man nå de gemensamma målen, men på olika sätt och med varierande pedagogik. En lärlingsutbildning är något som Miljöpartiet har drivit under många år. Vi måste vara beredda att gå vidare och individanpassa undervisningen och förstå att alla människor är olika. Vi behöver en mångfald av olika metoder för att nå bra resultat i skolan.

Lärarnas intresse och engagemang spelar också en avgörande roll för lärandet. En lärlingsutbildning tillsammans med ett förändringsarbete där kärnämnen bättre anpassas efter utbildningens karaktär kommer förhoppningsvis att leda till en ökad motivation och därmed ett bättre resultat hos eleverna.

Det räcker inte med att elever i gymnasiet enbart får teoretisk kunskap. De praktiska formerna av kunskap har tyvärr alltför länge haft en underordnad ställning i samhället. Vi har länge fokuserat bara på teoretisk kunskap. Att veta hur, till skillnad från teoretisk kunskap som oftast handlar om att veta att eller veta om, ger en djupare förståelse.

En ytterligare punkt som är mycket viktig för oss i Miljöpartiet är att kärnämnen i högre grad måste präglas av utbildningens inriktning. Här måste det ske en utveckling av metoder och stöd till lärare. Vi måste i skolan utgå från eleverna där de befinner sig och möta dem i deras verklighet. På det sättet kan man öka intresset och känslan av relevans för kärnämnen och stimulera olika pedagogiska metoder.

På de yrkesförberedande programmen går många elever som inte alltid har intresse för studier i kärnämnen. Gymnasiet har inte lyckats fånga deras intresse. Infärgningen av kärnämnen måste gå längre.

I Skolverkets lägesbedömning för 2005 konstateras att undervisningen i kärnämneskurser inte alltid följer kursplaner och att undervisningen särskilt för elever på yrkesprogram med kärnämnen saknar kopplingen till programmålen.

Vi i Miljöpartiet kan också tänka oss att i framtiden gå längre och ytterligare se över den kärnämnesstruktur som vi har i dag för att i än högre grad anpassa den efter olika utbildningar. Jag tror att vi måste utvärdera den gymnasiereform som gjordes i början på 90-talet och fundera på om det verkligen är det bästa sättet att alla läser exakt samma kurser med exakt samma betygsriterier.

Herr talman! Jag tror inte att vi som vuxna skulle acceptera den arbetsmiljö som råder i skolan och hur lite inflytande man faktiskt har över sin egen arbetsmiljö. Om det vore en arbetsplats för vuxna skulle det väl symbolisera vårt värsta skräckexempel på en vuxenarbetsplats som skulle leda till ökad stress och ohälsa. Det kan inte accepteras när det gäller våra ungdomar heller.

Den kanske viktigaste livskvalitetfrågan i skolan är, precis som i samhället i övrigt, stressen. Det vittnar väldigt många ungdomar om när man pratar med dem. Det är en stress inför prov, och det är en betygstress. Den ofta dåliga arbetsmiljön stressar, mobbning stressar och brist på resurser i skolan stressar. Det här är ofta ett större problem på de mer teoretiskt inriktade programmen som är en direkt förberedelse för fortsatta studier. Där ska man alltså läsa för att få tillräckligt bra betyg och komma in på en högskoleutbildning. Det råder hets och stress och arbetsbördan är alltför stor för att klara de betyg som krävs.

I den tidigare nämnda lägesrapporten från Skolverket visas att undervisningen på yrkesinriktade program kollektivt läggs på en förutbestämd nivå utifrån lärares föreställningar om elevers intresse och förmåga. Det är vanligare att elever på yrkesprogram inte tycker att de har utmanats tillräckligt intellektuellt i sitt lärande. På studieförberedande program är det i stället vanligare att elever känner sig pressade och stressade och inte anser sig klara de höga krav skolan ställer på dem.

Jag anser att båda dessa ytterligheter visar på stora problem när man i skolan i alltför hög grad utgår från en kollektiv syn och för lite individanpassning.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 42 som handlar om avgiftsfria skolmåltider. Jag har inte tagit upp det nu, men Gustav Fridolin kommer för vår del att utveckla och argumentera för det senare i debatten.

Anf. 109 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Mikaela Valtersson berättade tidigare om sin dotter som stod inför valet till gymnasieskolan. Hon tyckte att det var väldigt bra att det fanns en stor mångfald. Där håller jag definitivt med Mikaela Valtersson. Jag kan också tillägga att om Allians för Sverige hade styrt nu hade valfriheten varit ännu större. Då hade det även funnits möjlighet att välja riktiga lärlingsprogram och riktiga yrkesutbildningar som är inriktade på målet att man ska gå ut med en yrkesexamen när man är klar och kunna söka sig in på arbetsmarknaden.

De exempel som jag tog upp tycker jag är ett stort problem. Hobbyämnen tränger undan andra viktiga bildningsämnen. De var hämtade från till exempel det naturvetenskapliga programmet. Det är mycket möjligt att man på något yrkesprogram kan hitta en relevans för festfixning, drinkblandning eller något annat hobbybetonat ämne, men det hör inte hemma på det naturvetenskapliga programmet. En dag i veckan ska definitivt inte bara ägnas åt hobbykurser.

Jag tycker inte att man ska kapitulera och avsäga sig ansvaret för innehålllet i gymnasieskolan. Då blir det ingen bildningsskola, utan då blir det något som mer liknar lurendrejeri egentligen.

Jag måste ändå fråga Mikaela Valtersson: Tycker du att det är bra och önskvärt att svenska elever blir tvåspråkiga när europeiska elever blir trespråkiga? Är det bra att eleverna på det naturvetenskapliga programmet inte får med sig matematikkunskaper så att man klarar sig på en teknisk högskola? Det var några exempel.

Anf. 110 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra hur det skulle vara om alliansen styrde i dag. Vi får väl se. Folkpartiet har ju tidigare lagt fram förslag på att minska valfriheten i gymnasiet snarare än tvärtom. Vi får väl se hur ni får ihop det.

Min syn på detta är att det självfallet är bra och nödvändigt att man till exempel har med sig de matematikkunskaper man behöver för fortsatta studier och yrkesliv. Jag tror att just det man behöver finns med som krav på det naturvetenskapliga programmet. Det är också bra om man läser språk så att man blir trespråkig. Men jag tror ändå inte på en verklighet där vi politiker styr vilka val ungdomar ska göra. Det är väldigt svårt att avgöra det i varje enskild situation. Detta är många gånger ett komplement. Utrymmet för lokala tillval används faktiskt allra oftast för att fördjupa sig i de ämnen man redan läser. Det används i ett fåtal fall till exempel till festfixning. I allra flesta fall används de till att läsa ännu mer matte eller ännu mer språk, och det tycker jag är jättebra.

Om det sedan i några fall skulle användas till någonting som ni i Folkpartiet kallar hobby och inte bildning tror jag inte att det är en jättekatastrof. Jag tror att vi har en helt olika syn på ungdomar och lärande. Jag tror på ett sådant koncept som till exempel Fryshuset har där man utgår från ungdomars intressen och passioner. Om det kan få en del som kanske är skoltrötta att också orka resten av kärnämnen tycker inte jag att det är en katastrof.

Prot. 2005/06:88

16 mars

Gymnasieskolan

Anf. 111 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Det är självfallet bra att man har hobbyverksamheter. Det ska man naturligtvis ha. Men ska verkligen våra studieförberedande program på gymnasiet upptas till en femtedel av sådana ämnen, vilket det gör för en del elever? De har ju gjort helt rationella val. De har valt bort tyskan, franskan eller spanskan till förmån för någonting enklare. De har valt bort fördjupningen inom matematiken. De har valt bort kemifördjupning, biologifördjupning och så vidare till förmån för andra kurser. De får ett högt medelbetyg, men de får betydligt mindre valfrihet i livet. De får betydligt mindre kunskap med sig när de lämnar gymnasiet.

Jag tycker faktiskt att det är någonting av att lura de här eleverna. Jag tycker faktiskt att om man sätter upp ett program eller en inriktning ska man också garantera innehållet i detta. Det ska inte vara så att om man väljer bitar från det här smörgåsbordet som är söta för stunden försitter man sedan sina chanser att ta sig vidare in på högskolan. Det tycker jag är olyckligt. Det är framför allt de som har föräldrar med akademisk bakgrund som ligger på dem och som hänger över ansökningsblanketten när de söker sina valbara kurser som kanske väljer till lite extra fördjupning. Men de som inte har den uppbackningen hemifrån väljer kanske bort detta. Det vore mycket olyckligt. Då får man inte den möjlighet att göra en klassresa och höja sig som skolan faktiskt är till för. Vi liberaler ser det som viktigt och vitalt i ett samhälle att skolan faktiskt ger möjligheter för individen att ta sig vidare.

Anf. 112 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att vi har väldigt olika syn här. Det märks. Vi tycker inte att vi ska styra hela innehållet i gymnasieutbildningarna. Vi tycker att man ska garantera och styra till en viss del. Det måste finnas en kärna som är lika för alla som går ett program. Sedan måste det finnas utrymme för en lokal profil. Sedan tycker vi att det också ska finnas ett utrymme för individens eget val och för individens egen möjlighet att påverka uppbygget på sin utbildning.

Om man argumenterar som ni i Folkpartiet gör är det svårt att politiskt avgöra var gränsen går. Vad är hobby? Vad är inte riktigt fint? Vad är fin bildning? Jag tycker att det är väldigt svårt att sätta en sådan gräns politiskt. Jag tror faktiskt att de ungdomar som gör sina val kan avgöra sin framtid lika bra som vi.

Sedan var det intressant att höra att det verkar som om ni anser att man ska styra mer på de studieförberedande program än på de yrkesförberedande och att den här valfriheten inte ska finnas där. Jag tror att vi har olika syn här.

Anf. 113 AGNETA LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande UbU10 och avslag på samtliga motioner.

Det här betänkandet behandlar 136 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2005 och fyra yrkanden som väckts med anledning av en proposition inom kulturutskottets område. De här rör samtliga gymnasieskolan.

Yrkandena handlar bland annat om utvecklingen av gymnasieskolan med avseende på kvalitet och resultat. Vidare behandlas yrkanden om värdegrunden och gymnasieskolans demokratiska uppdrag, kursutformning, behörighet, ansvarskontrakt och elever i behov av särskilt stöd.

Jag tänker först beröra frågan om behörighet till gymnasieskolan. Denna fråga har vi diskuterat många gånger i den här kammaren, men den är lika central i dag. Att elever slutar grundskolan utan att ha uppnått behörighet till gymnasieskolan är djupt otillfredsställande. Det är ytterst angeläget att grundskolan förstärker sitt arbete med att tidigt upptäcka och åtgärda behov av stöd. Min uppfattning är att ett ambitiöst arbete med individuella utvecklingsplaner där man når en överenskommelse mellan skolan, föräldrarna och eleven om nödvändiga åtgärder och att dessa verkligen kommer till stånd är en effektiv väg.

Resurser för att ytterligare möjliggöra det arbetet har tillförts kommunerna. Det har lett till att 12 000 personer har kunnat anställas och att lärartätheten i grundskolan har ökat från 7,6 lärare per 100 elever år 2000/01 till 8,1 läsåret 2004/05. Dessutom har åtgärder vidtagits för att stimulera skolorna att satsa på elevernas basfärdigheter. Skolverket har fått i uppdrag att ta fram och sprida diagnostiska prov med inriktning på de lägre årskurserna. Skolverket ska också föreslå förtydliganden av kursplanerna, främst i matematik och svenska.

Vidare pågår ett kvalitetsprogram. Alla skolor ska vara bra skolor. Kvalitetsprogrammet innehåller en rad insatser för att stärka kvalitetsarbetet i skolan, skapa en nationellt likvärdig utbildning och se till att utbildningsmålen nås. Det är en jätteutmaning. Utgångspunkten är att statens ekonomiska satsning på skolan måste följas av tydliga insatser för att uppnå en nationell likvärdighet och kvalitativt god utbildning.

Utskottet vill peka på att variationerna mellan skolor är stora. Skolor som i högre grad har elever med utländsk bakgrund, skolor som ligger i utsatta områden och skolor där elevernas föräldrar saknar akademisk utbildning har högre andel elever som inte klarar gymnasieskolans behörighetskrav. Det finns skolor där knappt hälften klarar behörighetskraven, något som kan jämföras med skolor där i princip alla elever klarar målen. Genom riksdagens beslut hösten 2005 tillförs 70 miljoner 2005 och 155 miljoner under vardera året 2006 och 2007 för att förstärka satsningar på skolor i segregerade områden. Även bekymret att elever slutar sina gymnasiestudier utan att ha slutfört studierna är otillfredsställande. Utskottet välkomnar därför de kvalitetsförbättringar som presenterades av regeringen i propositionen *Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan*.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare understrukit vikten av att alla program ska leda till grundläggande högskolebehörighet. Det kravet utgår inte från att alla ska gå vidare till högskolestudier utan beror på att grundläggande högskolebehörighet i dag är en grundkunskap som man

behöver om man går ut i ett yrkesliv direkt efter gymnasieskolan eller går vidare till kvalificerade eftergymnasiala studier. Inte minst behöver man den kunskapen för att aktivt kunna fungera och delta i vårt alltmer komplicerade samhälle och att kunna fungera och delta i vårt demokratiska samhälle.

Jag är mycket väl medveten om att vi har elever som har svårigheter att klara gymnasieskolan, men då är det vår socialdemokratiska inställning att vi på olika sätt ska försöka ge stöd så att de kan klara den utbildning de har sökt.

I gymnasiepropositionen *Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan* tar vi ett antal initiativ för att höja kvaliteten. Införande av ämnesbetyg görs för att flytta tyngdpunkten från de enskilda kurserna till hur väl eleven behärskar ämnet. Det minskar stressen och understryker sammanhang i stället för delar. Vidare förstärks kvaliteten på yrkesinriktade program, bland annat genom bättre koppling till arbetslivet, möjligheten att välja en gymnasial lärlingsutbildning inom programmen samt infärgning av kärnämneskurserna. Vidare ska det utöver fyra kärnämneskurser inte finnas några kurser som omfattar mindre än 100 gymnasiepoäng, något som kan stärka kvaliteten genom att ge förutsättningar för sammanhang och fördjupning. Lokala kurser måste dessutom kvalitetssäkras av Skolverket.

Slutligen kommer det individuella programmet att bedrivas på heltid från den 1 juli 2006. För att den här satsningen på elever som går individuella program verkligen ska kunna bli den kvalitetshöjning som är avsikten tillförs kommunerna från den 1 juli 2006 225 miljoner, och för år 2007 och framgent 450 miljoner per år för just denna grupp elever. Utskottet understryker att huvudinriktningen ska vara att dessa elever ska erbjudas PRIV, som innebär att eleven parallellt ska läsa in de ämnen som saknas för behörigheten till gymnasieskolan samtidigt som man läser det man klarar på ett önskat nationellt program. Detta praktiseras vid många gymnasieskolor i landet och har visat att motivationen för studier över huvud taget ökat avsevärt då man fått möjlighet att studera det man är intresserad av. Det gör att man förhoppningsvis klarar en fullständig gymnasieutbildning. Utskottet har också understrukit att man noga kommer att följa att de riktade resurserna till det individuella programmet verkligen hamnar där och kommer dessa elever tillgodo. Jag förutsätter att kommunerna nu för dessa elever och den egna kommunens utvecklings skull verkligen tar sitt ansvar när det gäller resursfördelningen, då en kvalitetsförstärkning verkligen behövs. Jag är mycket medveten om att alla elever inte kan omfattas av den här åtgärden, men då måste man i stället, precis som namnet säger, göra ett individuellt upplägg med stöd som är anpassat för den enskilda eleven med målsättning att nå så goda utbildningsresultat som bara är möjligt.

Att höja kvaliteten i utbildningen och att eleverna genomför en fullständig gymnasieutbildning är en angelägenhet för riksdag och regering men också en utmaning för kommunerna och de professionella i gymnasieskolorna.

Till sist är det för många unga svåra val som ska göras både till gymnasieskolan och under de tre år man går i gymnasieskolan. Därför är det angeläget att de studie- och yrkesvägledare som ska vara eleverna behjälpliga har goda kunskaper och kompetens om de skiftande områden

som eleverna behöver få kunskap om. Därför är det angeläget att fortlöpande ge denna yrkesgrupp fortbildning och att utbildningen på högskolan håller hög kvalitet och väl följer utvecklingen i samhället.

Anf. 114 PETER DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Agneta Lundberg erkände i sitt anförande att det finns stora problem både i grundskolan och i gymnasieskolan. Jag tror hon kallade det djupt otillfredsställande. Det gjorde hon faktiskt även för ett år sedan när vi hade den här debatten om gymnasieskolan.

Likväl har regeringen inte lyckats vidta några åtgärder som har gett effekt på problemen. Ni har haft elva år på er vid makten, och trenden är fortfarande illavarslande. Det individuella programmet fortsätter att öka. Fler och fler elever tvingas in i det. Resultaten inom det individuella programmet förskräcker. Endast 20 % kommer igenom en examen på fyra år. 80 % slås alltså ut. Antalet avhopp från de nationella programmen, särskilt de yrkesförberedande, är fortfarande illavarslande stort.

Vilka framtidsmöjligheter har egentligen de tusentals ungdomar som inte har en avslutad gymnasieutbildning med sig i bagaget? Här skapar vi stora kunskapsklyftor. Det här är en illavarslande sortering av svenska ungdomar.

Jag har två frågor till Agneta Lundberg. Den första gäller vilken analys Socialdemokraterna gör av problemen med just avhoppet i gymnasieskolan. Vad är det egentligen som har gått fel? Varför är avhoppet så många?

Den frågan är också relevant för min andra fråga, nämligen: Vad tänker ni göra för att komma till rätta med problemet att så många som var fjärde 20-åring i dag inte har gymnasieexamen?

Anf. 115 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! De borgerliga partierna skriver i en motion att framtidens arbetsmarknad kräver hög kompetens. Den uppfattningen delar jag och mitt parti. Det är också därför vi tycker att utbildning är så viktigt.

Så säger Peter Danielsson: Ni har ingenting gjort.

Ändå sade jag i mitt anförande att vi har satsat 5 miljarder under fem år för att förstärka när det gäller antal lärare i grundskolan – pengar för kvalitetsarbete, alltså kompetensutveckling.

Sedan har det också hänt en del i samhället under dessa elva år. Det har inte stått stilla. Vi har fått ett ökat antal invandrare, och vi har ett tuffare samhällsklimat som självklart också påverkar eleverna. När jag får höra de historier som elever har, och med tanke på deras bakgrund, tycker jag ofta att de gör det bra som över huvud taget går till skolan. Det är i och för sig ett gott betyg till skolan, som kanske är den enda trygga plats de kan gå till. Därför är det viktigt att vi gör saker och ting.

Jag tror inte att vi politiker kan göra någonting åt avhoppet. Man måste jobba med detta i skolorna genom att hjälpa och ge stöd till eleverna så att avhoppet inte sker. Sedan beror en del av avhoppet på att man valt fel. Där måste man ta upp det som vi var överens om, nämligen att det är viktigt att studie- och yrkesvägledarna kan sin sak.

Eftersom vi nu har en stor grupp elever i de individuella programmen är det oerhört viktigt att försöka ge dem resurser så att de får möjlighet att komma därifrån. Detta har kommunerna inte gjort, och därför har vi gjort en förstärkning med först 225 och sedan 405 miljoner.

Prot. 2005/06:88

16 mars

Gymnasieskolan

Anf. 116 PETER DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Jag sade inte att ni inte hade gjort någonting, Agneta Lundberg. Jag sade att det som ni gjort inte fått någon effekt. Det är skillnad på det och att inte göra någonting.

Jag noterar att Agneta Lundberg inte svarade på någon av mina två frågor. Den första gällde en analys av de många avhopp. Gör inte Socialdemokraterna någon som helst analys av grundorsakerna till avhopp? Jag misstänker nämligen att två saker ligger bakom det stora antalet avhopp. Det ena är den trekvartsskola som ni skapat, alltså en grundskola där endast tre av fyra elever når kunskapsmålen. Det andra är den likriktning som ni infört där alla oavsett fallenhet, intresse och ambitioner ska läsa samma kärnämneskurser på gymnasiet.

Ert motiv är säkert vällovligt, men det resulterar inte i att alla blir behöriga till vidare studier på högskolan. Tvärtom resulterar det i att tusentals elever slås ut, framför allt på de yrkesförberedande programmen, känner sig misslyckade och stämplas tidigt som misslyckade. Det vore intressant att höra om Agneta Lundberg tycker att 30–40 % avhoppsfrekvens på en del yrkesförberedande program är ett rimligt pris att betala för att upprätthålla den kollektivistiska likhetspolitiken.

Sedan får Agneta Lundberg det att låta som om problemet beror på att det finns ett högt antal invandrade elever i den svenska skolan. Det är delvis sant, men det är inte hela sanningen. Exempelvis klarar 17 % av pojkar med svensk bakgrund inte läsförståelsetestet i de nationella proven i årskurs 9. 17 % av de pojkar som har svensk bakgrund klarar inte läsförståelsetestet i de nationella proven i årskurs 9! Då kan man inte säga att problemet enbart har att göra med en hög andel invandrade elever.

Anf. 117 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det spelar någon roll vad jag svarar för Peter Danielsson vill inte lyssna på vad jag säger. Jag har nämnt att vi måste nå bättre resultat när det gäller grundskolan. Vi har gett resurser till fler lärare, till att man ska kunna ta hand om ungdomarna och hjälpa dem. Man måste även jobba med problemen med avhopp.

När det gäller yrkesprogrammen har vi nu lagt fram flera saker. Jag tycker att man generellt bör vara mer fokuserad på att tidigt stödja eleverna så att de får hjälp. Som Mikaela Valtersson sade måste detta med infärgning förstärkas. Det måste bli mer av det för att kunna se kopplingen mellan kärnämnen och karaktärsämnen.

Vårt recept är att ge stöd så att eleverna når så långt som möjligt. Ert recept är att sänka nivån på yrkesprogrammen.

Anf. 118 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att någon av oss de senaste månaderna kunnat undgå de konvulsioner som funnits runtom i vår värld till följd av en dansk dagstidnings publicering av karikatyrer av profeten Muhammed.

Ingen har kunnat undgå de enorma reaktioner som detta framkallat eller de sårade känslor som många muslimer upplevt utifrån publiceringarna. I samband med att det var som allra mest intensivt gick den svenska regeringen ut och sade att de ville ha en dialog med svenska muslimer. Det tycker jag är väldigt bra och helt rätt inställning. Man ska föra en dialog för att främja kunskap, tolerans och respekt och undvika bekymmer och problem i vårt samhälle och i vår värld.

Det som är så fascinerande, och som påkallar den här repliken, är det faktum att ungefär samtidigt som regeringen talade om dialog passade man på att vid ett sammanträde en torsdag dra undan mattan för religionsämnet i gymnasieskolan. Om detta står också i dagens betänkande.

Jag vill därför fråga Agneta Lundberg: Hur ser Agneta Lundberg på religionsämnets betydelse för att främja respekt, tolerans och förståelse i vårt samhälle? Anser hon inte att det skulle behövas betydligt mer av kunskap, tolerans och förståelse, i stället för mindre, som er politik faktiskt leder till?

Anf. 119 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att religionskunskap är viktig för att skaffa sig förståelse och kunskap. Jag minns själv när jag läste det. Det var intressant särskilt som man tidigare – tyvärr – bara fått läsa om kristendomen men inte om andra religioner. Det lärde mig att man ser på saker på olika sätt utifrån den religion man har. Det är en viktig kunskap. Sedan tror jag inte att enbart religionskunskapen kan lära eleverna att visa respekt för andra utan det handlar om sättet i skolan över huvud taget, om att skolan är en demokratisk arbetsplats. Mycket annat har också betydelse, men jag vill inte förringa religionskunskapen.

Anf. 120 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Vad fint! Då är vi överens, Agneta Lundberg och jag, om att religionsämnet är viktigt. Det är ju ett ämne som handlar om att både stimulera kunskap och ge förståelse för vårt samhälle, vår samtid och också vår framtid. Det är också ett ämne som bidrar till den unga människans utveckling av en egen livssyn, en egen hållning, ett eget sätt att se på livet, en egen trygghet.

Nu räcker det emellertid inte att vi är överens om utgångspunkten eftersom Socialdemokraterna med andra handen, och lite i skymundan, faktiskt rycker undan mattan för denna kunskapsbas, för denna förståelse. Det handlar väldigt konkret om samhällsprogrammet. Det handlar om att religion borde ha blivit ett obligatoriskt karaktärsämne. Det handlar om att det borde finnas en ordentlig kurs om hur man kan förstå vårt samhälle och vår omvärld utifrån ett samhällsperspektiv med olika livsuppfattningar och religiösa åsikter. Det är bra att vi är överens om utgångspunkten, men det är inte bra att det inte räcker hela vägen fram.

Jag måste säga att jag är lite besviken på den socialdemokratiska linjen att å ena sidan tala högt om dialog, å andra sidan göra precis tvärtom och på så sätt främja ett intoleransens och okunnighetens samhälle där konvulsioner och motsättningar mellan människor stimuleras i stället för att den typen av motsättningar undviks, vilket jag tror att Agneta Lundberg innerst inne uppriktigt vill. Är det inte dags att tänka om, Agneta Lundberg, och ta ett nytt tänk i den här frågan?

Anf. 121 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är absolut nödvändigt att ämnet är obligatoriskt för att kunna lösa problematiken med att den kunskapen ska finnas. Jag vill nästan bolla tillbaka frågan. Jag undrar nämligen hur du ser på att Moderaterna ju vill minska antalet kärnämnen. Religionskunskapen ligger nog illa till även där.

Anf. 122 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle bara, egentligen utifrån mitt anförande, vilja ställa några korta frågor till Agneta Lundberg.

Vad tycker Agneta Lundberg om att fler och fler svenska elever blir tvåspråkiga när elever ute i Europa många gånger i stället blir trespråkiga? Vad tycker du om att enbart baskurserna i kemi, biologi och fysik är obligatoriska på det naturvetenskapliga programmet? Och vad tycker du om att upp till en femtedel av kurserna helt och hållet är individuellt valbara, att man kan välja hobbykurser i stället för viktiga bildningsämnen?

Anf. 123 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker naturligtvis att det är angeläget att vi får ungdomar som kan många språk. Men jag tror inte på att man ska tvinga någon att läsa språk. Vi vet ju att man måste ha motivation för att nå lyckade resultat, oavsett vilket ämne det rör sig om.

Sedan gällde det kemi och biologi och vilken nivå det är. Jag vet att det har varit ett omfattande arbete som Skolverket har gjort. Många människor har varit med och tyckt till om det här, både lärare och andra, alltså avnämare till dem som går de här utbildningarna. Jag sätter mig inte till doms över dem och säger att de har gjort ett felaktigt val. Jag vet ju att man har gjort det här i största samförstånd.

Sedan är jag inte speciellt positiv till det fria valet av kurser. Där kommer det här med vägledningen in. Det är klart att man som ung kanske inte ser vidden av att man tar en genväg. Man behöver kanske få veta att man, om man väljer alltför många av de här hobbykurserna, kanske missar någonting som man sedan får lägga ned möda på. Man får kanske gå om på komvux eller vad det nu är och läsa upp betygen.

Men jag tror inte att vi ska stänga dörren helt. Det är oerhört viktigt att det finns inslag i utbildningen där eleverna själva kan välja något som stimulerar dem utifrån deras intresse. Det jag tycker att kommunerna skulle vara mer öppna för är att erbjuda de här hobbykurserna på icke lektionstid. De har mycket håltimmar. Varför inte stimulera dem, så att de får göra någonting vettigt under den tiden i stället för att inte ha någon sysselsättning alls – möjligtvis kan de läsa läxor.

Anf. 124 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är positivt att Agneta Lundberg har en del insikt i själva problematiken, att man faktiskt måste ta ett tydligt ansvar för innehållet i gymnasieskolan. Tyvärr är det inte riktigt det beslut som regeringen tog när man nu fastställde innehållet i de nationella programmen. Men det kan ju finnas andra skäl till det – jag vet inte. Jag tycker i alla fall att det är bra att socialdemokraterna här i utskottet har en del insikter i själva den här problematiken.

Men lite orolig blir jag ändå när det gäller inställningen till språket. Väljer man ett program där det anses att moderna språk är en viktig del tycker jag att det också ska vara så att man läser det. Man kan välja en annan inriktning som inte har moderna språk. Men jag tycker verkligen att det är olyckligt att svenska elever i dag i hög grad börjar få sämre språkkunskaper än sina föräldrar. Det är kanske bara de som har föräldrar som flera gånger påtalar hur viktigt det är att ha språkkunskaper som väljer att läsa ytterligare ett språk utöver engelskan. Där hoppas jag att det kommer en förändring.

Anf. 125 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller detta att föräldrarna hade mer språkkunskaper tycker jag att ungdomar i dag använder sitt språk mycket mer än gårdagens föräldrar.

När det gäller språkutbildningen tror jag att de elever som är inriktade på att göra någonting som har med språk att göra läser och väljer det. Ungdomar är inte dumma. Det är oerhört viktigt att säga det. Sedan är det också en stor utmaning för de språklärare som håller i språkundervisningen att göra den intressant, inte rolig – det vill jag inte säga. Den ska vara intressant, så att man känner att man kan använda språket och att man kan utvecklas i det. Man ska inte bara läsa glosor och översätta, utan språket ska bli ett redskap.

Anf. 126 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! I ett epos kallat *En halv böj blues* lärde oss nationalskallden Cornelis Vreeswijk vad man får, eller i vart fall fick, för flaska på Systembolaget om man ber om en halv böj.

Jag är måhända ingen nationalskald, fru talman, men jag skulle ändå vilja berätta för de ärade kammarkamraterna och möjliga läsare av protokollet vad man får på McDonald's om man beställer ett fattigmans-*meal*. Ett fattigmans-*meal* på McDonald's är en liten hamburgare à 9 kr med en klick ketchup och en bit gurka, en liten pommes frites à 11 kr och ett pappglas med vatten i valfri storlek – sammanlagt 20 kr.

Fattigmans-*meal* på McDonald's, fru talman, var min huvudsakliga lunch under gymnasieåren. Varför var det så? Jo, därför att min gymnasieskola hade förbarmande med oss vars föräldrar inte hade råd att betala kostnaden för skolmaten i gymnasiet. De hade så pass mycket förbarmande med oss att vi fick 20 kr att själva inhandla mat för. Jag är fortfarande tacksam för det, men jag är något fundersam över att maten i skolan skulle kosta pengar.

Jag är inte ensam om att stå utanför att få skolmaten därför att jag och mina föräldrar inte hade råd att betala den. En undersökning som Sveriges kommuner och landsting precis har gjort visar att man i 43 svenska kommuner tar ut avgifter för skolmaten i gymnasiet. I kommunerna Färjestaden, Lidingö, Mellerud, Motala, Orust, Tanum, Uddevalla, Vaxholm och Vellinge kostar skolmaten 800 kr eller mer per termin. Det innebär att många elever utestängs från att få avgiftsfri mat i skolan. De utestängs från att få näringsriktig mat som gör att man blir peppad inför undervisningen och som gör att man kan ta in det som sägs och lära sig på ett bra sätt.

Avgifterna sätter fingret på orättvisorna i samhället och på skillnaderna mellan människor. De sårar på eleverna – de som klarar sig och de som inte gör det. De sätter människor som kanske kommer från studieovana hem med föräldrar som har låg inkomst eller ingen inkomst och redan har kassa förutsättningar att klara av undervisningen i en situation där de har lite mer kassa förutsättningar att klara av undervisningen och ta sig igenom skolan med bra betyg.

Dessutom, fru talman, är ett fattigmans-*meal* på McDonald's inte något speciellt näringsriktigt alternativ. Vi kan i dag se hur hälsoskillnaderna mellan samhällsklasserna ökar. Jag är övertygad om att det finns ett litet samband med det faktum att 43 kommuner tar ut avgifter för skolmaten i gymnasiet.

Myntet har ju, som så ofta, dessutom en annan sida. Det är inte bara den enskilde som drabbas. Ett land som Sverige har inte råd att mista de begåvningar och talanger som faller bort när lärarens ord eller de egna tankarna dränks i kurret från magen, som inte blivit mättad vid lunchtid för att man inte fick någon avgiftsfri skollunch.

Fru talman! Miljöpartiet kräver i reservation 42 en lagstiftning som garanterar avgiftsfri näringsriktig mat också i gymnasieskolan. Man kan fråga sig varför de andra partierna inte ställer upp bakom det här kravet. Och om man frågar sig det och vill ha ett svar på det kanske man tar till sig det här betänkandet och bläddrar fram till den sida där utskottsmajoriteten svarar på motionskravet. Det hamnar under övriga frågor, fru talman. Under övriga frågor har man fyra rader om de avgiftsfria skolluncherna. Det finns fyra rader om samhällsproblemet att 43 kommuner tar ut avgifter för sina elever i gymnasieskolan om de ska ha mat.

Det står så här: ”När det gäller yrkandena om att avgiftsfria skolmåltider skall regleras i lag hänvisar utskottet till det arbete som pågår inom Utbildnings- och kulturdepartementet med en ny skollag där frågor om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun övervägs.”

Jag gick tillbaka till Skollagskommitténs betänkande. Hör och häpna, fru talman, där stod ingenting om avgiftsfria skolmåltider. Frågan har över huvud taget inte behandlats i betänkandet. Det finns ingen utredning som underlag. Jag tror knappast att det finns något beredningsarbete om avgiftsfria skolluncher i gymnasiet heller på departementet, trots att man hänvisar till det.

Vill man få svar på frågan hur utskottsmajoriteten ställer sig till det får man väl fråga någon annan än utskottsmajoriteten. Man kan till exempel fråga den socialdemokratiska partikongressen. Såvitt jag förstår har den ställt sig bakom kravet på en lagstiftning som garanterar avgiftsfria skolluncher också i gymnasieskolan.

Man kan bara hoppas att de socialdemokratiska ledamöterna på onsdag lyssnar mer till sin kongress än till sina kamrater i utbildningsutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

14 § Vissa frågor om regional utvecklingspolitik

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU12
Vissa frågor om regional utvecklingspolitik.

Anf. 127 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! För att inte de borgerliga partierna ska upprepa varandras anföranden har vi valt att dela upp punkterna mellan oss. Det jag nu säger är någonting som hela den borgerliga alliansen står bakom, på samma sätt som vi står bakom de gemensamma reservationerna. Jag yrkar dock bara bifall till reservation 1.

Sverige behöver en ny politik och en ny regering som har en vision. Allians för Sverige vill föra en aktiv förnyelsepolitik som skapar bättre förutsättningar för investeringar och innovationer och som förstärker den regionala konkurrenskraften i hela Sverige.

Allians för Sverige tror på hela Sverige. En politik för fler företag och fler jobb kan inte handla om att motverka eller hålla tillbaka utvecklingen i någon region utan om att förbättra och förstärka tillväxtpotentialen i hela landet.

För små och snabbväxande företag är företagsklimatet i Sverige inte tillräckligt bra för att sysselsättningen ska öka lika snabbt som i andra länder. Därför vill vi förbättra tillgången på riskkapital för dessa. Det gör vi genom att förmånsrätten återställs så att bankerna vågar låna ut. Vi gör det också genom statliga garantier för tillväxtlån och genom stimulanser för starta-eget-paket.

Fru talman! Enligt vår uppfattning är kapitalförsörjningen ett särskilt stort problem i glesbygden där låga fastighetsvärden innebär en brist på realsäkerhet för den företagare som till exempel har behov av att låna pengar till en investering. Trots att problemen har varit uppenbara i flera år har inte regeringen vidtagit åtgärder som har gett resultat. Nu måste kraftanstängningar göras så att tillgången på krediter och riskvilligt kapital förbättras.

Det sker nu en uppbyggnad av kreditgarantiföreningar, och det är bra. Men vid sidan av att stimulera det vill vi pröva ett system med statliga kreditgarantier för små och medelstora företag. De tror vi kommer att ha stor betydelse för regional utveckling. Erfarenheten visar dessutom att kreditgarantier har stor betydelse för att öka kvinnors företagande, vilket inte är minst viktigt.

Fru talman! Möjligheterna till tillväxt i hela landet ska tas till vara med satsningar på infrastruktur och lokalt självbestämmande. Vi vill dessutom öppna nya marknader för företagsamhet genom att införa skattereduktion för hushållstjänster, möjliggöra ökad valfrihet i barnomsorgen och sjukvården och ta bort onödiga regleringar. Detta är också väldigt viktigt för kvinnors företagande och kommer att ge kvinnor bättre möjligheter att delta i det regionala utvecklingsarbetet tillsammans med männen.

Självklart tycker vi också att mål och resultat inom den regionala utvecklingspolitiken ska redovisas uppdelade på kvinnor och män så att det ordentligt går att följa upp utvecklingen.

Fru talman! Vi vill öka det lokala och stärka det regionala inflytandet. Vi vill förbättra möjligheterna för landsbygds- och skärgårdsbefolkningen att utveckla egna lösningar och ta vara på unika förutsättningar. Men om det kommer mina kolleger att tala. Därför finns det ingen anledning för mig att använda mer av kammarens tid, varför jag ber att få tacka för mig.

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

Anf. 128 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Vi i allianspartierna är, precis som Ulla Löfgren har sagt, ense på de allra flesta punkterna i betänkandet. Vi har därför bestämt oss för att koncentrera oss på varsitt avsnitt. Jag ska framföra våra synpunkter när det gäller punkt 1 om regionala tillväxtprogram, strukturfondsprogram och en del annat.

Det är inte helt lätt att ta ställning i de här frågorna i dagsläget, eftersom det pågår arbete på många olika håll och vi inte vet säkert vilka förutsättningar som kommer att gälla.

Preliminära beslut har fattats om storleken på tilldelning av EU-medel till Sverige, men alla detaljer är ännu inte kända. Vidare arbetar man inom Näringsdepartementet med en nationell strategi för regional utveckling som har föregåtts av en mängd kontakter ute i regionerna och som enligt uppgift kommer att vara klar någon gång i april.

Trots att samtliga partier i utskottet varit involverade i diskussioner med departementet på ett väldigt bra sätt – det vill jag säga – liksom med företrädare för Sveriges kommuner och landsting vet vi ännu inte hur förslaget kommer att se ut. Majoriteten hänvisar när man avstyrker våra motioner till pågående arbete. Vi får väl återkomma till hösten om det behövs.

I utskottsbetänkandets text framhålls till exempel att någon samlad utvärdering av den nya regionala tillväxtpolitiken inte har genomförts. Statskontoret har anfört att de viktigaste hindren för politikens genomförande ligger i den bristande samordningen mellan politikens olika sektorer.

ITPS – Institutet för tillväxtpolitiska studier – har fått i uppdrag att skapa en databas som grund för regionala analyser. ITPS har också fått i uppdrag att genomföra en genomgripande halvtidsutvärdering av de regionala tillväxtprogrammen som ska vara klar i slutet av juni i år. Ytterligare utredningar och utvärderingar pågår. Det är, som jag sade tidigare, svårt att skapa sig en helhetsbild av hur den regionala utvecklingspolitiken egentligen fungerar.

Såväl Riksrevisionen som ITPS har i ganska skarpa ordalag kritiserat de regionala stöden, arbetet i projekt, och så vidare, och ansett att det inte har gett påtagliga resultat. Deras granskningar visar tvärtom att de statliga resurserna plottas ut utan ordenligt fokus på tillväxt.

Vi i allianspartierna är kritiska till den regionala utvecklingspolitik som hittills har förts. Vi ifrågasätter det gammalmodiga omfördelningsperspektivet. Vi tror inte att selektiva stöd som delas ut så länge pengarna räcker och sedan upphör gör någon nytta. Vi hävdar bestämt att tillväxtpolitiken måste anpassas till regionala förutsättningar. Det lokala och regionala inflytandet på användningen av statliga medel måste öka, precis som Ulla Löfgren sade.

Vi vill bryta ned ineffektiva strukturer, få bort centralstyrning och förenkla de regionala finansieringsprogrammen. Vi tycker också att regionala företrädare i större utsträckning än i dag ska svara för regionala utvecklingsmedel som i dag i stor utsträckning styrs från till exempel Nutek. Det gäller givetvis också EU-medlen.

Vi framhåller också i vår reservation nr 1, som jag yrkar bifall till, att statens roll måste bli tydligare än i dag och att samarbetet med och mellan statliga myndigheter och lokala och regionala företrädare måste förbättras. Vi vill också ge länsstyrelserna en förstärkt roll i relation till andra statliga myndigheter, allt för att förhindra ineffektivt och onödigt dubbelarbete.

Anf. 129 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till alliansens reservation nr 6.

I det här betänkandet är alliansen överens om ”de stora tagen”. Det är bara på punkt 5 och 7 som Centerpartiet och Kristdemokraterna behöver lite mer tid för att få med sig de andra.

Bland de många politiska områden där svenska folket kommer att få se en dramatisk förbättring av svensk politik när Sverige den 17 september får en alliansregering kommer politikområdet Regional utvecklingspolitik helt säkert att finnas med.

Riksrevisionen granskar och betygsätter regeringens politik. När det gäller granskningen av regionalpolitiken är det en förödande kritik som Riksrevisionen levererar.

På regionalpolitik satsar den socialdemokratiska regeringen i år 3 333 miljoner, alltså ungefär 10 miljoner kronor per dag. Riksrevisionen har studerat om detta är en klok satsning. Man frågar sig om alla dessa miljoner gör någon nytta.

Revisionen är en dyster läsning, som jag sade. Målen har inte fått en tydlig tillväxtorientering, konstaterar Riksrevisionen, de är ottydligt formulerade och det saknas mätbara mål. Då kan inte heller en uppföljning genomföras på ett meningsfullt sätt.

Regeringens återsrapportering till riksdagen är också bristfällig, skriver man.

Det är, sammanfattningsvis, alldeles för mycket utsäde som hamnar på hälleberget där snart det mesta torkar och dör.

Vår landsbygd, glesbygd och skärgård är värda en bättre politik. Dessa delar av landet har ett stort behov av att det snarast börjar bedrivas en politik som ger dem framtidshoppet tillbaka. Med 3,33 miljarder kronor per år skulle det gå att skapa en hållbar utveckling i dessa stora områden av Sveriges yta. Men då kan vi inte fortsätta att sprida dessa regionalpengar med en så dålig pricksäkerhet som nuvarande regering tyvärr gör.

Alliansen anser att bland annat generellt bättre företagsvillkor för alla småföretag i Sverige skulle ge mycket värdefullare regionalpolitiska resultat för lands- och glesbygden än vad nuvarande politik ger. Vi anser också att beslut som påverkar tillväxt och nya jobb bör styras av lokala och regionala förutsättningar och inte av centralt utformade direktiv.

Däremot borde staten satsa mer av dagens regionalpolitiska medel på bra vägar och järnvägar i glesbygden, en säker investering för att skapa de grundläggande förutsättningarna för att hela landet ska kunna leva.

Alliansen vill sänka arbetsgivaravgifterna för företag som ökar antalet anställda, vilket framför allt skulle stärka svaga regioner. Arbetsgivaravgiften avskaffas för lika lång tid som de nyanställda personerna stått utanför arbetsmarknaden. För personer äldre än 65 år ska arbetsgivaravgiften avskaffas helt.

Alliansen föreslår också att arbetsgivaravgiften avskaffas för tjänstjobb i stödområde A.

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen är förvånad över att små och medelstora företag i Sverige inte vill växa och anställa fler. Vi i alliansen förstår detta mycket väl. Orsaken är ett dåligt företagsklimat och negativa attityder mot småföretagare från regeringens och många s-kommuners sida. Vänsterkartellen har 4 riksdagsledamöter med företagarerfarenhet. Alliansen har 24. Bland statsråden finns det ingen med företagarerfarenhet, om man undantar Mona Sahlin, som provade några månader. Sedan fick hon "ta ner skylten", om hon ens hann sätta upp den. Det är inte förvånande att vänsterkartellens okunnighet på det här området resulterat i en dåligt fungerande näringslivspolitik.

Det är därför det finns 24 000 färre företagare i Sverige i dag jämfört med när Socialdemokraterna tog över 1994. Det är därför det inte vuxit fram nästan något storföretag i Sverige de senaste 32 åren, men många har flyttat härifrån. Det är därför som över 1,4 miljoner svenskar i arbetsför ålder inte gick till jobbet i morse. Det är därför som livet är så tufft för många svenskar som bor i lands- och glesbygd samt skärgårdsområden i vårt land. Med ett för dåligt företagsklimat slås i första hand de små företagen i glesbygden ut.

Alliansen anser att många offentliga verksamheter i glesbygd, som skola, vård, omsorg, med mera i högre grad bör läggas ut på entreprenad. Detta skulle dessutom öppna för mer kvinnligt företagande.

Fru talman! När dessutom vänsterkartellen inte förstår att stimulera den näring som i dag ökar mest i världen, turismnäringen, känns det extra tungt och jobbigt för många små samhällen i glesbygden.

Vi i alliansen menar att denna näring, turismnäringen, som i dag ger heltidsarbete åt 127 000 människor, utan större insatser skulle kunna växa till det dubbla. Då skulle vi nå upp till medel i EU vad gäller turism. Många turistexperter menar att vi skulle kunna växa ännu mer, till toppfem-gruppen inom EU. Sveriges möjligheter inom turismen är unika, enligt dessa experter. Ökad turism skulle vara det bästa som kunde hända svensk landsbygd, glesbygd och skärgård. Ja, hela Sverige skulle naturligtvis ha glädje av detta.

Exportvärdet av turismen är i dag i Sverige ca 55 miljarder per år. Det är alltså vad utländska turister spenderar när de besöker vårt land. Hälften av detta exportvärde hamnar i statskassan i form av moms, löneskatter med mera. Denna näring är nog den mest lönsamma för statens ekonomi. Ändå satsar regeringen bara en bråkdel per capita för att stötta denna näring jämfört med vad de flesta andra EU-länder gör. Jag vill påstå att det är okunnigt och obegripligt. Regeringen tackar nej till 100 000 nya arbetstillfällen av ren okunnighet, eller är det dogmatisk kramp på något vis? Bara detta borde få svenska folket att byta regering.

En fördubbling av turistnäringen skulle ge staten ökade intäkter på 25 miljarder kronor per år bara från de utländska turisterna. En ökning med enbart 10 % skulle ge staten ökade inkomster på 2 ½ miljarder. Trots denna oerhörda lönsamhet tvekar regeringen om man ska satsa några hundra miljoner extra på att få fart på den här näringen. I stället tillsätter man en enmansutredning för att utröna hur denna satsning ska finansieras, eller snarare, hur man ska få alla tusentals småföretagare i denna bransch, med små vinstmarginaler, att själva betala denna satsning. Det är väl det man förväntar sig att utredaren ska komma fram till. Att det saknas entreprenörer i vänsterkartellen är helt uppenbart.

Med en alliansregering som tänker rätt när det gäller turismen skulle bara dessa insatser ge mångdubbelt större, positiva effekter för glesbygd, landsbygd och skärgård än vad nuvarande regering lyckas åstadkomma med hela sin nuvarande regionalpolitik. Det finns som synes starka skäl, fru talman, för svenska folket att rösta fram en ny regering.

Anf. 130 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Åhörare! Med rätta kallas detta betänkande *Vissa frågor om regional utvecklingspolitik*. Det omfattar inte hela Sveriges regionala utveckling och de grundstenar som behövs för att åstadkomma väl fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner.

I första hand måste den stora regionalpolitiken med vägar, järnvägar, båttrafik och fungerande kollektivtrafik ta ett stort ansvar. Men lika viktiga är andra områden, såsom närings- och arbetsmarknadspolitik, utbildnings-, forsknings-, kultur- och bostadspolitik. I denna helhet ingår även jämställdhet, integration, miljö och decentralisering för att skapa en hållbar regional balans.

Fru talman! Jag tänker tala om några speciella delar av betänkandet, om kreditgarantier, återförande av vattenkraftsmedel och omlokaliseringar. Men först vill jag ta upp genusperspektivet.

I dag uppfylls inte de regler som föreskriver en viss könsfördelning inom exempelvis det regionala företagsstödet. Andelen kvinnliga företagare som får regionalt företagsstöd kan vid vissa länsstyrelser vara mindre än 10 %, en helt oacceptabel snedfördelning som, om den fortgår, riskerar att permanenta den könssegregerade arbetsmarknaden.

I en övervägande del av fallen är det manliga företagare som uppbär olika former av statliga företagsstöd. Enligt föreliggande statistik – i de fall där det faktiskt finns statistik uppdelat på kön – tillfaller generellt sett mer än 60 % av stöden män och 40 % tillfaller kvinnor. Vänsterpartiet tycker inte att detta är rimligt. Att statliga bidrag fördelas jämnt mellan könen borde vara en självklarhet.

Svenska Riksförbundet Nationellt Resurscentrum för kvinnor, NRC, och motsvarande Regionalt Resurscentrum, RRC, har över hela landet bidragit till antalet kvinnor som startat eget företag har ökat. De har bidragit till jämställdhet inom företagande men även till ökad regional tillväxt eftersom resurscentrum finns representerade i samtliga län.

År 2005 avsattes 36 miljoner till NRC. För 2006 ska Nutek avsätta 15 miljoner till basfinansiering av lokala och regionala resurscentrum för kvinnor samt lägst 36 miljoner till bidrag till projekt vid lokala och regionala resurscentrum.

Vänsterpartiet anser att verksamheten bör utvecklas med en långsiktigt permanent finansiering för att de ska kunna planera och genomföra sina projekt med såväl kortsiktiga som långsiktiga mål. Landets resurscentrum ska samarbeta med såväl länen, kommunerna, Almi som Nutek. De har även utvecklat ett fungerande nätverk med andra kvinnliga företagare i EU-länder.

I dag finns det ett 150-tal regionala och lokala resurscentrum och nätverk för kvinnor, och över 9 000 personer är aktiva i verksamheten. I enlighet med sina stadgar ska resurscentrum arbeta för att kvinnor tar sin del av samhällets resurser i anspråk, att kvinnors kompetens tas till vara i samhället och att mäns och kvinnors insatser värderas lika. Resurscentrum ska även vara en aktör i det fortsatta interregionala samarbetet i ett utvidgat Europa. Centrumens arbete kan komplettera det jämställdhetsarbete som länsstyrelsernas jämställdhetssakkunniga bedriver.

Fru talman! Kreditgarantiföreningarnas verksamhet bygger i grunden på privat engagemang för att underlätta finansiering av lokala företag. Vänsterpartiet har sedan flera år stöttat utvecklingen och bildandet av kreditgarantiföreningar i hela landet. För treårsperioden 2005–2007 finns 15 miljoner avsatta för att utveckla kreditgarantiföreningar som ett instrument som ska underlätta små och medelstora företags kapitalförsörjning. Tillkomsten av nya kreditgarantiföreningar och volymmässig utveckling av redan existerande kreditgarantiföreningar kommer att prioriteras.

För att öka möjligheten till riskkapital och lånemöjligheter för entreprenörer på regional nivå som har svårigheter att låna på den reguljära marknaden finns regionala Almibolag, Norrlandsfonden och många andra fonder. Men det behövs olika samarbetsformer mellan såväl nationell som regional nivå och det lokala näringslivet för att förbättra situationen inom detta område. Att i högre utsträckning kunna använda strukturfondsmedel är ett exempel på en positiv utveckling.

Fru talman! Frågan om återförande av vattenkraftsmedel har under en lång rad år återkommit i denna kammare i samband med debatter om Sveriges regionalpolitik. Tyvärr har frågan inte kommit närmare sin lösning, och jag yrkar därför bifall till reservation 5. Som ni vet är denna fråga angelägen för flera partier. Inte minst har frågan fått stort stöd även från berörda regioner. Efter Lars Lindéns anförande får jag förhoppningar om att det med tiden kommer att finnas en samsyn inom alla partier inom blocken att det här är nödvändigt för att underlätta för entreprenörskap i regionerna.

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner, som bildades 1999, har 39 medlemskommuner från de sju skogslänen. Kommunerna ska tillförsäkra stabila och förutsägbara intäkter. Dessutom ska återbäringen till kommunerna vara kompensation för de intrång och skador i naturen som kommunerna åsamkas, vilka försvårar eller hindrar utvecklingen av turism, skogsbruk, jakt, fiske med mera. Återbäringen ska även vara ett bevis på det värdeskapande som sker i vattenkraftskommunerna. För närvarande sker en återföring av så kallat regionalpolitiskt stöd, vilket endast bidrar till synen att vattenkraftskommunerna är bidragsmottagare. Att det är möjligt att göra något inom detta område visar inte minst utvecklingen i Norge. Där finns det ett visst återbäringssystem med ett

beräknat nettotillskott på ca 1,5 miljarder norska kronor per år till kommuner och regioner.

Fru talman! Omlokalisering av statlig verksamhet kan vara ett verktyg såväl för att främja myndigheters utveckling som för den regionala utvecklingen i Sverige. Självklart bör nya myndigheter i första hand placeras utanför Stockholmsregionen. När arbetsmarknadsregioner får bakslag i form av stora statliga neddragningar är det naturligt att de får hjälp av andra delar av landet för att klara påfrestningarna i regionen.

I och med det senaste försvarsbeslutet har staten tagit en aktiv roll för omlokalisering av statliga arbetstillfällen till arbetsmarknadsregionerna i Östersund, Arvidsjaur, Karlstad, Kristinehamn och på Gotland. De drabbades hårt av omlokaliseringen av Sveriges försvar. Jag är övertygad om att de negativa konsekvenserna för de orterna hade blivit mycket stora om inte omlokaliseringsprogrammet hade genomförts.

Naturligtvis måste beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet föregås av noggranna överväganden och bedömningar av konsekvenserna. Omlokaliseringsplaner bör omfatta fem eller tio år för att säkerställa kvaliteten på verksamheten och för att de som arbetar inom verksamheten ska få rimliga förutsättningar att planera sina privat- och yrkesliv.

Fru talman! Sverige behöver väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med god servicenivå i alla delar av landet.

Till detta behövs, som jag sade inledningsvis, samarbete mellan myndigheter över sektorsgränser, mellan kommuner, över länsgränser. Ja, hela EU:s sammanhållningspolitik med dess strukturfonder är viktig för en hållbar tillväxt i hela landet. Politiken måste gynna alla landets regioner såväl i städer, på landsbygden, i fjällen som i skärgården. Här behövs stora strukturella satsningar men även mindre riktade satsningar för såddfinansiering, stöd till butiker på landet, projekt som hjälper små företag med riktad rådgivning och utbildning till invandrade, ungdomar och kvinnor. De ska kunna starta företag, anställa och leva vidare i bygder som ligger långt från de stora kommersiellt fungerande marknaderna – men även i storstäderna för dem som där har drömmar om att starta egen verksamhet i olika branscher. Det är till syvende och sist på lokal nivå i byn eller i stadsdelen, där den enskilde bor och verkar, som vardagslivet, välfärden och jobben har sina rötter och växtkraft.

Jag står givetvis bakom våra motioner, och jag yrkar som jag tidigare har sagt bifall till reservation 5.

Anf. 131 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag ska börja med att instämma i mycket av det som har sagts från alliansens företrädare vad gäller vikten av bättre företagsklimat, vikten av bättre tillgång till riskkapital, vikten av bättre förutsättningar och arbetsförhållanden för turismen. Det är oerhört viktiga områden för en bra regional balans i Sverige.

Jag ska emellertid använda mitt anförande för att i huvudsak också tala om återföring av vattenkraftsmedel. Jag börjar därför med att yrka bifall till reservation nr 5.

I år går ungefär 105 miljoner kronor ut i bygdeavgiftsmedel till de kommuner som har fått släppa ifrån sig sina försor för att bidra till hela landets energiförsörjning. Det forsande vattnet genererar emellertid många miljarder varje år i kommuner som Ragunda, Sollefteå och Jokk-

mokk, men rikedomarna hamnar någon helt annanstans – i statskassan eller i storföretagens kassakistor. Det är en liten rännil som går tillbaka i form av bygdeavgiftsmedel, samtidigt som de tre stora energibolagen redovisar enorma överskott. Det handlar om tiotals miljarder i vinster. Kraftdirektörerna har flermiljonlönor, fördelaktiga pensionsavtal och ibland optioner till ett värde i samma storleksordning som alla landets kommuner får i bygdemedel varje år.

Det är hög tid att vi i riksdagen börjar inse att gamla koloniala strukturer bör brytas. Det kan inte vara rätt att bygder som på ett så uppenbart sätt bidrar till att bygga hela landets välfärd ska ha landets högsta kommunalskatter och vara beroende av bidrag från staten. Det finns i det här landet en del kretsar som inbillar sig att de delar av Sverige som bidrar med malm, vattenkraft och skog skulle vara tärande, fast det är precis tvärtom. Ungefär 90 % av landets vattenkraftsproduktion produceras i skogslänen. Nästan hälften av all elproduktion i landet kommer från vattenkraften.

I Norge finns, som Gunilla Wahlén sade tidigare, ett väl fungerande återbäringsystem sedan många år tillbaka. Netto återförs ungefär 1,7 miljarder kronor till de kommuner och fylken där kraften produceras. Brutto handlar det om närmare 3 ½ miljard, men återföringen vägs in i skatteutjämningsystemet. Det norska systemet har en total uppslutning från samtliga partier.

Om exempelvis Ragunda kommun hade legat i Norge skulle kommunen ha fått ett tillskott på 55 miljoner kronor i naturresursskatt och ungefär lika mycket i fastighetsskatt för de nio kraftverken i Indalsälven.

Dessutom får norska vattenkraftskommuner i år köpa så kallad koncessionskraft för 8,93 öre per kilowattimme, alltså till mindre än en tredjedel av marknadspriset. Man får köpa kraften till produktionskostnaden. Och då ser vi hur mycket vinster man gör på vattenkraften just nu.

Att kraftkommunerna på så sätt får stabila och förutsägbara intäkter är naturligtvis oerhört positivt för deras utveckling. Det handlar om glesbebyggda kommuner som ligger långt ifrån de stora marknaderna.

I flera år har vi från fyra av riksdagens partier argumenterat för att en utredning ska ges i uppdrag att utarbeta en modell för hur medel från vattenkraften kan återföras till lokal och regional nivå. Den norska modellen är en förebild, men eftersom det finns skillnader i skattesystem och annat kan vi inte bara överföra det norska systemet utan måste konstruera ett system som fungerar bra i Sverige. Jag är övertygad om att med lite politisk vilja skulle detta ganska lätt kunna ske. Tekniken för hur en återbärning kan konstrueras måste självfallet diskuteras. Det viktiga är att de kommuner, bygder och län där vattenkraften, det vita guldets, produceras också får del av rikedomarna.

Inför valet 2002 hade vi mycket diskussioner om de här frågorna i Jämtlands län, och där rådde då enighet mellan partierna om att vi skulle utreda ett sådant här system, även från socialdemokraternas och moderaternas sida.

Vi har skrivit in i vårt valprogram att vi ska arbeta för att få till stånd en utredning om vad en återbärning kan ge för konsekvenser, förklarade Socialdemokraternas distriktsordförande Berit Andnor. Utred frågan om kraftpengarna, manade Moderaternas Ola Sundell i ett långt debattinlägg. Men ingenting har hänt från de här partiernas sida sedan dess. Det är

Prot. 2005/06:88

16 mars

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

klart att jag är besviken över att socialdemokrater, moderater och de flesta folkpartister inte ens är villiga att gå med på att utreda hur en sådan här återföring kan ske. Det är det vi föreslår i vår reservation, en utredning.

Har ni inga kontakter med era partivänner i Norge? Om ni inte vill lyssna på de goda argument som vi framför från den här talarstolen, tala då med Arbeiderpartiet, Høyre eller Venstre och fråga hur de ser på vattenkraften och att den får medverka till att utveckla de bygder där kraften produceras! Varför inte slå alla med häpnad och säga ja till reservation nr 5 så att vi får den här utredningen någon gång?

Återföring av vattenkraftsmedel är en viktig åtgärd för att vända flyttströmmarna i landet. I det här betänkandet tas, som vi har hört tidigare i debatten, också upp en rad andra viktiga åtgärder. Det är att förbättra tillgången till riskkapital, förbättra kreditförsörjningen, ge turismen bättre utvecklingsmöjligheter och utarbeta en långsiktig plan för hur statliga jobb kan omlokaliseras från huvudstadsregionen till andra delar av landet.

Även om frågan inte ingår i det här betänkandet vill jag peka på möjligheten att generellt differentiera arbetsgivaravgifterna geografiskt. Från nästa årsskifte öppnar EU-kommissionen för att medlemsländerna generellt kan sänka sina arbetsgivaravgifter i alla regioner med färre än åtta invånare per kvadratkilometer.

EES-landet Norge har redan kommit överens med kommissionen om att fullt ut återinföra systemet med differentierade arbetsgivaravgifter. Hos grannarna i väster vet man av erfarenhet att detta är ett enkelt, effektivt och träffsäkert sätt att ge glesbefolkade regioner, långt ifrån de stora marknaderna, likvärdiga konkurrensförutsättningar. Sverige har mycket att lära av Norge även på det här området.

Jag ser den överenskommelse, det utspel, som de fyra partiledarna i Allians för Sverige gjorde om att ta bort arbetsgivaravgiften för tjänsteföretag i stödområde A som ett första steg i den här riktningen.

Med den snedvridna åldersfördelning som norra Sverige har i dag efter årtionden av utflyttning krävs det kraftfulla åtgärder för att vända flyttströmmarna, för att ta till vara de stora utvecklingsmöjligheter som finns i den norra delen av Sverige. Det behövs en omfattande inflyttning till det glesbebyggda inlandet för att befolkningsminskningen där inte ska fortsätta. Det är en politik för det som den här riksdagen bör utarbeta och ta ställning till.

Anf. 132 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag står bakom Miljöpartiets reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 9.

Det är, som tidigare talare har nämnt, hög tid att vattenkraftskommunerna får en rimlig ersättning för de ingrepp och den exploatering som har skett, som ju har försämrat miljön och möjligheterna att göra någonting av miljön som gynnar dessa kommuner och regioner. I stället har ingreppen använts till att gynna hela landet. Det är alltså dags att man får igen någonting för detta från resten av landet.

Den andra reservationen handlar om omlokalisering. Det är naturligtvis oerhört viktigt att nya myndigheter inte längre läggs i Stockholm. Nya myndigheter ska läggas på orter där de kan komplettera de regionala

och lokala behoven, möjligheterna och resurserna. Förutom att man kan komplettera på det viset behövs det en långsiktig plan, och det är det som reservationen går ut på.

Det behövs en långsiktig plan, på minst fem–tio år, där man planerar utflyttning av statliga myndigheter. Det är naturligtvis inte så lyckat när man snabbt måste göra en sådan här utlokalisering. Det vore mycket bättre om man kunde göra planerade förändringar av strukturen.

Fru talman! Det här betänkandet innehåller många mycket viktiga frågor. Jag ska dyka ned på en av de frågorna, och det handlar om jämställdhet.

Enligt regeringen ska ett jämställdhetsperspektiv genomsyra alla delar av politiken. Regeringen har i sin handlingsplan för jämställdhetspolitiken angivit att en jämställdhetsanalys ska genomföras för alla politikområden och att mål och indikatorer för jämställdheten inom politikområdet ska fastställas där det är möjligt.

När det gäller tillväxtprogrammen hade länens programförslag godkänts av regeringen 2003 med förbehåll för hållbarhetsaspekterna integration, jämställdhet och ekologisk hållbarhet. Näringsdepartementet har kollat hur förbehållen har beaktats, och regeringen har tittat på det och gjort en analys av det. Man finner då att en majoritet av partnerskapen anser att jämställdhet och miljö har integrerats ganska bra eller mycket bra i programmen.

Å andra sidan säger Riksrevisionen om samma sak att trots att målet är att det ska gå att avläsa hur väl den förda politiken lyckas uppnå nationella jämställdhetsmål har de sett få fall där en aktiv prövning har genomförts vad gäller miljö- och jämställdhetsaspekterna. Hos de stödjande myndigheterna är den vanligaste bedömningen att om ett projekt bedöms bidra till ökad tillväxt, samtidigt som det inte negativt påverkar miljön eller försämrar jämställdheten, är kraven för hållbar tillväxt uppfyllda.

Så konstaterar man att få projekt hade syfte att förbättra miljön eller påverka jämställdheten och att de dimensionerna var nedtonade jämfört med den ekonomiska dimensionen.

Statsmakten har uttryckt en klar vilja att kvinnor och män ska ha samma inflytande över det regionala utvecklingsarbetet, insatserna i länen och på alla nivåer. Men enligt Riksrevisionen mäts inte de här jämställdhetsmålen systematiskt. Det är naturligtvis en förutsättning för att man ska kunna veta om man lyckas att man åtminstone mäter.

I rapporten rekommenderas att tydliga krav bör ställas på att miljö- och jämställdhetsfrågor aktivt prövas i varje ärende. Det är min intensiva förhoppning att detta ske fortsättningsvis.

Det utskottet säger om de här frågorna är att man instämmer i uppfattningen i min motion att myndigheterna kontinuerligt ska följa upp hur de har lyckats att införliva genusanalys och åtgärder för jämställdhet i sin verksamhet. Man tillägger: vilket också innefattar att identifiera och prioritera kluster. För här har vi ju en ytterligare svaghet. Om vi tittar på de kluster som har utvecklats och stötts i Sverige är det väldigt enkelt att se att det arbetet inte präglas av jämställdhetsanalys. Det fattas väldigt mycket. Det är som vi alla vet så att när man ska ta reda på om jämställdhet beaktas och hur den sköts måste man mäta. Det har man inte minst sett på skolområdet. Så länge man inte mäter tror nästan varenda

kotte att jämställdheten fungerar bra. När man mäter finner man att det gör den inte alls. Den fungerar inte alls bra. Så mätning är en helt nödvändig ingrediens om vi ska uppnå jämställdhet. Min fortfarande intensiva förhoppning är att vi i Sverige ska bli mycket bättre på det framöver.

Anf. 133 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Intresset för regional utvecklingspolitik är stort. Det märks inte minst mot bakgrund av alla de motioner som lagts omfattande 162 motionsyrkanden. Många yrkanden har det gemensamt att de lyfter fram det lokala och det regionala, orten och området, och tar upp det alldeles speciella som man vill vidareutveckla utifrån de närliggande områdena.

Vårt land präglas av både likheter och olikheter. Här finns både starka regioner och regioner som har problem. Varje region har dock unika resurser och unika konkurrensfördelar. Det är därför viktigt för vår nation i sin helhet att alla regioner, även storstadsregionerna, kan utnyttja de fördelar som deras storlek, befolkningssammansättning och geografiska läge ger.

Sverige är, tillsammans med våra nordiska grannar, förebilder för resten av EU. Det är något som vi ska vara stolta över, även om vi absolut inte får känna oss nöjda med det. Nej, arbetet med att stärka svensk konkurrenskraft är ett ständigt pågående arbete. Det får aldrig stanna av.

De nordiska länderna har byggt upp samhällen som kombinerar ambitiösa välfärdsåtaganden med öppna, kunskapsintensiva och konkurrenskraftiga ekonomier. En bidragande förklaring till den svenska konkurrenskraften är den breda omfattningen av kollektivavtal när det gäller regler och löner. Därigenom skapas både tydlighet och likvärdiga konkurrensförutsättningar mellan företagen. Den trygghet som kollektivavtalen ger bidrar till att yrkesverksamma accepterar snabba förändringar och strukturomvandlingar i högre grad.

I stort sett alla indikationer som vi har visar på en positiv utveckling nu och för de år som ligger framför oss. De senaste siffrorna från Konjunkturinstitutet tyder på att fjolårets tillväxt hamnar på 2,7 % och att tillväxten för såväl 2006 som 2007 kommer att hamna över 3 %. Investeringarna stiger kraftigt, och industrins orderingång fortsätter att utvecklas starkt, i huvudsak driven av kraftig utländsk efterfrågan på svenska varor, tjänster och produkter.

Fru talman! Dagens strukturomvandling är större än tidigare omställningar, inte minst för att den drabbar i stort sett alla branscher, alla orter och alla typer av jobb, från klassiska industriarbeten till moderna tjänsteyrken, från jobb som kräver låg formell utbildning till högt specialiserade ingenjörer. För att klara utmaningen måste vi stärka konkurrenskraften. Det handlar om att bygga ut de regionala högskolorna, förbättra den grundläggande utbildningen, se till att vi har en bra infrastruktur, skapa möjligheter för människor att gå från gamla till nya jobb och inte minst göra det ännu lättare för våra företagare att bli företagare och också växa som företagare. Vi måste utnyttja tillväxtkraften i hela landet.

Fru talman! Det är därför som vi socialdemokrater driver en regional utvecklingspolitik, för att tillväxtpotentialen i hela landet ska och måste tas till vara. Tills inte alltför länge sedan var detta en politik som också till stora delar överensstämde med Centerpartiets politik. Men jag tycker

att det är beklagligt att det i den mörkblå alliansen inte verkar ges något utrymme för regionalpolitiken. Jag beklagar att Centerpartiet har sålt sig så billigt.

Fru talman! Det är viktigt att stärka kopplingen mellan sammanhållningspolitikens mål, Lissabonstrategins prioriteringar och en svensk strategi för regional utveckling på olika nivåer. Därför ser jag också fram emot den nationella strategi som ska vara klar i vår och behandlas av EU-kommissionen i september oktober. Processen har föregåtts av diskussionsunderlag. I september startades sex olika regionala dialogkonferenser som avslutades med en gemensam konferens i januari.

I arbetet med sammanhållningspolitikens mål, det vill säga väl fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet och med beaktande av jämställdhets- och miljöaspekter, kommer den nationella strategin att utgöra en viktig utgångspunkt för det regionala programarbetet framöver. Viktiga delar i det systemet är sektorssamordning och regionalt hänsynstagande inom olika politikområden samt en tydlig ansvarsfördelning mellan stat, region och kommun.

Fru talman! En bättre samordning av EU:s sammanhållningspolitik och den nationella regionala utvecklingspolitiken kommer att ge en tydligare struktur, bättre fokusering och effektivisering. Administrationen av strukturfondsarbetet kan effektiviseras ordentligt, och det är ett arbete som nu pågår i regeringen. Tillsammans med det uppdrag om en halvtidsutvärdering av de regionala tillväxtprogrammen som ITPS fått och som ska redovisas i sommar hoppas jag att den regionala utvecklingspolitiken ska stärkas ytterligare.

Fru talman! Enligt utskottets uppfattning bör Ansvarskommitténs utredningsarbete avvaktas när det gäller grundstenarna i den förvaltningsmässiga strukturen. Kommittén har bland annat i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur ansvaret för uppgifter med anknytning till regional utveckling ska fördelas mellan staten och den kommunala nivån. Däremot är det viktigt att det lokala inflytandet kommer till uttryck inom arbetet med tillväxtprogrammen.

I partnerskapen ska företrädare för den privata, den offentliga och den ideella sektorn, inklusive arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna, ingå.

Utskottet vill liksom tidigare understryka vikten av att andelen kvinnor i partnerskapen ökar så att en mer jämn fördelning mellan könen kan uppnås. Vidare stöder utskottsmajoriteten tanken att den kommunala nivåns medverkan bör utvecklas för att åstadkomma ett fördjupat lokalt perspektiv i näringslivsfrågor.

I enlighet med tidigare ställningstaganden anser utskottet att möjligheterna till tillväxt i hela landet måste tas till vara. Senast hösten 2005, i betänkandet NU2, beskrevs att lands- och glesbygdens kännemärke är småföretagande och att det avgörande för välfärden och tillväxten är att de människor som driver dessa tusentals små verksamheter kan verka i ett näringsklimat som är uppmuntrande och underlättande.

Fru talman! Från utskottets utgångspunkt är det väsentligt att såväl miljöperspektivet som de sociala perspektiven, inte minst jämställdheten, verkligen kommer till uttryck i det fortsatta arbetet på ett bättre sätt än tidigare. Medvetenheten om miljön som tillväxtfaktor måste också finnas med redan från början.

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

Fru talman! Jag beklagar att Moderaternas företrädare inte hade möjlighet att stanna och att det inte heller finns någon annan moderat i församlingen när vi diskuterar regionalpolitiken. Man pratade i början mycket om enigheten inom alliansen, och då är det ju viktigt att se till att enigheten också framtonar i dess helhet. Det går inte att blunda för att det borgerliga alternativet när det gäller regionalpolitiken i budgeten innebär en spännvidd i regionalpolitiska ambitioner på mer än 2,2 miljarder kronor, detta på ett politikområde som i regeringens budget omfattar 3,3 miljarder. Den borgerliga alliansen har bara enat sig bakom ett enda anslag, och det är att transportbidraget ska behållas. Det är dessutom en uppfattning som man delar med regeringen. Så var det alltså med den sammanhållningen. Det är beklagligt att det inte har kommit ut mer i produkt av den enighet som man säger sig ha.

Vi socialdemokrater vill driva en tydlig strategi för regional utveckling. Det har vi också gjort, vilket man kan se om man tittar på hur utvecklingen har sett ut. Steg 1 var en genomlysande parlamentarisk utredning som sedan landade i en proposition som lade grunden för en tillväxtorientering. Nu ser vi till att ta nästa kliv i denna riktning, mot en nationell strategi för ett rundare Sverige.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 134 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Man kan undra om Sylvia Lindgren har läst Riksrevisionens förödande kritik mot socialdemokratisk regionalpolitik. Inte behöver Centern skämmas för att man lämnar denna sjunkande regionalpolitiska skuta. Riksrevisionen kallar den väl snarare för ett vrak. Det åstadkoms ju nästan ingenting. Det är slutsatsen.

Vi måste stärka konkurrenskraften, säger Sylvia Lindgren, och nyttja varje regions resurser. Att vi måste stärka konkurrenskraften återkom flera gånger. Vi måste hjälpa företagen att växa och utvecklas. Det är ju tyvärr det som inte sker. Därför har alliansen i stället andra lösningar på detta. Vi vill skapa ett generellt bättre näringslivsklimat. Det skulle hjälpa dessa regioner på ett helt annat sätt än den dåliga träffsäkerhet med vilken ni sprider pengar.

Riksrevisionen fabulerar, tycker du i så fall. Men de ger ju nästan inte något plus åt er regionalpolitik som ni spenderar 3,3 miljarder på. För de pengarna kommer alliansen att kunna göra betydligt mycket mer; det är helt klart.

Ett lysande exempel på er tafatthet, som jag också tog upp förut, är hur ni behandlar turistnäringen, som så uppenbart skulle kunna skapa 100 000 nya jobb. Där gör ni i stort sett ingenting. Ni tror att den ska sköta sig själv. Jämför med Norge och Finland, som satsar mycket mer och som också är framgångsrika! Vi är bland de sämsta i EU, trots att vi kanske har de bästa förutsättningarna. Vi borde vara bland de fem bästa när det gäller turism. Detta är tillräckligt bevis för att ni helt har missat hur man skapar tillväxt, speciellt i gles- och landsbygd.

Anf. 135 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt, Lars Lindén, att man ska ha en ödmjuk hållning till Riksrevisionens rapport. Jag tycker att det finns en hel

del i den som vi också anammar och tar med oss. Mycket av det som finns med i texten är också rekommendationer som är hämtade från strukturfondsarbetet och har funnits med under en annan dimension, men det känner säkert Lars Lindén till.

När det i övrigt gäller ITPS rapport var den proposition om regional utveckling som kom för fyra år sedan långsiktig. Naturligtvis ska det jobbas vidare med mycket av detta, men det måste ske ett strategiskt arbete med den inriktning som utredningen och proposition lade fast. Det är naturligtvis detta vi ska fortsätta att jobba med.

Anf. 136 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Man kan fråga sig vad Sylvia Lindgren hittar för positivt i Riksrevisionens rapport. Att göra det måste vara kämpigt.

Men förklara hur ni ser på svensk turism, som är ett så typiskt exempel på er oförmåga! Hur kommer det sig att Norge och Finland klarar sig så bra? Ni förstår helt enkelt inte att ni ska marknadsföra Sverige – en så enkel sak! Ni bara ligger lågt och tillsätter nu en enmansutredning som ska fundera på vem som ska finansiera dessa småpengar för att marknadsföra Sverige jämfört med de enorma inkomster som staten har av turism redan i dag. 25 miljarder drar ni in på exportbaserad turism, och så funderar ni på vem som ska betala! Vem tjänar så mycket pengar? De små företagen i turistnäringen har små marginaler. Det är lite grann det som är problemet: De behöver både få stöd och kunskap för att kunna växa och samtidigt få hjälp genom att landet Sverige blir känt.

Vi hade på turistriksdagen en kille från England som berättade om sitt stora turistföretag som bland annat sålde skidresor. 1,2 miljoner engelsmän åker i väg för att åka skidor. Nästan ingen åker till Sverige. De vet inte om att Sverige är ett alternativ. Vi har helt misslyckats på den sidan. Detta är symptomatiskt när det gäller regeringen. Ni förstår inte vilka mekanismer ni ska sätta i gång för att få fart på det här, utan det får växa av sig själv. Ni tror inte att ni kan göra någonting. Det är tragiskt.

Anf. 137 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är beklagligt att vi använder en sådan ton i debatten. Jag säger att det är viktigt att man har en ödmjuk framtoning när det gäller till exempel Riksrevisionens rapport. När jag säger att det är vissa delar som är bra i denna innebär det att jag tycker att det är saker och ting som man också ska kunna ta till sig. Bland annat finns det mycket i det här som är hämtat från strukturfondsarbetet, och det är det som är viktigt att ha med.

Lars Lindén säger att när det gäller företagande och så vidare så är det jämmer och elände. Det händer ingenting och det går bara sämre och sämre, menar han. Det är ingen tvekan om att vi har rekordmånga företag som startas. Det kom 42 000 nya företag under 2004. Siffran kommer att vara ännu högre för 2005. Det är rekordfå företag som går i konkurs.

Man kan tycka att det här inte stämmer överens med vissa andra siffror, och så har vi en väldig träta om vilka siffror och strategier det är som gäller. Om vi räknar bort jordbruks- och skogsföretag, vilket är brukligt i internationell jämförelse eftersom det har skett så stora strukturförändringar där, så har antalet företagare i Sverige ökat med 7 % sedan 1993. Under 2005 startades det enligt ITPS dessutom fler nya företag än nå-

gonsin tidigare, av vilka huvuddelen var riktiga företag med företagare. Jag undrar: Om vi har ett sådant dåligt klimat – hur kan det då se så positivt ut med detta?

När det gäller turismen så är jag övertygad om att en hel del insatser måste göras på det regionala planet för att man ska kunna vidareutveckla mycket. Vi har all anledning att komma tillbaka ytterligare till turismen när det kommer att behandlas i samband med utgiftsområde 24. Men svartmåla inte turistbranschen! Sverige är bra på turism.

Anf. 138 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Utnyttja tillväxtkraften i hela landet! Se till att alla regioner ska kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar! Jag tyckte att jag hörde Sylvia Lindgren säga detta. Det är ju jättebra; det är sådant som jag kan instämma i fullständigt.

Men för att få likvärdiga konkurrensförutsättningar krävs det olika åtgärder för olika regioner i det här landet. Det krävs en näringspolitik som verkligen ger de små företagen som även Sylvia säger ska växa bättre förutsättningar att också göra det. Där finns det mycket kvar att göra, och där vill vi förändra. Så nog står vi fast vid en mycket offensiv politik för att ge hela Sverige förutsättningar att växa och utvecklas.

Jag tog upp vattenkraftsåterföringen i mitt anförande. Men det säger Sylvia Lindgren ingenting om. Är det inte dags att lära sig lite av Norge i det här fallet och se till att de regioner som bidrar med så oerhört mycket till den gemensamma välfärden också får del av de rikedomar som skapas där?

Jag vill också fråga dig om den nationella strategin för EU:s sammanhållningspolitik under den kommande programperioden. Det finns en oro i norra Sverige som nu har haft del av mål 1-statusen, som man nu har förlorat, för att de resurserna kommer att gå till andra delar av Sverige i större utsträckning än i dag. Min fråga är: Anser du att Sverige ska göra ungefär som Finlands regering har gjort? Där har man gått ut och sagt att norra delen av Finland ska få behålla ungefär samma omfattning av strukturfonder under den kommande programperioden som under den gångna.

Anf. 139 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Regionalpolitiken är ett eget politikområde i så gott som alla nordiska länder. Men det är stora olikheter när det gäller vad det är som ingår i de olika systemen. Därför är jämförelser mellan ländernas kostnad för regionalpolitiken ganska svår att göra. Man måste väl också ta den med en nypa salt.

Norge är det land som satsar mest på skattereduktioner i sin regionalpolitik. Skattereduktion är inte en utgift, och ingår därför inte i det sammanhanget.

När det gäller frågan om vattenkraften så är det inte särskilt många år sedan – bara ett par år sedan – som vi hade en ordentlig genomgång av skatteutjämningsystemet. Det är klart att det här är kommuniserande kärl i de sammanhangen. Bygdemedlen är en del i detta som ersattes för de här områdena, även om det naturligtvis inte kan tyckas som helt klart i sin helhet att det är tillräckligt. Men om man jämför så är detta tillsammans med skatteutjämnningen en viktig del i sammanhanget, liksom att

man har lite lägre nedsättning av energiskatt och så vidare. Även på det sociala området har man nedsättning av sociala avgifter. Det finns alltså en regional delaktighet i det här.

Moderaterna tar bort bredbandsstöd, fördubblar resemomsen, ökar bilkostnaderna genom att privatisera trafikskadeförsäkringen och skär ned regionalpolitiken med över 800 miljoner – en fjärdedel. Jag måste fråga Centerpartiet: Hur ska en sådan politik ge ett rundare Sverige? Ställer sig verkligen Centerpartiet bakom denna politik?

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

Anf. 140 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Centerpartiet har ju en egen budget som vi står bakom. Vi har ganska goda förhoppningar om att övriga delar av alliansen ska inse vikten av den regionala balansen och gå åt det hållet.

Ett mycket konkret exempel på vad man har gjort är när de fyra parti-ledarna var i Norrland och enades om att man skulle stimulera tjänsteföretagen, inte minst turismen, i Norrlands inland genom att ta bort arbetsgivaravgifterna. Det ser jag som ett första viktigt steg för att geografiskt differentiera arbetsgivaravgifterna efter norsk förebild.

Jag vill passa på att fråga Sylvia om det inte är dags att vi lär oss av Norge på den här punkten. Den geografiska differentieringen av arbetsgivaravgifterna anses i Norge vara det absolut viktigaste verktyget för att hålla hela landet befolkat och hålla hela landet i en positiv utveckling.

Där har vi mycket att lära, och där har inte Socialdemokraterna visat att de har någon insikt eller förståelse hittills. Det har hela Allians för Sverige gjort, så jag ser positiva tecken. Men det finns mycket kvar att göra, och vi ska nog se till att det blir gjort också.

Anf. 141 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är sådana enorma skillnader på regionalpolitikens område mellan Moderaterna och Folkpartiet och kd, inte minst när det gäller turismen. Det känns lite grann som om Centerpartiet har sålt kyrksilvret. Ändå är man inte överens. Det gäller inte bara reservationer om utlokaliseringar och vattenkraft, utan budgetavvikelserna är jättestora. Det tyder på att en moderatledd regering innebär ökade klyftor i Sverige. Det är en fråga att förundra sig över för mig hur Centern kan tillåta det.

När det gäller sammanhållningspolitiken och hur man gör i Finland och så vidare så vet vi båda två att det här är en diskussion som pågår. Det måste också föras en förhandling med kommissionen när man i höst fastställer hur det kommer att se ut. Men glesbygdsriteriet finns med som en bidragande del i hela förhandlingsarbetet. De förhandlingarna pågår. De fortsätter, och de är intensiva just nu.

Anf. 142 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det mesta är egentligen redan berört, men jag ska ändå säga några ord och ställa några frågor.

Sylvia kritiserar de fyra borgerliga partiernas olika budgetalternativ. Låt mig då säga att sedan de lades fram i början på oktober så har det hänt ganska mycket i vårt samarbete. Och vi har ett halvår på oss till dess att nästa budget ska läggas fram, förhoppningsvis av alliansen.

Dessutom är det precis som Lars Lindén sade enligt vår mening inte i första hand regionala stöd som bidrar till utvecklingen, utan det är en mängd andra saker. Det är satsningar på förbättringar för företagen, som Håkan nämnde, och sänkta arbetsgivaravgifter.

Sylvia sade att det ska bli lättare att bli företagare med er politik. Hurdå? Ni vill ju till exempel ha medfinansieringen i sjukförsäkringen kvar. Ni kommer nu med ett förslag om att företagen ska tvingas heltidsanställa människor. Hur ska det hjälpa folk att driva företag?

Till sist tryckte också Sylvia på att vi har en tillväxtökning på bortåt 3 %. Det är väldigt bra. Det finns bara ett men, och det är att den inte ger några nya jobb. Hur ska vi bära oss åt för att få nya jobb? Vi har en miljon människor och mer än det som går utan arbete. Det är inte en bra situation.

Anf. 143 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Nej, därför är det så oerhört viktigt att vi håller fast vid kollektivavtalen. Kollektivavtalen är oerhört viktiga, inte minst när det gäller att inte konkurrera om löner. Det är Saltsjöbadsavtalets verkliga kapphäst. Det finns andra delar för att komma till rätta med jobben. Det är kombinationen tillväxt och välfärd som skiljer oss så enormt när det gäller ideologiska framtoningar. Det är viktigt att framhålla.

När alliansens arbetsgrupp Tillväxtregion Sverige presenterade sin slutrapport var regionalpolitiken märkligt frånvarande och inget konkret presenterades. Inte heller kommenterades de enorma skillnaderna mellan partierna, trots att de har haft 18 månader på sig att diskutera dessa. Men nu säger Yvonne Ångström här att man kommer fram till detta.

Sedan pratar ni om att ni inte vill ha regionala stöd, utan ni vill ha annat. Men regionalpolitik är ju ändå i stor utsträckning att sätta in hjälp där man av olika skäl inte har samma möjligheter som överallt annars, till exempel via skatteutjämningssystemet.

När det gäller jobben kan vi titta på de insatser som man bland annat har gjort på kunskapsområdet och de regionala högskolorna som har haft en enorm betydelse för regionalpolitiken. Det är socialdemokratisk politik.

Anf. 144 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Vi har ingenting emot högskolor, men vi vill inte ha alltför många små högskolor. Då förstörs forskningsmöjligheterna.

Jag ska bara ta upp en enda sak här. Visst är kollektivavtalen viktiga. Vi har inte sagt någonting annat, men det är inte enbart kollektivavtal som är bra. Om man lyckas att få in i kollektivavtalen att företagare måste heltidsanställa folk går företagen under.

Vår riksdagsgrupp var i går på besök på ett litet turistföretag. Icke en socialdemokrat var närvarande. Det hade varit nyttigt. Då hade ni fått höra hur den här kvinnan som driver turistföretaget oroade sig inför risken att behöva heltidsanställa folk. Hon kommer inte att kunna göra det. Företaget kommer att gå i konkurs. Man har toppar och svackor.

Anf. 145 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är trist att Yvonne Ångström står här och säger att det inte är bra att man inför sådana regler att de som jobbar

deltid får rätt och möjlighet att jobba heltid. Det här är en fråga som i allra högsta grad gäller kvinnor, och kvinnor har också rätt till heltidsarbeten. Det ska vara huvudsaken. Man ska ha arbetstillfällen inrättade som heltidstjänster. Sedan finns det möjlighet till att jobba 75 % eller vad det kan vara. Men ta inte bort rätten till heltid för kvinnorna!

I övrigt tycker jag också att kollektivavtalen är en del av detta, och de är oerhört viktiga.

Moderaterna tar bort stödet för hemdatorer, är motståndare till skatte-reduktion, vill ha höga anslutningskostnader och är motståndare till en statlig bredbandspolitik. Bredband och dylikt är också oerhört viktigt, inte minst på landsbygden. Det finns rader av saker som vi kan peka och titta på där vi socialdemokrater vill göra ett rundare Sverige.

Alliansen pratar om att man är överens, men budgeten spretar. Av 3,3 miljarder är man oense om 2,2. Det är inte trovärdigt. Det behövs bättre för att regionerna och hela Sverige ska leva. Därför är en strategi för regional utveckling så oerhört viktig, och den vill vi fortsätta att driva.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

Prot. 2005/06:88
16 mars

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2005/06:134 Anpassningar av studiestödet till vissa EG-direktiv, m.m.

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 16 mars

2005/06:307 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Pär Nuder

Sverige och reducerad moms

2005/06:308 av *Leif Jakobsson* (s) till statsrådet Barbro Holmberg

Alla kommuners ansvar för flyktingmottagandet

2005/06:309 av *Per Bill* (m) till näringsminister Thomas Östros

Förstatligande av privat företagsamhet

2005/06:310 av *Yvonne Andersson* (kd) till näringsminister Thomas

Östros

Ostindiefararen Göteborgh

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 mars

2005/06:1216 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Öresundstrafiken och befintliga tågssystem

2005/06:1217 av *Per Erik Granström* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1218 av *Lars U Granberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1219 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Väntetider vid landets domstolar

2005/06:1220 av *Nikos Papadopoulos* (s) till justitieminister Thomas
Bodström

Kvotering av nämndemän med invandrarbakgrund

2005/06:1221 av *Johan Andersson* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Apotekens plikt att skydda patienters integritet

2005/06:1222 av *Tina Ackefors* (fp) till statsminister Göran Persson
Könsbalans vid statliga utredningar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 mars.

18 § Kammaren åtskildes kl. 19.25.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.55,
av talmannen därefter till och med 10 § anf. 98 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 122 (delvis) och
andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 mars	1
SkU17 Motioner om företags- och kapitalbeskattning	1
SkU19 Allmänna motioner om mervärdesskatt	2
SkU21 Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.	3
UbU12 Förskolan	4
3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott	5
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	6
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	6
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	6
7 § Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar	7
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU13	7
Anf. 1 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	7
Anf. 2 MARINA PETTERSSON (s).....	8
Anf. 3 GABRIEL ROMANUS (fp).....	11
Anf. 4 ELINA LINNA (v).....	12
(Beslut fattades under 12 §.).....	13
8 § Förrättare av vigsel och partnerskap.....	14
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU22	14
Anf. 5 PIA NILSSON (s)	14
Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (kd).....	15
Anf. 7 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	16
Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	17
Anf. 9 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	17
Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	17
Anf. 11 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	17
Anf. 12 INGER RENÉ (m).....	18
Anf. 13 MARTIN ANDREASSON (fp)	18
Anf. 14 TASSO STAFILIDIS (v)	20
Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	22
Anf. 16 TASSO STAFILIDIS (v) replik	22
Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	23
Anf. 18 TASSO STAFILIDIS (v) replik	23
Anf. 19 INGER RENÉ (m) replik	24
Anf. 20 TASSO STAFILIDIS (v) replik	24
Anf. 21 INGER RENÉ (m) replik	25
Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (c).....	25
Anf. 23 ULF HOLM (mp).....	26
Anf. 24 TUVE SKÅNBERG (kd)	27
(Beslut fattades under 12 §.).....	28
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	29

9 § Frågestund	29
Anf. 25 TALMANNEN	29
<i>Utnämningsspolitiken</i>	<i>29</i>
Anf. 26 HENRIK VON SYDOW (m).....	29
Anf. 27 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	29
Anf. 28 HENRIK VON SYDOW (m).....	29
Anf. 29 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	30
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	<i>30</i>
Anf. 30 MARGARETA ANDERSSON (c)	30
Anf. 31 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	30
Anf. 32 MARGARETA ANDERSSON (c)	31
Anf. 33 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	31
<i>Rutiner vid sjukskrivning.....</i>	<i>31</i>
Anf. 34 KENNETH LANTZ (kd)	31
Anf. 35 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	32
Anf. 36 KENNETH LANTZ (kd)	32
Anf. 37 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	32
<i>Sveriges stöd till demokratiska krafter i Vitryssland.....</i>	<i>32</i>
Anf. 38 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	32
Anf. 39 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	33
Anf. 40 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	33
Anf. 41 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	33
<i>Kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor.....</i>	<i>34</i>
Anf. 42 GUDRUN SCHYMAN (-).....	34
Anf. 43 Statsrådet JENS ORBACK (s)	34
Anf. 44 GUDRUN SCHYMAN (-).....	35
Anf. 45 Statsrådet JENS ORBACK (s)	35
<i>Tillväxten i Öresundsregionen</i>	<i>35</i>
Anf. 46 CHRISTER NYLANDER (fp)	35
Anf. 47 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	36
Anf. 48 CHRISTER NYLANDER (fp)	36
Anf. 49 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	36
<i>Rehabilitering.....</i>	<i>37</i>
Anf. 50 CHRISTER ERLANDSSON (s)	37
Anf. 51 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	37
Anf. 52 CHRISTER ERLANDSSON (s)	37
<i>De långa sjukskrivningstiderna.....</i>	<i>38</i>
Anf. 53 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	38
Anf. 54 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	38
Anf. 55 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	38
Anf. 56 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	38
<i>Rätten att bära själ i skolan.....</i>	<i>39</i>
Anf. 57 LENNART GUSTAVSSON (v)	39
Anf. 58 Statsrådet JENS ORBACK (s)	39
Anf. 59 LENNART GUSTAVSSON (v)	39
Anf. 60 Statsrådet JENS ORBACK (s)	39
<i>Äkta och oäkta bostadsrätter.....</i>	<i>40</i>
Anf. 61 RIGMOR STENMARK (c)	40

Anf. 62 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	40	Prot. 2005/06:88
<i>Stöd till barn vid rättegång</i>	40	16 mars
Anf. 63 CECILIA MAGNUSSON (m)	40	
Anf. 64 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	40	
<i>Medicinsk rehabilitering</i>	41	
Anf. 65 ANA MARIA NARTI (fp)	41	
Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	41	
Anf. 67 ANA MARIA NARTI (fp)	41	
Anf. 68 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	42	
<i>Arbetsrätt för ungdomar</i>	42	
Anf. 69 AGNETA GILLE (s)	42	
Anf. 70 TALMANNEN	42	
Anf. 71 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	42	
Anf. 72 RIGMOR STENMARK (c)	42	
<i>Bostadskön i Stockholm</i>	43	
Anf. 73 NINA LUNDSTRÖM (fp)	43	
Anf. 74 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	43	
Anf. 75 NINA LUNDSTRÖM (fp)	43	
Anf. 76 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	43	
<i>Tillväxten i Öresundsregionen</i>	44	
Anf. 77 ULF NILSSON (fp)	44	
Anf. 78 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	44	
Anf. 79 ULF NILSSON (fp)	45	
Anf. 80 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	45	
<i>Rehabilitering</i>	45	
Anf. 81 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	45	
Anf. 82 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	46	
Anf. 83 TALMANNEN	46	
10 § Vuxenutbildning	46	
Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU8	46	
Anf. 84 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	46	
Anf. 85 MARGARETA PÅLSSON (m)	48	
Anf. 86 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	50	
Anf. 87 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	50	
Anf. 88 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	51	
Anf. 89 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	51	
Anf. 90 ANA MARIA NARTI (fp)	52	
Anf. 91 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	54	
Anf. 92 ANA MARIA NARTI (fp) replik	54	
Anf. 93 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	55	
Anf. 94 ANA MARIA NARTI (fp) replik	55	
Anf. 95 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	56	
Anf. 96 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	58	
Anf. 97 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	58	
Anf. 98 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	59	
Anf. 99 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	59	
Anf. 100 BRITT-MARIE DANESTIG (v)	60	
Anf. 101 BIRGITTA SELLÉN (c)	62	

Anf. 102 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	65
(Beslut fattades under 12 §.)	66
11 § Gymnasieskolan.....	66
Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU10.....	66
Anf. 103 PETER DANIELSSON (m).....	66
Anf. 104 AXEL DARVIK (fp).....	69
Anf. 105 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	70
(forts. 13 §).....	72
Ajournering.....	72
Återupptagna förhandlingar	73
Meddelande om votering	73
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	73
SoU13 Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar	73
LU22 Förrättare av vigsel och partnerskap	73
UbU8 Vuxenutbildning	74
13 § (forts. från 11 §) Gymnasieskolan (forts. UbU10).....	75
Anf. 106 LENNART GUSTAVSSON (v)	75
Anf. 107 SOFIA LARSEN (c)	78
Anf. 108 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	80
Anf. 109 AXEL DARVIK (fp) replik	82
Anf. 110 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	82
Anf. 111 AXEL DARVIK (fp) replik	83
Anf. 112 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	83
Anf. 113 AGNETA LUNDBERG (s)	84
Anf. 114 PETER DANIELSSON (m) replik	86
Anf. 115 AGNETA LUNDBERG (s) replik	86
Anf. 116 PETER DANIELSSON (m) replik	87
Anf. 117 AGNETA LUNDBERG (s) replik	87
Anf. 118 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	87
Anf. 119 AGNETA LUNDBERG (s) replik	88
Anf. 120 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	88
Anf. 121 AGNETA LUNDBERG (s) replik	89
Anf. 122 AXEL DARVIK (fp) replik	89
Anf. 123 AGNETA LUNDBERG (s) replik	89
Anf. 124 AXEL DARVIK (fp) replik	89
Anf. 125 AGNETA LUNDBERG (s) replik	90
Anf. 126 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	90
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)	91
14 § Vissa frågor om regional utvecklingspolitik.....	92
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU12	92
Anf. 127 ULLA LÖFGREN (m).....	92
Anf. 128 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	93
Anf. 129 LARS LINDÉN (kd).....	94
Anf. 130 GUNILLA WAHLÉN (v).....	96
Anf. 131 HÅKAN LARSSON (c).....	98
Anf. 132 INGEGERD SAARINEN (mp)	100

Anf. 133 SYLVIA LINDGREN (s).....	102	Prot. 2005/06:88
Anf. 134 LARS LINDÉN (kd) replik.....	104	16 mars
Anf. 135 SYLVIA LINDGREN (s) replik	104	
Anf. 136 LARS LINDÉN (kd) replik.....	105	
Anf. 137 SYLVIA LINDGREN (s) replik	105	
Anf. 138 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	106	
Anf. 139 SYLVIA LINDGREN (s) replik	106	
Anf. 140 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	107	
Anf. 141 SYLVIA LINDGREN (s) replik	107	
Anf. 142 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	107	
Anf. 143 SYLVIA LINDGREN (s) replik	108	
Anf. 144 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	108	
Anf. 145 SYLVIA LINDGREN (s) replik	108	
(Beslut skulle fattas den 22 mars.).....	109	
15 § Bordläggning.....	109	
16 § Anmälan om interpellationer.....	109	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	110	
18 § Kammarén åtskildes kl. 19.25.....	110	

Elanders Gotab, Stockholm 2006